

ABEL BARRIOLA "Lehen pilota obsesioa zen, orain irekiago bizitzen ikasi dut"

ARGIA

ARGIA

2007ko ekainaren 10a | LXX. urtea | 2.092 zenbakia | 3,60 euro

Palestina

Amine martiriaren etxean

Amets Arzallus eta Txomin Txueka

أَعِزُّوا لَهُمْ مَا اسْتَغْنُوا

Logela multimedia: Abangoardia Elorriotik dator

Euskara minak jota, sendagilerik gabe

- Ekoplanet
- Naturpolis
- Biotaldeia
- Ekoplay

ARGIAn ingurumenari buruzko jolas berria ari gara prestatzen eta izena hautatzeko aukera eman nahi dizugu.

Zein duzu gustokoen?

Eman zure botoa

www.argia.com

web gunean ekainaren 17a arte

Gaiak

- 21 Euskal Hezkuntzaren oinarria hezurmamitzen.**
Lore Agirrezabal.

Iritziak

- 23 Asisko Urmeneta.**
Gora Pro Nobis.
- 24 Itxaro Borda.**
Ttakun (h)errenka.
- 25 Luparekin. Txoli mateos.**
Bolognaren itzala.
- 26 Xipri Arbelbide.** Euskara ederra.
Castillo Suarez. Desagertutako oroitzapenak.
- 27 Urtzi Urrutikoetxea.** Bizkaiko aldaketa.
Joxemari Ostolaza. Zaila.
- 28 Jexux Mari Irazu.** Bertso berriak. Hauteskundeei jarriak.

Erdiko kaiera

- 33 Argitalpenak.**
Iker Barandiaran eta Pilar Iparragirre.
- 36 Ezpalak.** Jon Torner
eta Mikel Garcia.
- 38 Denbora-pasak.**
Ana Zambrano eta Kike Amonarriz.
- 40 Ihesi: Hondarribia, Erdi Aroko harresitik harresi naturalera.**
Mikel Garcia.
- 44 Makina bat kontu.**
Jabier Agirre, Joxerra Aizpurua,
Jakoba Errekondo
eta Nagore Irazustabarrena.

Hondarribia.

Termometroa

- 47 Victor Pachon:**
"Euskal Y-a kimera da". Mikel Asurmendi.
- 50 Iparraldeko ezkerreko eskuina garaituko duen esperoan.** Mikel Asurmendi.
- 52 Hizkuntza mina, hiztunaren gaitza.** M. A. Elustondo.
- 54 Bero-beroan.**
Onintza Irureta, Juan Mari Arregi eta Xabier Letona.
- 56 Net Hurbil. Klima erabat hondatu aurretik petrolioak bukatu?** Pello Zubiria.

06 | Palestinan martiri | Amets Arzallus

Amine Nabulus hirian jaio zen eta bertan hil. Lurraren martiria. Nabulus hirian herioaren lorratzari sehaskatik jarraitzen diote mutikoei. Amets Arzallus eta Txomin Txueka Zisjordanian izan dira. Lehen erreportajea da hau, Palestinako taupadak irakurleari sentiarazteko modukoa.

05 | Deabruaren abokatua: Roberto Moso Fermin Etxegoien

29 | Logela multimedia Unai Brea

58 | Azkena Iñaki Mendiguren

16 | Abel Barriola | Mikel Garcia

Behe-behetik Eskuz banakako finalera iritsi da Barriola eta kostatzen denaz kontzienteago dela esan digu pilotariak. Frontoietan aurtengo izar bihurtu dena txapelaz, lesioez, une txarrez, lehiakortasunaz, enpresen botereaz, Leitzaz eta beste hamaika kontuz mintzatu zaigu.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estitxu Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Jon Artano, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Mikel Garcia eta Onintza Irureta. Argazkilaria: Dani Blanco. Produkzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo eta Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz. Publizitatea: Nere Armendariz, Urko Vivar. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde, Aloña Sorraluze. Bezeroen harrera: Olatz Korta.

Argitalpenak: Arantza Egaña, Alai Zubimendi. Zerbitzuak: Joxe Mari Irazusta, Lore Agirrezabal, Naiara Irureta.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTAELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpide@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 130 euro. Ipar Euskal Herria: 160 euro. Espainia: 130 euro. Beste atzerriak: 165 euro. Airez: 260 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Txomin Txueka.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

kutxa

IX. Euskal Selekzioaren Eguna

“ekin eta ekin, elkarrekin aurrera egin”

LEITZA

Ekainak 10

Antolatzaileak:

www.esait.org / esait@euskalnet.net

Eabestea:

Leizako Udala

www.udalbiltza.info

Laguntzaileak:

Herri Irratia
Donostia 122.4 am/94.8fm
Lolola 99.8 fm
Elbar 90.7 fm
Radio Alava 98.0 fm
Loyola Media Bilbao 93.5 fm

• DEABRUAREN ABOKATUA •

“Apurtzaileak gustuko ditugu irratigintzan”

Roberto Moso | Komunikatzailea

Berari esker Santurtziko bazterrak zentralitatea hartu zuen gure rock pizkundean. Euskaraz ezagutu genuen kantari eta ostean erdaraz gozatu ahal izan dugu esatari-saltsero gisa.

FERMIN ETXEGOIEN

Argakia: Iñigo Azkona

Bururatzen zaizkidan galdera gehienak honelakoak dira: Santurtzin bizi zinen eta Sopelan bizi zara, punkya zinen eta...

Sopelan bizi naiz eta gustura. Bizi izan naiz Bilbon eta Donostian ere. Punkaren gauza asko gustuko izan ditut baina punkya? Ez dakit, nire kasuan hobe esatea “saltsa-rockero” edo...

Zer gustatzen zaizu punk mugidatik eta zer Donostiatik?

Punk mugidatik hippien rolo aspergarriarekin amaitu zuela eta *do it yourself* filosofia hori martxan jarri zuela. Zenbait talde ere gustuko izan ditut: Clash, Ramones, UK Subs, Stranglers, Pistols, Eskorbuto... Donostia bera asko gustatzen zait eta bertakoek beti abangoardian egoteko duten grina hori ere gustatzen zait.

Garai hartan inork galdetuko zizun: Zarama izateak nora zaramatza?

Ba ez. Bersolaritza ez zegoen horren zabaldua... Bizitzak berak zaramara garamatza.

Santurtzin sekulako rock mugida euskaraz zegoela pentsarazi zeniguten!

Rock mugida galanta zegoen. Euskaraz?: Zarama, Urreztietia Konexion, Ekintzak, Einbidou... herri erdalduna izateko ez dago txarto...

Zein nahiago duzu: Santurce c-z ala Santurtxi tx-z? Ez du balio Santurtzi erantzuteak!

Santurce jakina. Puerto Ricon beste bat dago, oso handia eta bertakoak *santurcinos* dira.

Radio Euskadira bueltatu zara berriki: hitza hartzen duzun bakoitzean “festa” zaitugu, lehen bezala... Baina egungo irratigintzak ez ditu bihotz libreak maite!

“Irratigintzak” ez dakit, baina entzulegoak eskertzen ditu, eta nik ere bai. Adibidez, ideologikoki badirudi inori ez zaiola gustatzen Jiménez Losantos, baina ezkerreko jende pilo batek entzuten du bere estiloa

oso zuzena eta dibertigarria delako. Apurtzaileak gustuko ditugu irratigintzan.

Bitartean telebistako exekutiboa izan zara: zer da jefea izatea?

Erdipurdiko jefea izatea: batez ere burukomina. Baina nolabaiteko boterea izatearen esperientzia interesantea izan zen. Adibidez *Vaya Semanita* eta *Wazemanken* tankerako programen sorreran egon nintzen... halako proiektuak aurrera ateratzea oso polita da. Bilera batean aldeko arrazoiak azaltzea eta gero programaren lantaldearekin ongi komunikatzea. Produkzio sailean aurrekontu egokia defendatzea...

Auto berria estreinatu zenuen egunean Pozas kalean kontrako norabide debekatua hartu zenuen, Athleticen ezkutua helburu akaso?

Oro har nahiko despistatua naiz bai, eta batzutan oso arriskutsua izan daiteke, batez ere neure buruaren kontra. Athletic? txikitatik irakatsi zidaten nire taldea izan behar zuela eta halako gauzak betiko izaten dira. Dena dela saiatzen naiz itsua ez izaten: euskaldunen talde bat ezin da eraiki horrenbeste euskadunen amorruekin.

Bi alabaren aita zaitugu: dakizunarekin, ezpata zorrozten hasia izango zara...

Zakilak ebakitzeko? Nire burua erreprimitzen ikasi beharko dut, bai.

Jainkoarren! Araotz aldekoa duzu emaztea, bistan da. Izan al zara noizbait?

Emaztea legazpiarra da nahiz eta, bai, gurasoak araoztarrak izan. Uda askotan egunak igaro ditut hor eta bihotzez diotsut, oso gustura sentitzen naiz. Bertakoeekin musean jolasten, mendietatik nire burua galtzen edota alabekin abereak deskubritzen. Benetan diotsut, biziki maite dudana auzoa da Araotz. ■

Nabulusen, martiri izat

Ez da berdina Dublinen jaio, Bogotan, edo Malin. Edo jaio bestela Palestinako Nabulusen, ausartzen bazara. Nabulusen erori dena mundura, mutikoa bada, hiltzera kondenatua dago. "Denak gaude hiltzera kondenatuak", esango didazu. Baina erantzungo dizut ez dela berdina Malin hil, Bogotan hil, edo hil Dublinen. Eta Nabulusen, tiroz eta misilez hiltzen dituztela hoge urteko mutikoak gauero.

AMETS ARZALLUS

Argazkiak: Txomin Txueka

PHOTO © TXOMIN TXURKA

Palestinako taupadak

duzu? Ikusten dituzu nire bi eskutako hatz hauek? Bat, bi, hiru, lau, bost, sei... ba hainbeste egun! Honi etorkizuna esatea ere... Hitz laburragorik ez al du inork? Ez digute ahoskatzeko astirik ere emango! Beraz, zertarako segituko dugu eskolan? Badakigu eta laster hilko gaituztela”.

Aminen lagun batek egindako galderak dira, eta beren baitarik erantzuten dute. Aminek ezin izan zien galderei erantzun, gu iritsi baino hamar egun lehenago hil zuten laurehun soldadu eta bi gerra hegazkinek. Hogei urteko mutikoa. Azkeneko hatzera iritsi zen apirilaren 22 gauean. Baina aurreko lau urteak pasa zituen, israeldarrek esku bat lapurtu ziotenetik, etorkizuna bost egunetan kontatzen.

Ederra da ba Nabulus

Hain ederra ere. Bere alde zaharra, herritxo bat hiriaren erdi-erdian; urre saltzaileak pertsianak oxidatuta, eta laborarien fruitu freskozko piramideak, eta gizonezkoak eserita argilaren ke tartean hitzak kolokatuz. Kale erditik, haur txikiak amari eskutik helduta, atzeraka begira, gaua ba ote datorren. Baina ez dator oraindik, eta jendeak promenatzen segituko du, soseguzko pausoan, martirien argazkiz jantzitako hormen artean. Ederra da Nabulus eguzkipean. Baina ilargia ateratzen denean, kalean, martirien afixaz bakarrik gelditzen dira, fusilak tente, isiltasuna zelatatuz. Eta pendulugilearen dendan hamabiak joko dutenean, soldaduen itzalak esnatuko dira armaz kargaturik, kale kantoi batetik alde zahar osoa tiroka desafiatuz. Etxe batera sartuko dira, inoren bila. Haur txikia esnatuko da negarrez, eta amak ez du lorik egingo gau osoan. Eta alde egingo dute, sartzerako ongi zekiten bezala, inortxo ere aurkitu gabe. Baina beldurra zabaldua gelditu da “terrorismoaren sehaskan”.

“Hemengo haurrek ez dute haurtzarorik izaten –bota du zigarreta Aminen lagunak–. Tiro hotsak entzunez esnatzen dira gauean, eta goizean, *check-point*ak pasa behar dituzte eskolara bidean. Eta soldaduek nahi ez badute haurrak ez dira eskolara joango. Ez da harritzekoa norbaitek harri bat botatzen baldin badie. Tiroz erantzuten dute. Eta bat baino gehiago dira eskolara bidean hildako haurrak”. Aminen anaia txikiak entzuten ditu hitz horiek, gure ondoan eserita. Bost urte baino ez ditu, eta plastikozko pistola bat du eskuetan. “Ikusten duzu? Haurrak jolastu egin nahi izaten du, eta hemen ez dute beste jostailurik, plastikozko armekin ibiltzen dira txikitatik. Eta gero, hamasei urterekin, benetako pistola batekin jolastu nahiko du”. Eta hemezortzi urterekin, umetan egin izan ezin zuena, gordeketan jolasten hasi beharko du gauean.

“Gauko gudariak” dira, milizia txikiak, eta miliziano txikiagoak; armamendua hutsa. Baina ausardiaz beteak. Itxaropen kale itsu bat denean bizitza, ez dago aurrera egin beste biderik, eta alde zaharreko kalerik estuenetan begiak itxita

• ASTEKO GAIA •

eko jaio zen

MENDI HARRIZKO SEHASKA BAT DA Nabulus. Eta sehaskan itxita bizi den haurrak, zer egingo du ba, ez bada harriak hartu eta harriak bota. Harriak bota, eta harriak hartu, gauean amets egiten uzten ez dioten gaiztoen kontra. Beldurrez jaiotzen dira haur txikiak Nabulusen, handitu, eta beldurrik gabe hiltzeko.

“Eskolan segitzeko esaten didazu? Baina zertarako? Etorkizunean pentsatzeko? Zer etorkizun? Gure etorkizunak zenbat egun dituela uste

Mahmoud Amine Labada eta Raiqa M'Hamed Eshaieb, martiriaren aita eta ama

“Inork ez du ezer sentitzen gugatik”

Aminen aita eta ama Nabuluseko alde zaharrean bizi dira, martirien plazan. Sei seme alaba hazi dituzte, lau mutiko eta bi neska, eta orain bost baino ez zaizkie gelditzen.

Zuek gazte zinetenean ere Nabulus beldurrez bizi zen?

AITA: Orain dela hogeitaz hamar urte baino gehiago, lehen Intifada hasi baino lehen, soldadu israeldarrak egunean zehar alde zaha-

ibiltzeko gai dira. Eta fusilak bista zorroztua izaten du desfile militarra nondik datorren atzemateko. “Eta zer egiten dute bala batzuk dozena bat karro militarren aurka?” galdera inozoa izan da. “Ezer ere ez. Badakigu hilko gaituztela. Borroka buruz burukoa izaten da, eta pistola bat baino ez dugu karro handien eta F16 hegazkinen kontra. Zer nahi duzu egitea? Baina gure burua babestu behintzat, eta gure herria, ez dezatela pentsatu etxean dabilzanik. Horregatik ateratzen gara, nahiz eta jakin hilko gaituztela. Hori badakigu aspalditik, ezin diogu alde egin”. Ez dago biderik ezkerrean, ez dago eskuinean, ez dago atzera ere, aterabide guztiak *check point*ez itxita daude. Aurrera egitea baino ez da gelditzen, zu ez bazoaz beraiek etorriko zaizkizu bila. Eta azken batean, hiltzea ere, ihes egiteko beste modu bat da.

Ezkerreko irudian, Amine Labada hil zuten etxeko gela. Eskuinekoan, Nabuluseko meskita.

rrera sartzen ziren, eta tiroak entzuten ziren, zauritutako asko izaten zen. Baina gaueroko eraso militar hauek, batez ere, bigarren Intifada eta gero hasi ziren. Orduan hasi zen egoera gordintzen.

Nabulusen jaiotzen den haurra itzal horrekin bizitzera kondenatua dago?

AITA: Nabulus osoan ez da egongo haur bat okupazio indarrek hunkitu ez dutena, edo familia bat martiri bat edo preso bat hurbilean ez duena. Eskolara bidean doazen haurrek ere *check point*ak pasa behar izaten dituzte, eta batzutan, soldaduek eraso egiten diete. Horixe da Nabuluseko haurra izatearen baldintza.

AMA: Agian ez da egongo martiri bat etxe guztietan, baina okupazioak etxe guztietara zabaldu du mina, ez da bat bera ere salbatzen.

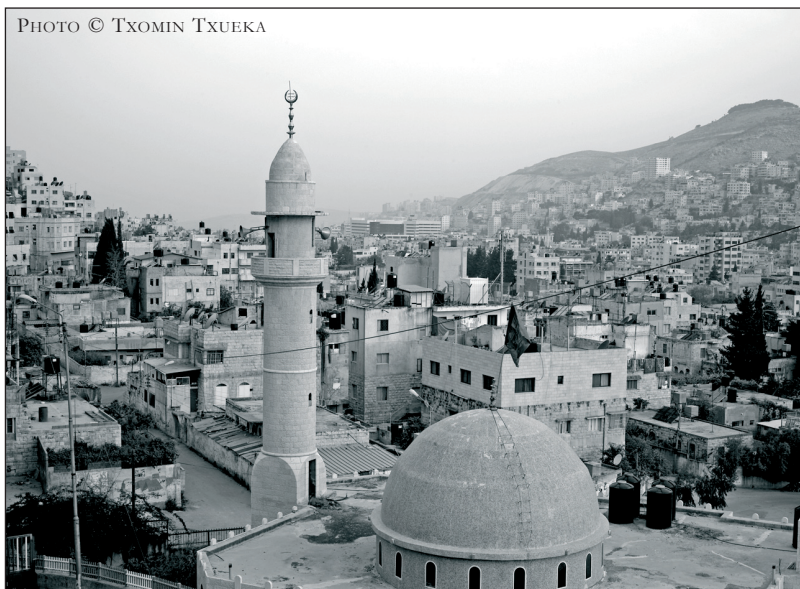
Eta Amine nolako mutikoa zen?

AITA: Txiki-txikia zenetik armada herrian sartzen zen bakoitzean sutan jartzen zen, erotu egiten zen, zerbait egin nahi izaten zuen. Bazekien soldaduak etxeak eraisten eta jendea hiltzen ariko zirela, ezin zuen jasan. Eta mutil kozkorra denetik atera da aurre egitera, harriak botatzera, edo ahal zuen bezala. Oso ausarta zen. Baina bestalde, beldur zen gurasooi zerbait gertatuko ote zitzaigun.

Heriok telefonoz deitzen du

Habibi hitz samurra da, goxotasuna darion hotsa, lagun hurbilenekoari esaten zaio. Eta Nabuluseko soldadu buruak telefonoz deitzen die gazte palestinar bilatuenei: *bi habibi!*; *Hi* gazteak ere. Eta inor konturatu gabe, mugikorrak salatu du mutikoa. Orain soldadu buruak badaki zein metro koadrotara zuzendu behar duen misila. Teknologia ez du hutsik egiten. Baina logikak batzutan bai, eta operazio militarren buruak ez du sekula ulertuko zergatik deitu zion Aminek bere zenbakira hil baino egun batzuk lehenago, baldin bazekien bere burua arriskuan jartzen ari zela. Beldurra sekula ezagutu ez duenak ezin baitu jakin beldurrik ez duzula erakusteak zenbat garrantzia duen.

—*Allo!*—ezjakinararena egin zuen hasieran militarrek.

Gurasoei ere erasotzen diete soldaduak?

AMA: Ni dagoeneko bost aldiz atxilotu naute, bost aldiz eraman naute nire etxetik, eta ez pentsa soldaduak oso goxoak direnik tratuan. Nahiz eta emakumea izan, eta adinekoa, gazteak tratatzen dituzten bezala tratatu naute, begiak estali izan dizkirate, oso gogor galdezkatu naute.

AITA: Gure etxera sartzen direnean, eta gu etxetik indarrez atera, begiak estaltzen dizkigute. Oinez ibilarazten gaituzte, luze, oso luze, ordutan eta ordutan, itzuli handi bat eginarazten digute, begiak tapatuta. Hori guztia egiten dute, galderak egiten hasi baino lehen, gu nekatzeko, xehatzeko.

Martiri izateak badu ohore bat ere bere baitan. Baina zer da martiri baten aita izatea?

AITA: Nik ez dut nire semea gehiago ikusten, ez dut nire semearen ahotsik entzuten, ez dut gehiago sentitzen, nire bizitza emango nuke bera hemen bizirik egotearren, nire arnasa bereagatik trukatzeko prest nengoke. Baina hil denez gero, gogoan gordeko dudana da nire semea beti izan zela ausarta etsaiaren aurrean, ez zen kikiltzen, eta nire semea duintasun osoz hil da bere herrian bakea lortzeko.

Eta zer da martiri baten ama izatea?

AMA: Ez dakit hitzak nola josi, zaila zait oso hitz egitea... Alde batetik, beldur naiz, oraindik ere beste bost haur ditudalako,

eta begira haur txiki hauek zer ikusi duten, zer nahi duzu hantzen direnean egin dezaten? Baina beste aldetik esango dizut ez dudala ezeren damurik, eta ondorengo seme alabetan ere hiru edo lau hiltzen badizkirate, ez dut damurik izango, hau delako gure borroka, eta hau delako gure bizitza. Baina galdera hauek denek, eta esaten duzun guztiak, ez dakit zertarako balio duten. Hona asko eta asko etorri dira argazkiak ateratzera, baina gero ez dugu inongo babesik izan. Inongo munduko herrik ez digu lagundu eta are gutxiago herri arabiarrek. Ez dakit honek guztiak zertarako balio duen azkenean.

Munduak ahaztuak sentitzen zarete?

AMA: Jakina, inork ez du ezer sentitzen palestinarrengatik. Etxera etorri eta gure semeak eramaten dituzte, zauritu egiten dituzte, hil, gure etxeak txikitzen dituzte, gu etxetik atxilotuta eramaten gaituzte, eta zer? Inork ez du ezer sentitzen gugatik.

AITA: Israelek dituen bitarteko guztiak eduki, eta mundu guztia dago Israelen alde. Berak ditu arma guztiak, guk ez dugu ezer ere, edo agian arma txiki bat karro handi baten kontra borrokatzeko, eta hala ere inor ez dago gure alde.

AMA: Baina guk, gure izpirituz borrokatzen dugu Israelen aurka, izpirituz eta buruz.

AITA: Eta bakearen hazia, guk, gure bihotzaren barruan ereina dugu. Hor loratuko da, ez dakidana da kanpoan bere fruituak ikustera iritsiko garen.

– *Hi habibi* –Aminek goxo.–

–*Hi Amine*, zer moduz zaude?

–Oso ongi, eta zu?

–Ni ezin hobeto. Zer moduz daude zure lagunak? –soldadu buruaren jakin mina.–

–Nirekin dauden bitartean ongi egongo dira –jakina.–

–Pozten naiz jakiteaz.

–Hil egin nahi nauzu? –Aminen hitzek ez zuten dardararik egiten.–

–Ez, zergatik diozu hori?

–Behin esan zenidan zakur guztiei iristen zaiela beren ordua –Aminek zorroztu du hitza.

–Gogoratzen naiz –militar buruak.–

–Ba zu ere zakur bat zara, eta iritsiko zaizu zure ordua.

–Kar kar kar kar. Estimaten dizut, zuk nahi duzunean *habibi*. Kar kar kar kar –fusilaren hots bera du militarren barreak.–

–Ongi segi *habibi*!

–Laster arte.

Telefonoa eseki eta handik astebete baino gutxiagora iritsi zen zakurren ordua. Usmatzera joan ziren, bala zuloz zabaldutako etxe hartan, haragia gordinik ote zegoen. Zaunka egin zuten. Nabulus osoan entzun zen zaunkun oihartzuna. Biharamun goizean Israelgo egunkari bat baino gehiago esnatu zen “Zisjordaniako terroristarik handiena hil da” esanez. Eta Tel Aviveko estatuetan kafeak soseguan ketuko ziren airean, eta autobus gidariek txistu joaz pasako zuten goiza. Nabuluseko alde zaharrean, pendulugilea berandu iritsi zen lanera, beti bezala lo hartu zuelako. ■

TALLERES

Mitxelena s.coop.

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000 · Fresadora: 10.000 x 3.500
Barrenatze mekanizatua

Eziago poligonoa, 21 · Hernani -Gipuzkoa-

© 943 552 512 / 552 516 · Fax: 943 552 816 · info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

«Ez begiratu nortasun

William Chapple

Amerikarrek ilargira egiten dituzten bidaia guztiak dira sinestezinak. Eta guk judu baten semea aurkitu genuen ilargi gorrian, kaliforniar bat, boluntario. Abenturaren erakarpen indarra. Argazkia testigu. 2005ean joan zen lehen aldiz, eta ia akabatu zuen aitak, palestinareei laguntzera joatearren. Oraingoan, ez die ezertxo ere esan gurasoei, eta epostak idazten dizkie, eta deitu tarteka, “Kaliforniatik”. Baina beste zerbait asmatu beharko du Gazara, Irakera, edo Darfurrera joaten bada. Hala nahi du berak.

PHOTO © TXOMIN TXUEKA

ZERGATIK ITZULI zinen Nabulusera?

Lan egina naiz Jeninen eta Hebronen ere, baina Nabulus da Zisjordania osoan egoerarik okerrenean dagoen herria; Nabulus da hiri bakarra sarbide guztiak *check point*ez itxiak dituen, gauero sartzen dira militarrek, tiroketak gauero entzuten dira, eta milizia asko daude. Horregatik denagatik maite dut hainbeste.

Nola begiraten dizute palestinarek amerikarra zarela esatean?

Batzuri, “oooooooouuu” esan, eta begiak erortzen zaizkie. Beste batzuk berriz, “uaauuu, mila esker hona etortzeagatik —esaten didate—, badakit jende guztia ez dela gobernua bezalakoa”.

Sei hilabeteren ostean erabat integratuta zaude?

Tira, ni beti izango naiz atzerritarra, are gehiago oraindik arabieraz ez baitakit. Baina dagoeneko, hemen ohitura den moduan, ibil ninteke besotik helduta mutiko batekin. Edo mutiko bati musu eman masailean, edo kopetan. Amerikan horrela ikusi eta homosexuala naizela pentsatuko lukete.

Eta zer esaten dute soldadu israeldarrek anbulantziaren barruan boluntario amerikar bat ikusten dutenean?

Lehenik galdetzen didate, “musulmana al zara?”, gero, “zergatik egon nahi duzu hemen?”, eta azkenik, “badakizu hau oso leku arriskutsua dela ezta?”, baina erantzun erraza du horrek, “barkatu,

baina hau berdin da arriskutsua armada inbadi-tzailearentzat ere, zu soldadu bezala ez zarela ongi etorria hemen. Ni, mediku bezala, ongi hartzen naute, eta ez naiz inoiz arriskuan sentitu”.

Soldadu israeldarrek anbulantziaren lana oztopen-tzen saiatzen dira?

Orain dela gutxi gertatutakoa dut buruan. Gizon zahar bat zegoen biriketako edemak jota oso larri, eta segidan sartu behar zitzaion oxigenoa eta odola. Jaso genuen anbulantzia eta ospitaleko bidean gindoazela bi militarren jeep agertu ziren, eta medikamentuak kendu zizkiguten. Anbulantziako langileak ere, profesionalak, animaliak balira bezala tratatu zituzten, pistolekin eta armekin mehatxatuz. Dena arakatzen hasi ziren, bonba baten bila edo, gizon zaharra ospitalea zartatu nahi zuen kamikazea zela zirudien. Oxigeno maskara kendu zioten eta gau hotzean anbulantziatik atera zuten. “Barkatu —soldaduengana zuzendu nintzen—, gizon honek oxigenoa behar du, hartu al nezake oxigeno maskara?”, eta beraiek “ez, ezin duzu”. “Benetan ari al zara? Ezin naiz gizon horri oxigenoa ematera joan?” eta hura berean, “ez, ezin duzu joan”. Pentsatu nuen, eta damu naiz ez niela aurpegira esan: “baina zuk nola lo egin zenezake gauean? Gizon hau oso gaixo dago, zaharra da, eta ez da zuek bila ari zaretena”. Azkenean salbatu zen gizona, ez zen hil, baina gau hartan soldaduek egin zutena gerra krimena da, bortxaketa, lotsagarria. ■

u lan egun dituen palestinarra

ari, lagundu edonori»

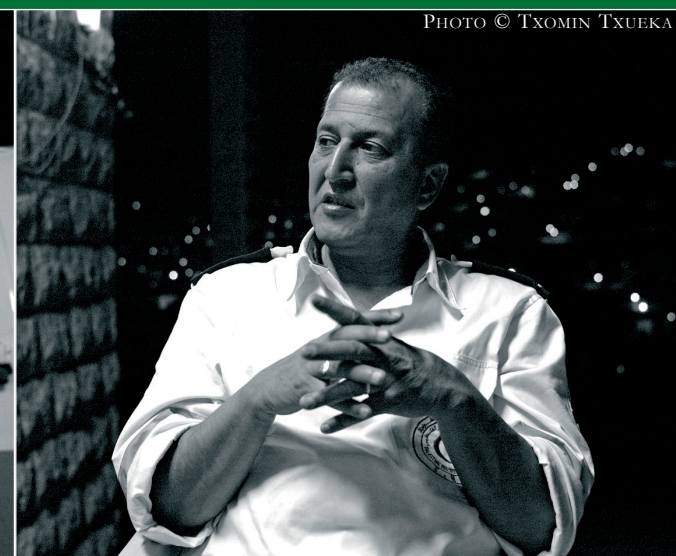

PHOTO © TXOMIN TXUEKA

Adnan Al-Sousou

1969a zen, Adnan, artean mutiko, Gazatik Zisjordaniara aldatu zenean bizitzera. Handik laster hil zen aita, eta Adnan, etxeko langile bakar, hamar pertsonaren kargu utzi zuen. “Zuek ikasi –agindu zien–, nik egingo dut lana”. Eta gau osoa anbulantzian pasa ondoren, oraindik ere goiza eta arratsaldea taxia gidatzen pasatzen ditu alabaren unibertsitateko ikasketak ordaintzeko. Hogei orduko lan eguna du, eta hilabeteko oporrak hartzean Tel Avivera joaten da sukaldari lan egitera, “han gehiago irabazten da; hemen oso gutxi. *This is a fucking life*”, baina horrekin bat “*I love this job*” esango dizu. Eta larrialdi batetik bueltan, loari minutu batzuk lapurtzera joan beharrean, aulki batean eseri da gure galderak erantzutera.

ZER SENTITZEN da larrialdi batetik bueltan, norbait lagundu berrian zatozenean?

Oso zoriontsu naiz, norbaitek laguntza behar zuen eta lagundu egin diogu. Batzutan gertatzen zaigu hiltzear dauden zaurituak artatzea, eta agian bizirik ateratzen dugu. Handik urte betera edo bira, kalean ikusten badut berriz, konturatzen naiz lagun bat irabazi dudala.

Lagun asko dituzu?

Bai, jende askok esan dit kalean, “kaixo, zer moduz Adnan? Ongi?” eta nik; “ez naiz oroitzen zutaz, nor zara?”, “orain dela urtebete etorri zinen nire etxera, gauean, laguntzera, larrialdi bat zen, tiroketa baten ostean...”. Eta horrela asko etortzen zaizkit kalean eskerrak ematera. Baina ez zait gustatzen inork eskerrak ematea nik lagundu izanagatik.

Zergatik?

Hau nire lana baita, eta ez dut beste norbaitek eskerrak eman beharrik.

Salbatutakoa lagun bihurtzen da. Gertatu zaizu lagunik salbatu beharra?

Izango dira bost bat urte. Leherketa bat gertatu zen, eta anbulantziarekin hurbildu ginenean sua ikusi genuen, baina sua azkeneko brasatan zegoen. Sei pertsona ikusi nituen erdi-erdian, erreta zeuden. Banan-banan hartu eta seiak anbulantziaren atzealdean sartu genituen ospi-

talera eramateko. Hilda zeuden ordurako. Eta horiek ospitalean utzi eta anbulantziako postura itzuli ginenean lagun baten senitartekoei deitu zidaten: “aizu Adnan, ikusi al duzu Amine?”. Eta nik baietz, jakina, “orain dela ordubete egon da nirekin tea hartzen, hizketan egon gara”. “Ez, ez, baina erre egin da, bera eta bere lagunak erre egin dira, ez dituzu ikusi?”. Orduan erori nintzen. Ospitalera itzuli nintzen, hozkailuan begiratu, eta bera zen, ordubete lehenago nirekin tea edaten egona zena. Gorputzak hain zeuden kiskaliak ez nuela ezagutu ere egin laguna.

Inoiz gertatu zaizu israeldar soldaduak hartzea anbulantzian?

Noski baietz! Behin, soldaduak palestinarren aurka borrokan ari ziren, eta israeldar bati lagundu genion. Auto istripuak izaten badituzte ere berdin, joaten naiz, ikusten dut israeldar soldaduak direla eta lagundu egiten diet. Soldadu batzuk sinistu ezinda egoten dira ikusirik arabiar bat ari dela beraiei laguntzen.

Zer esaten dizute?

Beste soldaduak etortzen dira niregana eta “eskerrik asko” esaten didate. Nik edonori laguntzen diot, berdin zait kristaua, musulmana, judua, edo zer den. Laguntza behar duenari eman egiten diot. Horixe ikasi nuen nik: “ez begiratu nortasunari, lagundu edonori”. ■

Olibondoen Menditik Palestina ikusten da

Olibondoen Mendian, mendia, bakarrik, eta letra txikiz idatzia geldituko da. Ez da olibondo berririk hazten harrien artean. Eta zaharrak, hiru mila zirkuluko jakintzaren bidea egina zutenak enborretan, ingelesek ebaki eta eraman zituzten lehen mundu gerla eta gero. Olio a isuri zuten zaurietatik. Eta makina bat ibili zen olio harekin: trena. Makina bat tren. Bagoi batzuetan juduak garraiatuko zituzten agian, Europatik ihesi zihoazen juduak. *Destination:* Israel. Eta eraiki zituzten etxeak, auzoak, eta herriak; lehen olioizko errekek jaisten ziren lurretan. Eta orain apenas bizi den olibondorik mendian.

HIRI HANDI ASKOK DUTE ondoan mendixka bat zaindari. Parisek Monmartre du, La Pazek El Alto, eta Donostiak Igeldo. Olibondoen Menditik Jerusalem garbi-garbi ikusten da, batez ere hiri zaharra, erlijio monoteisten zilborra. Eskua luzatu eta hatz potoloaz hunki liteke Al Aqsako meskita, hatz erakusleaz Kalbarioko gurutzegaina, eta hatz nagiaz juduen pareta sakratua. Nahi duenak sar dezake hatz txikia Ariel Sharonen etxeko leiho batetik. Onena, erdikoa, ez erabiltzea. Baina horixe da dena eskueran izatea. Eta zaindari on batek halaxe behar du, bista ona, eta eskura dena. Zerbait ez dabil ongi hala ere munduan, eta hirian, zaindaria bera ere beldurak bizi bada.

Batzuk Ameriketara alde egin zuten, bestek Zisjordanian gora, Libanora dezentek, eta gehienek Jordaniara. Izango ziren hemeretzi mende lehenago Jesus zenak bezala, beste inora ezin eta zerura egin zuten palestinarrak, baina kostako zitzairen han asilo politikoa jasotzen. 1948a zen, eta oso egun gutxitan aldatu zen mundua zaindariaren begien aurrean. Israel izeneko bat eseri zen olibondoen gainean.

Duela laurogei urte berrogei gizon bizi ziren Olibondoen Mendian. Berrogei hiri zaindari. Mohammed profetak esana utzi baitzuen Jerusalem inguruko herrixketako biztanleak hiri santuaren zaindari egiten zituela. Eta hala ziren Bethaniakoak, Abu Disekoak, eta beste guztien gainetik Olibondoen Mendikoak. Berrogei gizon. Bakean bizi ziren, eta bakea bizi zuten promenatzen etortzen ziren juduekin ere. Arropak saltzen zizkieten, edo beste zerbait, eta palestinarrak, zergatik ez, konforme traturako. Berrogei gizon esaten zen, baina kontuetan agertu ez arren baziren berrogei emazte, eta berrogei familia. Familian mutiko bat jaiotzen zenean gizon nagusia hil egiten zen, eta izenik gabeko izanera kondenatzen zen betiko. Baina laster, gizona itzalorekin haserretu, eta mutikoak jaiotzen hasi ziren baina gizonik hil gabe, eta biz-

tanleriaren kontua hasi zen gora eta gora, 1967ra 8.000 biztanlerekin iritsi arte. Urte hartan, Israel izenekoak sartu zituen hatzaparrak lehen iritsi gabeko lurretara, eta sei egunean, gizonak hil ziren, eta haurrik ez zen jaio. Eta Olibondoen Mendiari gogora etorri zitzaizkion aspaldi-aspaldian Jerusalem etorkizunaz odolezko malkotan urrikaldu zen Jesus izeneko baten hitzak: “lur honetan, ez da bakerik izango sekula”.

Zergatik ez ote da bakerik izango?

La Pazeko zaindari postuak ez du inbidia arazo handirik sortuko, Parisekoak behar bada bai, Jerusalemekoak seguru. Hiri santuko lurra denena izendatu zuen Nazio Batuen Erakundeak, baina agian hobe zuketen Nazio Batuen Erakundeak izendatu balute, eta lurra, berriz, denena behar inorena ez dela esan izan balute. Beti ateratzen baita besteak baino abilago den bat bera dena dela uste duena. Eta sionismoak Jerusalem erdiguneaz ez ezik, ekialdeaz ere jabetu nahi du,

Olibondoen
Mendia, maldan
gora juduen
hilerria ikusten
dela.

PHOTO © TXOMIN TXUEKA

eta Jerusalem ekialdeko herrixketaz, horien artean olibondorik gabeko mendiaz. Eta telebistan koheteak agertu arren, Palestina eta Israelen arteko benetakoz gatazka askoz ere isilagoa da. Lurraren borroka da. Lur lapurreta esango diote palestinarrek, lur banaketa israeldarrek. Eta israeldar horiek sionistak badira, azkar bururatu-ko zaie lurra nola banatu erdi eta erdi: “guretzat lur gaina, eta zuek lur azpira. Konforme?”

Ez. Olibondoen Mendian lur azpia ere judue-
na da, hilerri luze zabal batek okupatzen baitu
pendiz behera osoa. Eta han, jakina, ezin da
etxerik eraiki. Sakrilegio handi bat litzateke hil-
dakoen gainean eraikitzea bizitza. Baina ezin da
ez han eta ez beste inon. Abu el-Hawa familiare-
nak dira Olibondoen Mendian Jordan ibarrera
begira dauden lur lehorrak emankorak. Baina oli-
bondorik ez da hazten, eta etxerik hazteko bai-
menik ez diete ematen israeldarrek. Bien bitar-
tean, baimenik gabe egiten dute kolonoek
kanpamendua inguruetan. Baimenik gabe eta
besteen lurretan. Hala ari dira oraindik orain
Abu Disen, Bethanian, Silwanen, eta ia gain
guzietan. Lehen urtean aurrefabrikatu batzuk
jarri, bigarrenetan etxetoak, eta hirugarrenako
eraikuntza tantaia. Eta orduan ez da galdetu
beharrak izango lur hori norena den. Jakin min
txiki bategatik norbere bizitza arriskuan jartzea
absurdua litzateke. Hobe da laborariek egiten
duten bezala, belar txarrak madarikatzen ibili
beharrean, isildu, eta bidaliko dituzten eguna iri-
tsi arte, kartetan jolastera joan.

Goiko irudian,
dagoeneko
eraikita dagoen
pareta ikus
daiteke.

Dolar fardoak bueltaka

Olibondoen Mendi gai-
nean ez da lurrik geldi-
tzen, eta kolonoek ezin
dezakete munduko
talaia onenean etxebi-
zitza dotorerik eraiki.
Palestinarrak bizi dira,
arbasoengandik jasotako
etxeetan. Eta hara misi-
lak botatzerik ez dago,
Moisesek ere ikusiko
luke txikizioa, eta Hai-
tzaren Domoak Maho-
mari deituko lioke atzera
lurrera jaitsi dadin. Hor-
taz, sionistek ezin dute

Olibondoen Mendira igo. Ezta palestinar askok
handik inguruko herrixketara jaitsi ere. Israel
eraikitzen ari den paretak bere magaleko herrix-
ketatik bereizita utzi duelako mendia. Eta horma
erraldoiarekin, lurra konfiskatzeaz gainera, Jeri-
choko bidea itxia gelditu zaie palestinarrei. Bista
bakarrik dago libre. Eta horrek ere, lurretik hasi-
ta sei metro galdu ditu.

Baina sei metro horiek bost axola Israeli.
Israelek nahi duena juduek Olibondoen Mendi
gaina ere hartzea da. Eta lurrik ez egon. Baina
satorrak beti aurkitzen baitu bide bat, konpainia
eta agentzia berri batzuk agertu dira, eta Olibon-
doen Mendiko etxeetan arabiar edo kristau
batzuk jo dute atea: “aizu, etxe hau erosi nahi
dut. Nire anaiarentzat da. Hiri zaharraren gaine-
ra etorri nahi du bizitzera, goizero, leihoak ireki
eta Al Aqsako meskita ikusteko.” Palestinarrak,
itxura txarra hartu ez badio “eta zenbat ordain-
tzeko prest zaude?” galdetuko dio. Eta galdera
ikurra bihurritu eta dolar ikurra errestatuko dio
erostunak, eta zero asko, asko, asko, milioiak eta
milioiak, bista pixka bat duena ere itsutzeko bes-
tekoa. Baina izar txiki bat dago hitzezko kontra-

PHOTO © TXOMIN TXUEKA

PHOTO © TXOMIN TXUEKA

tuan ezkutatua: delako bere anaia hori ez dela bere abizen berekoa, eta Ameriketara bizi dela, edo Europan, eta bai, jakina, judua dela. Eta bere konpainia milioi askoko batek ordainduta bitartekari bat baino ez dela. Dirua, juduen tzat, ez baita sekula arazo izan.

“Badakizu zenbat diru eskaini zidaten nire pisuaren truke?” galdetu zidan Olibondoen Mendiko taxi gidari gazteak. “Zenbat?” nire jakin mina. “70 milioi dolar. Berriz esango dizut, hirurogeita hamar milioi dolar”. Txistua-rekin batera, sustoa, harridura, eta hori entzundakoan gure burura etortzen den lehen galdera tragatu behar izan nituen. Ez, ez, hark ez zuen saltzerik pentsatzen, ezagun zuen kontatzeko eran. “Aberastuko zinen ederkil!” alde egin zidan azkenean gure baloreen eskalak, eta azkar utzi ninduen hankaz gora nire eskala eta guzi: “lasai, gu aberatsak gara, baina dirurik gabe”.

Zergatik ari dira mutikoak harrika?

Galdetu nion taxi gidariari iluntze batean. “Ikusten duzu horko etxe hori? –hatzez seinالاتu zigun Olibondoen Mendiko etxe bat– Ba etxe hori juduek erosi zuten orain dela bi hilabete”. Dena arantza alantzen josita zeukan ingurua. “Bi judu familiak erosi zioten musulman bati, eta orain hor bizi dira, auskalo zenbat ordainduta, eta auskalo nondik etorrita”. “Eta musulmana hemen bizi da oraindik?” “ez, hil egin zuten, etxea saldu eta segidan hil zuten tiroz, Jerichon”. “Palestinarrek?” galdetu nion. “Ez daki inork. Zurrumurru bat dabil erostunek dirua ematerakoan hil zutela dioena. Baina inork ez daki inork”. Denek dakitena da juduak bizi direla orain Olibondoen Mendiko etxe horretan. Eta etxe bat duenak auzoa du amets, eta auzoa duenak herri osoa.

Berrogei egun pasa dira hilketa harez gero, eta oroimenez kontainer bat gurutzatu eta su eman diote gazte palestinarrek. Soldaduak azaldu dira gauean, eta tiroak entzun dira alde bate-tik. Harri hotsa entzun da beste aldetik. Eta tiro gehiago bestetik. Gaueko ordu txikiak arte iraun du borrokak. Telebistek, bihar goizean, izango dute zer kontatua. Esplikatu ere egin gabe zergatik. ■

Ali Abu el-Hawa – Olibondoen Mendiko Moqtadra

«Naziek juduak baino okerrago tratatzen gaituzte juduek gu»

Ali Abu el-Hawa 1938ko apirilaren 24an jaio zen, Olibondoen Mendian. Abu el-Hawa familia Olibondoen Mendiko familiarik handiena da, eta senide guztiak elkartuta Ali aukeratu zuten Moqtadr izateko, musulmanentzat herriko gidari. Behin izendatuta, hil arte izaten da pertsona bat Moqtadr. Olibondoen mendian lau Moqtadr daude, eta lau horietan handiena da Ali.

Olibondoen Mendiak familia bat badu, hori Abu el-Hawa familia da. Orain dela zenbat belaunaldi iritsi zineten hona?

Ez dakit, agian orain dela hirurehun, laurehun, edo bostehun urte. Ziur badakit duela sei belaunaldi, eta agian zazpi ere bai, hemen ginela, baina aurrekoen berririk ez dut. Orduan jendea analfabetoa zen, eskolarik gabea, eta ez zuten beraien historia idatzi.

PHOTO © TXOMIN TXUEKA

Baina ez duzu beldurrik israeldarrak etorri eta hemendik botako zaituztetenik?

Badakizu, hemen edozer gauza espero zenezake. Al Aqsako meskita sartu ginenean ere, agian, gu han geunden bitartean meskita suntsituko zutela pentsatzen genuen, baina ez ginen beldurtu. Edozer gauza gerta daiteke, baina nik hirurogeita hamar urte ditut, eta ez dut beldurrik, hemen jaio nintzen, hemen hazi nintzen, eta hemen emango didate lur.

Baina duela bi belaunalditik hona errotik aldatu da egoera. Nolakoa zen Olibondoen Mendian bizitza hamar urte baino gutxiago zenituenean?

Denak arabiarrek ginen, baina askotan ikusten genituen juduak, hona, hilerrira etortzen, eta bake osoan bizi ginen elkarren artean. Eta juduak, Europatik ihesi herrialde arabiarretara etorri zirenean, oso ondo hartu genituen, arabiarrek babestu zituzten. Baina 1948an dena aldatu zen. Sionismoa etorri zen, poliziak, eta ordutik, sufritzen ari gara. Bakean bizi ginenak abailduta utzi gintuzten.

Hemendik palestinar askok alde egin zuen kanpora?

Ez hainbestek, baina familia batzuek bai. Batzutan, alderantziz izan zen, Jaffatik, Haifatik, okupatutako Palestinatik, jendea hona etortzen hasi zen, Jerusalemara. Baina izugarrikeriak entzuten ziren, Jerusalem mendebaldean juduak jendea hiltzen ari zirela eta horrelakoak. Hori entzutean jendea, beldurtuta, kanpora joaten hasi zen, Jordaniara batez ere, eta beste lekuetara ere bai.

Ez duzue inoiz pentsatu hemendik alde egiterik?

Olibondoen menditik joatea? Ez, sekula ere ez.

Ezta 100 milioi dolar eskainita ere?

Ezta Etxe Zuria ematen baldin badidate ere. Hau gure lurra da eta ez dugu inoiz utziko.

Hau da Jerusalemgo hiri zaharreko talaia, hemendik begira ikusten dira leku sakratu guztiak, juduen pareta, Jesus gurutziltzatu zuten gaina, Mahoma zerura igo zen lekua... Horra begira jarri eta hobeto ulertzen da gatazka?

Begira, Jerusalem hiri sakratua da hiru erlijioentzat, islamarentzat, judaismoarentzat, eta kristautasunarentzat. Baina hori ez da gatazkarako arrazoi bat. Juduak, musulmanak, eta kristauak, bizi daitezke elkarrekin, bakoitzak bere legeak oinarri hartuz eta elkar errespetatuz. Baina zuk hemen etxe bat baldin baduzu, eta judu bat etortzen bada kanpotik, New Yorketik, edo Frantziatik, eta zu botatzen baldin bazaitu bera hor bizitzeko, orduan ez da posible bakerik. Eta guk bakean bizi nahi dugu.

Baina jende askori galdetu eta jaso dugun erantzuna izan da: "bakea? Hitz hori ez dago gure hiztegian", edo "bakea? Ez da posible, gehiegi ari gara sufritzen". Zergatik sufritu behar du hainbeste palestinarrek?

Bigarren Mundu Gerra izan zen Europan, eta orduan juduek asko sufritu zuten. Ordukoagatik mendekua hartzen ari dira, baina ez dira alemaniarren aurka mendekatzen, edo Hitlerren jarraitzaileen aurka, mendekua arabiarren aurka ari dira hartzen. Eta naziek beraiek tratatu zituzten baino okerrago tratatzen dituzte arabiarrek, gogorrago. Horregatik ari gara gu sufritzen, orduko minaren prezioa guri ordainarazi nahi digutelako. ■

«Aukera iristen denean arriskatzea da nire filosofia»

Eskuz banakako txapela goiz lortu zuen Barriolak, 23 urterekin, baina gorako ibilbide itxaropentsuan eskuko lesio batek kantxetatik baztertu zuen denbora luzez. Orain, une latzak igaro ostean, fenix hegazia bere errautsetatik birsortu da: Eskuz banakakoa behetik hasi eta Galarza, Xala, Peñagarikano, Irujo eta Eugi bide bazterrean utzi ditu, finaleraino iritsi arte. Azken urratsa baino ez du falta, txapeldunorde geratzeak meritua baitu, baina "txapelak beste zapore bat dauka".

Mikel Garcia

Argazkiak: Dani Blanco

Eskuz banakako finalean faborittoa zara kinieletan. Horrek presioa sortzen dizu ala konfiantza ematen?

Egia esan, Aimar iritsiz gero [elkarrizketa egin dugunean beste finalerdia jokatu gabe dago], dirua bere alde aterako dela diote. Faborito denak beti du pisu pixka bat gehiago, baina adinean ere gora goaz eta gauza horiek ez didate burua betetzen. Eskuak askoz hobekiago ditut eta emaitzak iristen ari dira, hori ona da.

Zer esan nahiko luke bigarrenez txapela irabazteak?

Niretzako asko. Lehenengo txapela irabazi nuen gazteagoa nintzen, sasoi betean nengoen eta adin horrekin irabazten duzu baina benetan konturatu gabe zergatik. Hau beste txapel mota bat da: kontziente naiz zenbat kostatzen den, zergatik gertatzen diren gauza asko... Gainera, pasa ditudan momentu txarrekin berriz ere txapela irabaztea gauza handia izango litzateke.

Aimar finalerako sailkatuz gero, gertuko bi arituko zarete. Nafarra izan beharra dago pilotari ona izateko?

Kar, kar, kar. Ez, baina egia da azkenaldian behintzat Nafarroatik pilotari asko irteten ari dela. Nafarroa iparraldeko herri txiki hauek pilotaren sustraiei eutsi egiten zaie eta futbolak indar handia du, baina agian ez beste tokietan bezainbeste. Oraindik ere pilotaren gotorleku dira leku hauek.

Bengoetxea bera ere Leitzakoa da eta 3.000 biztanle baino ez zarete.

Bai, hemen afizio handia dago. Oinatz oso ongi dabil eta pilotari mordoa gaude: Frontisen jokatzen ari den beste bat, profesionalek iristeko aukera handiak dituzten pilotari ugari...

Nola gogoratzen dituzu Leitzako pilota eskolan emandako urteak? Eskola-pilota asko aldatu da ordutik?

Ez dut uste asko aldatu denik. Pilota eskolak oso garrantzitsuak dira kirol honentzako, baina azkenean pilota eguneroko gauza da, ez astean bi egunekoa. Kirola bizitzeko modu bat da; bizimodu hori eraman nahi duen pertsonak aukerak ditu profesionalek iristeko eta hor goian aritzeko.

Umeak geroz eta lehenago hasten omen dira larruzko pilotarekin.

Ez dut uste, gu ere txikitzen nahiko goiz hasten ginen pilota gogorarekin, 10-11 urterekin.

Eta hori ona al da?

Ez dakit. Ondo legoke azterketa bat egitea onerako ala txarrerako den jakiteko. Nik lehen-go pilotari batzuei entzun izan diet pilotariak txikitatiki ohitu behar direla tako gutxiarekin jokatzen, eskua gogortzeko. Beste batzuek diote, aldiz, hezurra egin arte ez dela behartu behar eskua. Ez dakit onena zer den.

Peñagarikanok eta Aratz Mendizabalek *Babesku* izeneko eskularrua (silikonazko takoak) atera dute haurrentzako.

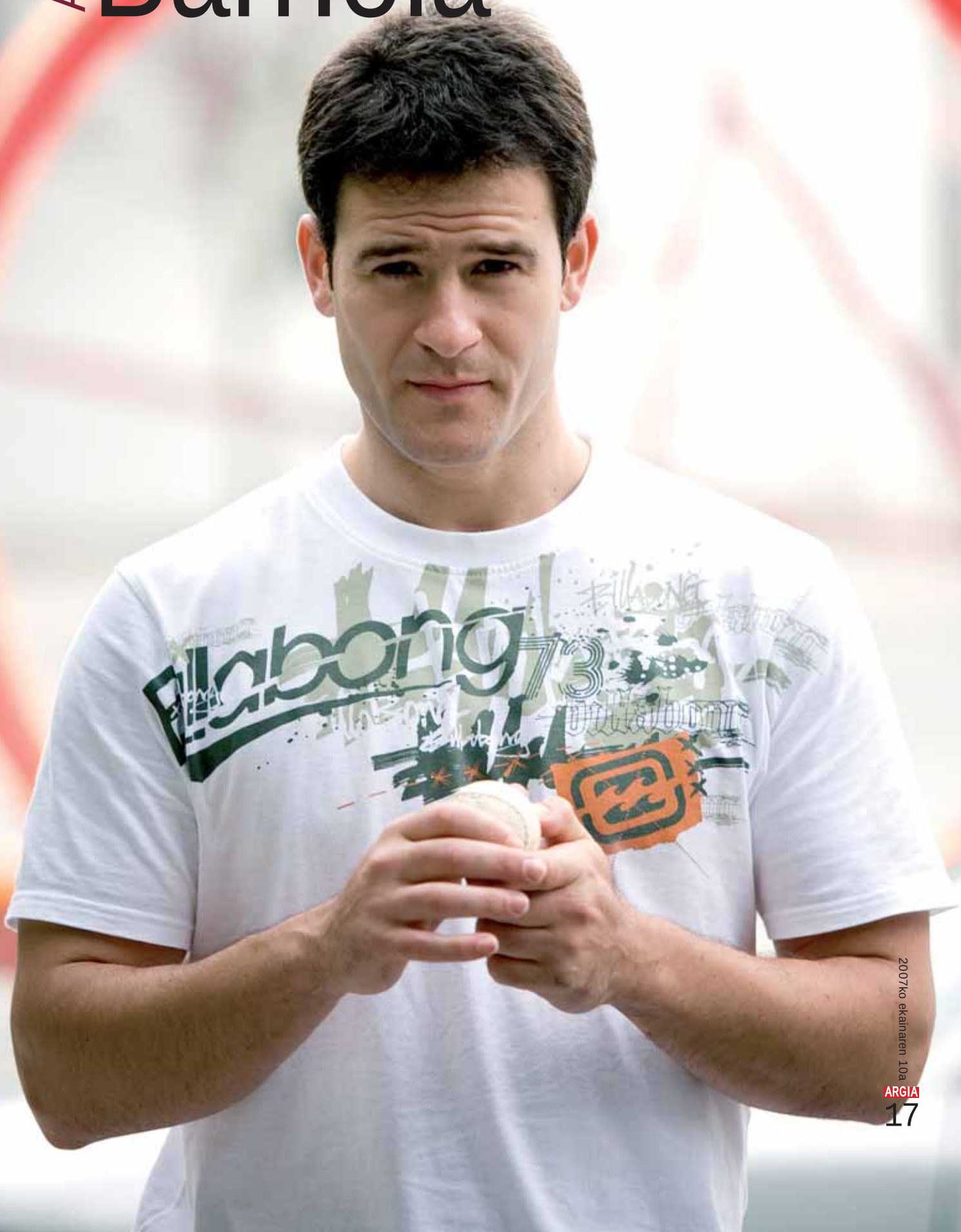
Banekien horrelako zerbaitetan ari zirela. Ongi iruditzen zaizkit horrelako asmakizunak. Pilotak, euskal kirola izanik, modernitatera ongi egokitzen jakin du, baina oraindik atzean geratu diren gauzak dauzka: takoak su txikian berotzen ditugu, esparatrapua eta takoak jartzeko oraindik ordu eta erdi eta bi ordu artean behar ditugu... eta asmo oneko aurrerapen horiek esker-tzekoak dira.

Orduan, beste kirol profesionalekin alderatuta, pilota atzeratua geratu dela uste al duzu?

Frontoian

“Tentsioa eta urduritasuna dira nagusi. Bost zentzuak piztuta egoten dira, benetan bizirik sentitzen zara kantxa barruan. Gainera, partidu guztiak ez dira berdinak eta txapelketa denean nabari da giroan zerbait berezia dagoela”.

Abel Barriola

Ez. Eskuetako babesa agian bai, eskuak gutxiago sufritzeko zerbait ez asmatu izana faltan botatzen dut. Bestela, pilota kirol modernoa iruditzen zait, fisikoki oso zorrotza eta bete-beteko.

Baina pilota gogorrek erabiltzeak lesioetan eragin al dezake?

Baietz iruditzen zait. Eulateri, esaterako, eskuetatik inoiz sufritu ez duen pilotaria izanda, orain kolpe-kolpean behatza zirkulaziorik gabe geratu zaio eta ebakuntza egin behar izan du. Horrelako kasuak geroz eta gehiago ikusten dira, gaur egun garai batean baino partidu gutxiago jokatu arren txapelketako gehiago jokatzen direlako, gogorragoak. Atzo Bergaran izan nuen partiduak, adibidez, ordu eta erdi iraun zuen, eskuentzako jipoia da eta azkenean horrek ordaina ekartzen dio bai profesionalari eta baita umeari ere.

Ander Letamendia medikuak esan zigun hobeto zaintzen dela pilotaren larria pilotariaren eskuko azala baino. Astakeria handiak egiten dituzue? Pertsonaren arabera, baina agian ez dugu eskua behar adina zaintzen. Askotan gorputza asko zaintzen dugu eta eskuak ez.

Partidu batean eskuko mina baldin baduzu, adibidez, non jartzen duzu muga? Sufritzen jarraitzen al duzu bukaeraraino?

Partiduan, mina baldin baduzu zaila da %100ean jokatzea, baina irabazi nahi horrekin aritzen zara, bero-bero, are gehiago txapelketako partidua bada, eta segitu beharra dago. Apustuak ere tartean egoten dira eta ezin duzu hutsik egin, maila eman behar duzu.

Eta enpresek presionatu egiten al dute partidurekin jarraitzeko?

Ez, enpresak ahalik eta etekin handiena atera nahi dio bere pilotariari, baina presioa norberak jartzen dio bere buruari. Hala ere, eskuko minarengatik ez dira partiduak suspenditzen. Gorputzeko beste lekuren batean lesioa izanez gero bai, baina eskuko minagatik ez, gaizki ikusia dago eta ezin da egin. Hori da, adibidez, pilotaren atzerapenetako bat: eskuko minarengatik behin baino ez da bertan behera utzi partidu bat jokatzen ari dela.

Zuk nola bizi izan dituzu lesioekin izandako gorabeherak?

Lesioa beti da txarra, putada bat da, baina

Nortasun agiria

Abel Barriola Ezkurra Leitzan (Nafarroa) jaio zen, 1978an. Asperekin 1998an debutatu zuen profesionalean eta 2001ean Lau t'erdiko txapelketa irabazi zuen. Urtebete beranduago berriz, Eskuz banakako txapela lortu zuen, finalean Beloki garaitu ostean. Eskuko lesioek frontoietatik aldendu zuten eta 2005ean eskuin eskuko fibrosia operatu ziotenetik denbora luzea eman du errehabilitazioan. Pasa den urteko Lau t'erdikoan txapeldunorde geratu zen eta aurten Eskuz banakako finalerako sailkatu da.

momentu txarretatik ere ikasten saiatzen zara eta denek dute hasiera eta bukaera. Kirolak hori du: nahiz eta momentu batean ongi ibili, lesio batek zure ibilbidea moztu dezake eta gero berriz hutsetik hasi behar duzu. Ez da erraza, baina kirolaren parte da eta horretarako ere prest egon behar da.

Egia al da pilota uztekoan egon zinela?

Uztekoan esatea agian gehiegi esatea da, baina egia da gauzak oso zehatz eta poliki planteatu behar izan nituela. Momentu oso txarrak pasa nituen eta eskuari ez nion irteerarik ikusten. Hilabete bat, bi, hiru izan balira... Baina urtebete egon nintzen lesionaturik eta aurretik beste hainbeste. Denbora asko da eta esku honek ematen zizkidan arazoak hein batean obsesio bihurtu ziren.

Zer pasatzen zaizu burutik zure lanbiderako trenarrik garrantzitsuenak operatu behar duzunean?

Momentu horretan, nahiz eta agian arraroa iruditu, nolabaiteko lasaitasuna sentitu nuen. Denbora askoan eskuetatik gaizki egon nintzen eta irtenbidea eman behar nion; aurretik dena probatu nuen: masajistak, *brujoak*, belarrrak... Operatzeko erabakia hartzea ere ez da erraza, baina medikuak bi-hiru hilabeteke errehabilitazioa aurreikusi zidan eta eskuetako arazoak gutxitzeko eta gehiago disfrutatzeko bidea izango zela pentsatu nuen. Zoritarrez, uste baino denbora gehiago eman nuen errehabilitazioan, baina luzarora begira ongi atera da eta ebakuntzaren hurrengo hilabeteetan hanka-sartzea zela pentsatu banuen ere, orain ikusi dut bete-betean asmatu nuela.

Hala ere, berriro pilotan hasi eta berriro minez hasi ziren, gogorra izango zen...

Bai, bigarren aldia gogorrera izan zen. Hondojo jo izanaren sententzia nuen, beherago ezin nuela joan eta eskua sendatzen bazen, behetik gora egingo nuela. Halaxe izan zen eta hortik aurrera gauzak hartzeko beste esperientzia bat dut.

Hortaz, psikologikoki gogortu zintuen.

Dudarik ez dago momentu txarretatik ikasi dudala, batez ere gauzak lasaiago hartzen.

Leitza

“Txakur batzuk ditut mendian daukagun borda batean eta egunero joaten naiz eurekin mendira. Norberaren herriak xarma berezia duela iruditzen zaigu beti eta etorkizunean hemen bizitzea gustatuko litzaidake, baina edozer gauzagatik kanpoan bizi beharko banu, prest nengoke. Batez ere hemengo pagadiak botako nituzke faltan. Txikitan, adibidez, Iruñera joan ginen bizitzera eta aldaketa ikaragarria sumatu nuen, hizkuntzarekin gehienbat. Ez nekien erdaraz hitz egiten eta nahiko gogorra egin zitzaidan hasieran”.

Lehen pilota, hein batean, obsesioa zen eta orain zorrotza naiz, entrenamenduak gogor eta ongi egitea gustatzen zait, baina baita lagunez, familiaz, mendiaz eta nire txakurrez disfrutatzear ere. Irekiago bizitzen ikasi dut.

Jasandakoa eta gero, zer garrantzi ematen diozu egoera psikologikoak kirolean duen eraginari? Plano psikologikoak eragin handia dauka, bai kirolean eta bai bizitzan. Gauzak zein jarre-
rarekin hartzen dituzun, momentu txarretan zer datorkizun burura, etortzen zaizkizun mamuak gainditzun dituzun edo ez... Fisiko-
ki edo teknikoki gutxiago den pilotaria psi-
kologikoki ongi baldin badago, emaitza
hobeagoak lor ditzake. Gero eta kirol psiko-
logo gehiago dago, kirola ere medioetan gero
eta gehiago agertzen delako ikuskizun bezala
eta presioa handiagoa da.

Fisikoki ere oso gogorra da pilota. Eskatzen duen sakrifizioa kontuan hartuta, merezi al du? Pilotak asko ematen dit, ona eta txarra, eta bizitzarako oso baliagarri diren gauzak ikas-
teko bidea ere bada. Egia da kirolean alde
fisikoa duela 30 urte baino askoz ere gehia-
go lantzen dela eta sakrifikatua da, baina
beste jende askok hainbat gauzarako ere
sakrifikatu beharra du eta sakrifizioa ona da;

Politika

“Kanpotik badirudi
aldaketa egon
daitekeela
Nafarroan. Orain
paktuekin-eta ari
dira, baina niri
politikak aspertu
egiten nau.
Hauteskunde
aurretik ez da
besterik egoten eta
ondoren ere neketsu
egiten zait.
Politikariak egun
batean elkar
iraintzen ari dira eta
hurrengo egunean
batera daude,
nahiko mundu
konplikatu iruditzen
zait”.

gauza batzuk egiteari uztea, gehiago desio
duzuna lortzeko.

Baten batek pentsa dezake berriz eskuko mina
izan dezakezula.

Kirolari baten bizitzan lesioen arriskua hor dago
beti, baina eskuineko eskuarekin izan dudana
lesio berdina errepikatzea oso zaila izango da.

Esamesak isiltzeko behintzat, frontoia baino
hoberik ez.

Hala da, eta gainera hori da bidea: pilotari batek
kantxan hitz egin behar du.

Enpresak konfiantza izan al du zugan?

Enpresa enpresa da eta gauzak garbi esan
behar dira: lesionatua egon naizenean nahi
adina etekin ez dute atera nirekin; pilotari bat
etxean lesionatuta egotea ez da inorentzako
ona. Orain urtebete kontratua sinatua dut
eta enpresaren konfiantza, gutxi gehiago, beti
hor izan dela uste dut.

Aspek lau urteko kontratua eskaini zizun, diru
gutxiagotatik, eta zuk urtebeterako baino ez
zenuen sinatu; orain negoziaketetara beste maila
batekin zoaz. Zure buruan konfiantza izango
zenuen halako gauza bat egiteko.

Bai, nire buruarengan eta eskuarengan konfian-

Dive Tarpoon Urpekaritza

Kirol portua, A7 lokala • 48992 Getxo • Tel / Faxa: 94 4912577
e-posta: divetarpooon@euskalnet.net • web orria: www.divetarpooon.com

URRUTI SPORT

PARAPENTE IKASTAROAK
ETA BI LAGUNENTZAKO HEGALDIAK

Jose Maria Soroa 20 ■ 20013 Donostia
Tel/Faxa: 943 27 81 96
e-posta: urruti@urruti.com ■ www.urruti.com

■ Abel Barriola

tza nuen eta momentuak daude arriskatzeko: erabaki hori hartu nuen eta ongi atera zait, baina ez banintz finalera iritsi ere gustura egongo nintzen hartutako erabakiaekin. Lehengoan entzun nion Garbajosari NBARa iritsi zenean esan ziotela baloia sartu edo ez sartu ondoren datorren gauza dela, aukera ona dagoe-nean pentsatu gabe baloia saskira botatzea dela egin behar dena, momentua iristen denean arriskatu, zalantzan geratu gabe. Nolabait, hori da nire filosofia.

Maila profesionala Aspe eta Asegarcek kontrolatzen dute gehienbat. Zer iruditzen zaizu kirol eredu hori?

Igual hobekiago izango litzateke irekia-goia izatea, horren pribatizatua behar-rean, enpresa eta pilotari gehiagok parte hartzeko. Egia esan ez dakit zein estatutu dituzten hor eta ezin naiz epaitzen hasi, beraien arauak dituztelako, baina kanpotik iruditzen zait enpresa gehiagori parte hartzeko aukera eman beharko litzaikeela, pilota profesionala zabalagoa izateko.

Eta Frontisena bezalako zirkuitu profesional alternatiboak antolatzea zer iruditzen zaizu?

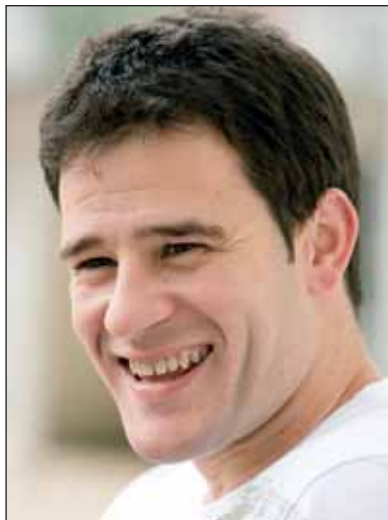
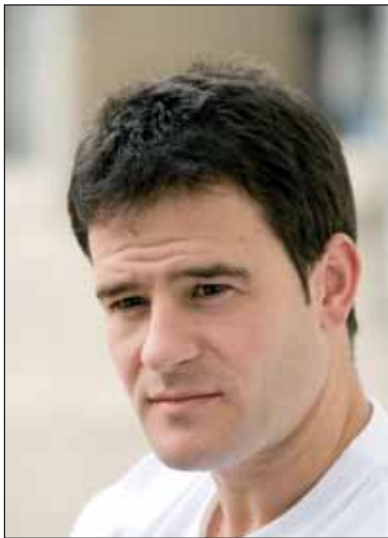
Oso ongi, gauza oso interesgarriak egin dituzte. Pilota pixka bat aldatu nahi izan dute eta etorkizunerako ere Frontis alternatiba izango da. Nahiago nuke halako enpresa gehiago sortuko balira; ekonomikoki bideragarriak izatea da gakoa.

Nafarroan, bi Lau t'erdiko jokatu dira: Aspe eta Asegarcek antolatutakoa batetik eta Frontis eta Federazioarena bestetik...

Bai, horrelako gauzak ez dira oso ongi gertatzen kanpora begira. Kanpotik datorrenak galdetuko du: nor da Lau t'erdiko txapelduna? Eta bi izen eman beharko dizkiozu. Nahasmena da, irteera zein izan daitekeen oso ongi ez badakit ere. Enpresa profesionalak zenbat eta gehiago izan, orduan eta hobekiago, eta estamentu independente batzuk izatea beharrezkoa da araudiak ezartzeko. Enpresa-interesak beharrezkoak dira baita ere, baina enpresek ez dezatela botere guztia izan. Estamentu independenteek erabaki garrantzitsuak hartzeko boterea izan dezatela, pilotarentzako garbigoa izango litzatekeelako (atzerapenen kontua bezalako zalantzekin, esaterako).

Hala ere, Frontiseko zuzendari Inaxio Errandoneak berak esan zigun sasi-enpresa asko dagoela bere burua profesional bezala aurkeztu dutenak.

Hala da, afizionatu mailan jokatzen dute, pro-

fesional bezala aurkeztuz. Jokatzeko eskubidea dute, noski, baina profesional hitza ez da onena. Etorkizunerako positiboa izango litzateke zehaztea zer den profesional eta zer afizionatu. Afizionatuentzako ona izango litzateke, enpresa erdi-profesional horiek bidea moztu dietelako. Azkenean jendeak ez daki nor den profesionala eta nor afizionatua. Dena den, badakit, leku askotan bezala, legeak jarrita ere zirrikituak geratuko liratekeela.

Eta etorkizunean enpresa gehiago onartuko dituen liga egin ahalko dela uste al duzu ala Aspe eta Asegarceken eredia mantenduko da?

Gauzak ez dira betiko eta pilota profesionalerako ona iruditzen zait Aspe hor egotea, Asegarce hor egotea eta beste enpresa gehiago ere egotea. Ez dakidana da ekonomikoki bideragarria izango litzatekeen.

Zuk 19 urterekin debutatu zenuen. Salto handia izango da afizionatuetatik profesioaletara ematen dena. Ondo neurtua al dago?

Askotan goizegi debutatzen dute pilotari batzuek, baina aipaturiko enpresa erdi-profesionalak pilotariak eurekin eraman eta afizionatutan maila baxua geratzen bada, profesioaletara salto egitea izan daiteke pilotariak hobetzeko duen bidea. Hala ere, agian goizegi pasatzen dituzte profesional mailara, batez ere goiz baina *figura* bezala pasatzen dituztelako eta mutil horrek 19-20 urterekin gainbehera duenean umea da oraindik.

Gonzalezek Olaizola harroa dela esan berri du, polemika dezente piztuz. Lehiakortasun handia al dago jokalarien artean?

Bai, dudarik gabe. Pilotak duena da partidua jokatu aurretik aldageletan-eta elkarrekin egoten garela eta batzuen lagun handiagoak gara, besteenak gutxiago, baina lehiakortasuna tartean dagoenean lagun minak izatea zaila da.

Zure profilarekin bukatuko dugu: pilotaria zara, trikitia jotzen eta dantzari ere aritua zara eta musa gustatzen zaizu. Euskaldun peto-petoa izateko ahaleginak egiten?

Kar, kar, kar. Trikitia aspaldi jotzen nuen, txikitari, modan jarri zelako, baina urte pare batez aritu nintzen, behatz lodi hauekin jotzea zaila baitzen. Dantza bai, asko gustatzen zitzaidan eta dantza taldea dago herrian. Muserako berriz, afizio handia daukat, baina nahiko txarra naiz, nik uste horretan bai, gipuzkoarrak nagusi zaretela. ■

Dopina

“Txapelketa honetan kontrol bat pasa dut eta finalerako beste bat pasako dut. Lau t'erdikoan bizpahiru egin zizkidaten. Ez dut uste pilota munduan dopinik dagoenik. Nik ez dut inoiz positiborik eman eta kirol honetan kasuen %99an ez da positiborik egon”.

Urte eta erdiko lanketaren ostean, urrian plazaratu zuten Euskal Herriko Oinarrizko Hezkuntza Akordioa. Harrezkero, heziguneetan ari dira aurkezten edukia. Gizarteratze lan horretan, maiatzaren 5ean Nazio Jardunaldiak egin zituzten Donostian, puntuak osatzen hasi eta ekarpen gehiago jasotzeko.

Euskal Hezkuntzaren oinarria hezurramitzen

Aldaketa eta aro berri baten beharra sumatzen da hezkuntzan. Gizarteak aldatzeko eskatzen dio hezkuntzari eta honek esku hartze gehiago gizarteari. Testuinguru horretan, hamaika proposamen eta egitasmo sortu dira. Horien artean bada bat Euskal Herria bere osotasunean aintzat hartzen duena: Euskal Herriko Oinarrizko Hezkuntza Akordioa.

Lore Agirrezabal

Argazkia: Karlos Corbella

BOLO-BOLO dabilta azkenaldian Eusko Jaurlaritzaren EAerako curriculumari eta Nafarroako curriculumari buruzko kontuak, Espainiako Gobernuak ezarri duen LOE sistemaren ingurukoak, Europa osoan ezarriko den Bolognako prozesua... Hezkuntza aldatzera datoz guztiak, baina horietako inork ez du Euskal Herria –hego eta ipar– bere osotasunean aintzat hartzen. Bada ordea Euskal Herria abiapuntu hartuta gorpuzten ari den akordio bat, herri ekimenez eta eremu ofizialetatik kanpo sortua: Euskal Herriko Oinarrizko Hezkuntza Akordioa. Hezkuntza sistema propioa garatzeko tresna izatea du helburu.

Nazio Eztabaidagunean izan du sorrera ekimenak. Eztabaidaguneko Hezkuntza Batzordeak osatu du eta hezkuntza esparruko hainbat lagunen atxikimendua eta ekarpenak jaso ditu.

Hiru atal nagusi ditu Hezkuntza Akordioak: Euskal Herriarren hez-

Hiru atal nagusi ditu
Akordioak: Euskal Herriarren
hezkuntza eskubideak, Euskal
Herriko Hezkuntza Publikoa
eta Elkargunea

kuntza eskubideak, Euskal Herriko Hezkuntza Publikoa eta Elkargunea. Abiapuntua hezkuntza eskubideen dekalogoak da, eta horri lotuta datoz beste puntuak. Izan ere, eskubide horiek bermatzeko publikotasunaren kontzeptu berria eta elkargune baten beharra ezinbestekoak direla uste du Hezkuntza Batzordeak.

10 hezkuntza eskubide

Dekalogo hori nazioarteko oinarrizko eskubideen hitzarmenetan oinarrituta osatu du Hezkuntza Batzordeak. 10 dira akordioarekin bat egin nahi dutenek aintzat hartu beharreko oinarrizko eskubideak. Horiek nola aplikatu hausnartzeko lan taldea osatu zen maiatzeko Nazio Jardunaldian eta bertan beharrezkotzat jo zuten euskalduntzeko eskubidea bermatzeko plangintza estrategiko orokor bat martxan jartzea. Hala azaldu digu Gorka Zozaia batzordeko

■ Euskal Herriko Oinarrizko Hezkuntza Akordioa

ikideak: “Hasteko, euskarak ofiziala izan behar du leku guztietan, eta hori horrela denean ikasleak euskalduntzeko zer eta nola egin zehaztu beharko litzateke”. Bitartean, abiapuntu gisa, euskarak eta euskalduntzeak kulturari eta identitateari lotuta egon behar dutela ondorioztatu zuten.

Hezkuntza Akordioak Euskal Curriculumaren aldeko apustua egiten du. Sortzen Ikasbatuaz, Ikastolen Konfederazioaren eta Udalbiltzaren ekimenez sortu, eta eragile askoren ekarpenekin osatzen ari den curriculum. Ez datoz bat Eusko Jaurlaritza osatzen ari den curriculumarekin. Izan ere, Euskal Curriculum eta EAEko Hezkuntza Sailaren curriculum baterekin bihurtzen dituen oinarria da, alegia, Euskal Herriaren definizioa. Jaurlaritza EAERako curriculum ari da egiten, eta bestearen abiapuntua zazpi probintziez osatutako Euskal Herria da. Ez da curriculum ofiziala, baina errealitatean ikastetxe askotan aplikatuko dela dio Zozaiak: “Gauza bat da curriculum ofiziala, Lakuan idazten ari diren txostena, eta bestea irakasleek eskolan ematen dutena”. Ikastetxeetan bertako hezkuntza proiektuek curriculum ofizialek baino eragin handiagoa dutela dio Zozaiak, eta heziguneez curriculum ofizialarekiko paraleloki, Euskal Curriculum aplikatzeko gaitasuna eta bideak badituztela. Hori gauzatzeko, parte hartuko duten ikastetxeek sare bat osatu beharko dute.

Hezkuntza Publikoaren Elkargunea

Aipatutako ikastetxeen sarea beste lan talde baten hizpide nagusi izan zen Nazio Jardunaldietan. Elkargunea deitu diote sare horri. Akordioak zehazten dituen 10 eskubideak aintzat hartzen dituzten heziguneez osatuko dute, eta hezkuntza eskubideak modu praktikoa gauzatzeko bitartekoak ematea izango da bere egitekoa.

Leloak

Ekainaren 3an Euskal Eskola Publikoaren Jaia ospatu zen Ondarroan (Bizkaia) eta hilaren 17an Araba Euskaraz egingo da Argantzunen (Trebiñuko konderria). “Dra!” izan da Ondarroako festaren leloa. “Dra!” bete-betean asmatzea da Ondarroako hizkeran. Euskal Eskola Publikoaren helburuekin eta jaiarekin ere ondo josten den hitz bizia da. Argantzunen ere bete-betean asmatu dute leloarekin: “Garenaren jostun”. Julen Zulaika bertsolariak botatakoa da. Argantzun Trebiñuko konderrian dago eta legez ez da Araba, baina euskararen herriari lotuta dago. 2003an ikastola sortu zuten eta 39 haur dabilta bertan. Zulakak egoera hori oihailezko mapa batean irudikatu du, Trebiñuko konderria Arabari jositako petatxoa baita. Bere izaera euskararen herriari josten ari zaion petatxoa.

Elkarguneari buruzko lan taldea koordinatu zuen Edurne Larrañagak eta akordioaren sorrerara jo du bilgune honen beharra azaltzeko: “Hezkuntza Akordioa maila teorikoan geratzen da, baina praktikara eramateko sortu zenez, baliabide batzuk behar ditu. Gaur egun, hezkuntzan zatiketa handiak daude: derrigorrezko hezkuntzaren eta unibertsitatearen artekoa, publiko eta pribatuaren artekoa... Zatiketa horiek egungo legeek eragindakoak dira, euskaldunok erabaki ez ditugun legeen araberrakoa. Eta traba egiten digute. Beraz, hori ahaztu, gure sistema diseinatu eta urratsak ematen hastea beharrezkoa dela ikusi dugu”. Bere hitzetan, zatiketa horiek gainditzeko, hezkuntza sistema nazionalaren eta aipatutako hezkuntza eskubideen alde dauden ikastetxeek elkartu egin behar dute. Horretarako sortu dute Elkargunea; “sintonia berdinean” jardungo duten heziguneez biltzeko.

Hezkuntza publikoaren definizio berria

Elkarguneari izen osoa Euskal Herriko Hezkuntza Publikoaren Elkargunea da, eta izen horrek Hezkuntza Akordioaren funtsezko beste ezaugarri bat du: hezkuntza publikoaren kontzeptu berria. Hezkuntza Akordioan jaso duten definizioaren arabera, “denona denari esaten zaio publikoa”. Ildo horretatik, Euskal Hezkuntza Publikoa euskal herritarren eskubideak gauzatzen dituen izango da, eta horren diseinua, antolaketa eta kudeaketa botere publikoek eta hezkuntza komunitateak egin beharko dutela dio akordioak.

Hezkuntza Batzordeko kide Juankar Aretxabaletak azaldu digunez, Euskal Herrian publikotasunari buruzko eztabaida indarrean dagoen eskemaren araberrakoa izan da orain arte, eta hori aldatu egin behar da. “Gure ustez, ezinbestekoa da beste ikuspegi batetik planteamendu berri bat egitea”. Publikoa erantzukizun kolektiboa eskatzen duen egitura dela dio Aretxabaletak eta alde horretatik, botere publikoei eta herritarrei dagozkien eskumenak zehaztu eta banatu egin beharko liratekeela. “Gaur egungo egitura bertikala da eta gainera kanpotik datorkiguna; bai Paristik, bai Madrildik. Gure iritziz, hezkuntzak egitura horizontala izan beharko luke; dauzkagun eskumenak erdia baino gutxiago dira eta planteamendu horrekin ez da posible kalitatezko euskal hezkuntza aurrera ateratzea”.

Laburbilduz, herriarena, euskalduna, beste kulturak errespetatuko dituen, parte hartzailea, parekidea, eta pertsona kritiko eta askeak heziko dituen hezkuntza egitasmoa ari da gorpuzten, aldaketa eragin nahi duen eredu berria. n

Hezkuntza Batzordearen Dekalogoia

- 1- Bazterketarik gabe ikasteko eskubidea.
- 2- Eskolaren bidez euskalduntzeko eskubidea.
- 3- Curriculum propioaren arabera hezteko eskubidea.
- 4- Hezikidetzan, parekidetasunean oinarritutako hezkuntza jasotzeko eskubidea.
- 5- Herritarrek hezkuntzako erabakiak hartzeko eskubidea.
- 6- Euskal Herriaren beharrak aseko dituen Unibertsitate Sistema izateko eskubidea.
- 7- Hezkuntzaren bidez pertsona kritiko eta aske izateko ahalmenak garatzeko eskubidea.
- 8- Ikasguneetan sartzen diren etorkinei eskubide osoz euren ama hizkuntza eta kultura errespetatzea.
- 9- Heziguneez beren Hezkuntza Proiektua garatzeko eskubidea.
- 10- Europako hezkuntzan, Euskal Herriak hezkuntza sistema propioa izateko eta arautzeko eskubidea.

ONDARROA, EKAINAREN 3AN ...

BAIETZ ...
EDERRA GERO
EUSKAL
ESKOLA
PUBLIKOAREN
JAIA ...

... EGITARAU
ITZELA ...

... BAINA
ZERGATIK
IGANDEEZ ?

Abilanbordakoak

Arrazoi dute ttakun-kidetzat dauzkadan bi potikoez: funtsean zergatik balio du ezkerrearen eta eskuinaren artean ezberdintasunak bilatuz ahar-

ratzeak, ezkerreko mamu likitsaren itzalak, norbera noiznahi eskuineko egiten baldin badu? Ez digute besterik errepikatzen partiden gainetik dauden aldizkari hanpurosek, eta euskaldunek beraiek, ez baitira ezkerreko, are gutxiago eskuineko, arras alderantzizko baino. Egia erran, azken asteotan, Abilanbordako sofistak estimatzen ikasten hasi naiz, hainbat urtez debaldetan dogmatikoa eta eskuinarekiko trufaria agertu naizelarik. Kasko-gorrien bidetik jarraitzen baldin badut, Arturo Ripsteinen filmako koronela ohiaren gisa, gosez eta errespetu eskasez hilen naiz eta *ontsa merezitua* ukanen dut, alabaina!

Metaforak gustatzen zaizkit, hemen bertan jadanik erran dukedanez, metaforak, parabolak eta hautsirik diren anforak, latinezko perpausak ulertezin zaizkidalarik, emazteki soila izanez ez bainuen apez eskoletan ibiltzeko suerterik eduki. Neskame bilakatzeko hezi ninduten eta hara funtzionario naizela, nola-baiteko sehi nerrake, ahalkea niretzat gordez. Lehengusurik ez daukat Abilanbordan eta Ahalburukoa baizik ez naiz, izpiritua alha dabilkidan arren. Baiki, bide guztiek Erromara eroaten gaituzte, nonbait ezker edo eskuin harturik ere. Mundua zuzen dabil funtsean, zertako kezkatu lagunok!, Raffarin behialako frantses lehen ministroak zioenez “ezkerra erabat ezabatu ondoan, zinezko paradisia” baitateke. Heltzen ari gara paradisura, eta batzuen-tzat infernua baldin bada bost axola, alferrak, zikinak, herrestak, arrotzak, eriak, zaharrak, emakumeak eta haurrak direlakoan izango baita. Ez mundua oker dabilelako; begira nik halaber irun dezaket eskuineko pentsamendu aurrerakoi eta *rupturistaren* oihala...

GAIZKA IROZ

Itxaro Borda

Erro

Basterretxea

Euskaldunak ez du nehoiz erdibideaz besterik xerkatu. Eta aurkitu. Hondar gerla denborako gure intelektualen jokamoldeaz oroitzea aski da: bi txori harri batez eho zituzten, irabazi edo gal, euskalduna burua gora ateratzeko xedeetan zelako edonola. Demagun, juduak eta kanpotar mehatxatuak mugatik iraganarazten zituzten, ez urririk ordea, eta aldi berdinean, Vichy-

ko Gobernuaren gomendioak astekarietan zabaldu bezain laster, astean behin komandantzian “bazkaltzen” zuten. Menturaz, Abilanbordakoen azkaziak ziren ordukoak. Oro har, euskaldun pruntak baldin bagara ez dugu hautatu behar, hautatzeak engainua eta etsipena dakartzalako. Hautatzeak, bazterrak inarros ditzakeen aburuaren plazaratzera kondenatzen gaitu, maitatuak ez izatera ondorioz.

Euskaldunen politikaren ildoetan bizihaztekoak gara: independentzia, aberria, guduka armatua, lurraldetasuna –otoi hitz hauek ez harilka ezkerreko aditz laguntzaileagaz (ibar ezker mila Bizkaia!)–. Ele hauen fantasma eta higimen indarraren hegaletan neurtzen dira sentimenduak, baloreak, jujamenduak eta itxura egiteko baimenak. *Maiatz* aldizkariaren 25. urteburua ospatzen ari ginela Baionan, Suhartegiko etxekandere gaztea altxatu zen haserrez: “aski solas eder, aski poesia leun, borrokara behar dugu, behar gara, behar duzue”, poesia, orozbat literatura Iparraldean oraindik gorri edo arrosa nagi horien kultura usantza nazkagarrietarik balitz bezala. Idaz-

leek kopetak apaldu zituzten, bekatuan harrapatu ume mukizuak bailiran. Turbo-euli baten burrunba salbu, isiltasuna...

Alabaina isiltasunera heltzekoak gara, hori dugu helburua istriborren. Ezabatzen da marmara, ukatzen zauria. Abilanbordakoak aberastu dira, Suhartegikoek piszina zulatu dute, Ahalburukoak hainbeste loriaren aitzinean mutu geratu direlarik. **n**

«
Baiki, bide guztiek Erromara eroaten gaituzte,
nonbait ezker edo eskuin harturik ere. Mundua zuzen
dabil funtsean, zertako kezkatu lagunok!, Raffarin
behialako frantses lehen ministroak zioenez
'ezkerra erabat ezabatu ondoan,
zinezko paradisia' baitateke
»

Bolognaren itzala

Zientzialari famatu batek esan zuen, orain dela urte asko, okerra dela pentsatzea egia, ezinbestean, erdibidean egon behar dela eta ez, beraz, muturreko jarreretan. Beste era batera esanda, ez da pentsatu behar norbera objektiboagoa denik muturretatik ihes egiten duelako. Beti iruditu zait irakaspen ona dakarrela uste horrek, oso erraz deskalifikatzen baitugu edozein jokaera erradikala edo muturrekoa delakoan, besterik gabe. Baina, hara non, europar unibertsitateen arteko homologazio prozesua gure artean abian jarri denetik, aldetik kendu ezinik nabil sentipen hau: horretaz esaten dena, sarritan, gehiegikeria dela eta *egia*, nolabait esatearren, erdibide batean kokatu beharko litzatekeela.

Hala, prozesuari ongi-etorri sutsua ematen diotenek unibertsitatearen baitako iraultza balekar bezala aurkezten digute hura. Batean badirudi ikaslea bihurtuko dela unibertsitate-irakaskuntzaren erabateko protagonista, irakasle moderno eta gaituen eskutik. Akabo, beraz, irakasle zaharkituen diktaduraren garaia: *campus virtuala* dela medio, besteak beste, ez da egongo harreman pedagogiko hierarkikorik. Aspaldi frogatuta dago, ordea, irakasle eta ikaslearen arteko harremana haren autoritatean oinarrituta dagoela. Irakaskuntzaren berezko ezaugarria da, metodoak erabat aldatu arren. European eta mundu osoan.

INIGO AZKONA

Neurriz kanpo ikusten ditut Bologna
goresten dutenak zein gogor kritikatzin
dutenak. Izan baditu kontu honek bere
argi-itzalak, nola ez. Gauza pozgarrien
artean, adibidez, kokatu beharko
litzateke ehunka irakasle ikustea haien
irakasgaiak gogoeta eginez

Eta zer esan prozesua gaitzesten dutenei buruz? Gehiegikeria hemen ere harrigarria da: *Bologna hiltzaile* zioen pankarta bat ikusi nuen lehengo egunean. Prozesuaren ezaugarriez ezer gutxi jakinda, harekin zerikusia duen guztia deabrutu egiten da eta hondamendi guztien erantzukizuna leporatzen zaio: unibertsitatea erdaldunagoa izango da –zergatik?–; merkatuaren eragina jasoko du –dagoneko badu!–; zailagoa izango da *euska* unibertsitate baten sorrera –tituluak homologatuta egongo direlako?–... Sinplekeria galanta iruditzen zait kanpotik datorren guztia, ezinbestean, euskaldunentzat kaltegarri iriztea, jakin badakidan arren ez dugula tresna eraginkor asko aldatetarako gure aldera ekartzeko.

Behin eta berriz neurriz kanpo ikusten ditut Bologna goresten dutenak zein gogor kritikatzin dutenak. Izan baditu kontu honek bere argi-itzalak, nola ez. Gauza pozgarrien artean, adibidez, kokatu beharko litzateke ehunka irakasle ikustea haien irakasgaiak gogoeta eginez, zeren eta, ezin ahaztu dezakegu unibertsitatean, urte askoan, hutsaren hurrengo izan dela ikertzaile askori irakaskuntzak merezi izan dien arreta. Ni neu sinetsita nago prozesu honek emaitza onuragarriak ekarriko dituela, unibertsitateak astinaldi ederra behar zuen-eta arlo horretan. Eta ikaslearen mesedean etorriko direla, etorri ere. Baina hori gauza bat da, eta beste bat da Bolognaren kontura saldu nahi diguten unibertsitatearen ikuspegi idilikoa. Eta are txarragoa da, beste batzuetan, aurkezten zaigun unibertsitate-bizitzaren irudi teknokrata amorratua. Dena da zenbaki hutsa eta eraginkortasunaren neurraketa kuantitatiboa. Leku txikia betetzen du, aldiz, irakaskuntzari buruzko gogoeta filosofikoak. Eta horixe da falta duguna!

Bolognako prozesua izeneko hori europar konbergentziaren alde bat besterik ez da, eta atzeraezina da. Europako Batasuneko kide ez diren hainbat herrialdek ere harekiko konpromisoa adierazi dute dagoeneko. Zergatik ez baliatu aukera unibertsitate aurrerakoiago eta euskaldunago baten alde lan egiteko? **n**

Xipri Arbelbide

IDAZLEA

Euskara ederra

bi artikulua irakurri berri ditut gai horretaz. Bi idazleak, literatura lehiaketetako epai-mahaikide izanak. Entzuten omen dute: “Zer euskara ederra!”. Eta horrek min egiten belarrian!

Hartu dut Larousse hiztegia: Literaturaren lehen definizioa: “*Ensemble des œuvres écrites auxquelles on reconnaît une finalité esthétique*”. Idatzien estetika edo edertasunak egiten du literatura. Frantzia. Ez Euskal Herria? “Nor-nori-nork, gehi aditza, puntto” eta berriz “nor-nori-nork gehi aditza, puntto” erranaldietan mugatzen den testu bat literatura ote liteke?

Euskara ederra beharrezkoa da. Euskara eder horrek ideia aberats eta berriak, eta zergatik ez, zaharrak ere baldin baditu, hobe. Baina nahi bezain ideia sarkor eta sakonak izanagatik, euskara kaxkarrak ez da literatura. Zoriturrez badugu horrelakorik.

Aitortu behar da gero eta gehiago euskararen estetikatik urruntzen ari garela. Zenbaterik ez dakite “etxe berdina/etxe bera” edo “bere etxean/haren etxean”en arteko diferentzia egiten? Zenbatetan ez da entzuten gure irratietan, euskararen profesionalak direnen ahotik: “Bi etxe baizik dira”, eta ez “baizik ez dira”. Irratiek segundu laurdenak kontatuz norbaiten erranaldia laburtzeko, aterako dute elkarrizketa batetik: “Zaborteia Irun eta Donostia artean egingen dela”, batere perpaus nagusirik gabe.

DANI BLANCO

Euskarazko erlatibo normala “-n” da. Baizik eta Axularrek, hamar lerrotako erranaldi batean bi edo hirugarren erlatibotzat erabiltzen zuela “zein” galdetzailea eta, egun, “-n” baino askoz ere gehiago baliatua da “zein”, euskal erlatiboa desagertzeko zorian dagoela. Batere arazorik gabe erran daitekeelarik “atea gorria duen etxean bizi da” eta “bizi da etxe batetan, zeinek atea gorria baitu” erraten dute. Frantsesa edo espainolaren fotokopia hutsa. Aldiz “ze urrun den Kamerun” eta “ze polita den” kantuek sartu dute “zer polita den” eta ez “zein polita den”.

Ez aipa instrumentalik! Entzuten dugu “apeza emazteari buruz” mintzatu dela; (ez al zaio “bizkarrez” mintzatu!), edo “emaztearen inguruan” (apeza emaztearen “inguruan?”), ez bada “emaztearen gainean” (horrelakorik Elizan?). Baina ez “emazteaz” mintzatu dela, instrumentalik bade-la ere ez baitakite.

Hor daude ere *carcel* / kartzela-pre-sondegi, *altura* / altuera-goratasun, *correr* / korrika-lasterka, *calle* / kale-karrika, *vuelta* / buelta-itzulia... Piarres Lafittek zioen Hegoaldeko liburu batzuk ulertzeko, espainola jakin behar zela.

Proposa niezaieke, oraino euskara ederra gustatzen zaien idazleei, elkarte bat egitea, gure hizkuntzatik kentzeko, euskararekin deus ikustekorik ez duten frantseskeriak eta espainolkeriak, zerrrenda bat finkatuz urte oroz. Berriz modan ematea aspaldiko erranmoldeak. Gureak. **n**

«

Gero eta gehiago euskararen
estetikatik urruntzen ari gara.

Zenbaterik ez dakite ‘etxe
berdina/etxe bera’ edo ‘bere
etxean/haren etxean’en arteko
diferentzia egiten?

»

TXANDAN

Castillo Suarez

Aitak larunbat goizetan ere lan egiten zuen, eta, hortaz, larunbat arratsaldean baliatzen zuten denboraldirako arropa erosteko.

Egun Baluarte dagoen tokian aparkatzen zuten autoa. Orduan gutxi ziren lur azpiko aparkalekuak Iruñean. Arratsalde luzeak izaten ziren haiek. Alde zaharreko zapata dentatik ibiltzeak aspertu egiten zuen, baina ez zuten herrirako bidea hartzen goitik behera jantzi arte. Amak ez zuen etsitzen horretan. Aukera zuenean aitarekin batera Iruñeza-

Desagertutako oroitzapenak

rrera joaten zen merendatzera. Sabaia urdaiazpikoz betea zegoen orduan. Han beti bazen ezagunen bat. Unzura joatea gustatzen zitzaion oso handia zelako: solairu bat baino gehia-

go zuen eta, inportanteagoa zena, eskailera mekanikoak. Beti izaten zen eskualdekoren bat bertan. Duela egun batzuk itxi zuten Unzu. Askoz lehenago itxi zituzten Alonso, Chile... Orain Corte Inglesa dago, eta gune komertzial handiak hiriko kanpoko aldean. Ez daki desagertutako tokiekin batera desagertu ahal direla oroitzapenak. **n**

Bizkaiko aldaketa

pena da Espainian eta Euskal Herrian pertzepzioa oso desberdina izatea. PSE-EE eta, batez ere, ezker abertzalea saritu dituzte hauteskundeotan, eta sumatu dute etxean nork jarri duen ilusio gutxien prozesuan. Oso ondo asmatu dute irakurtzen herritarrek horren emaitza kaskarrak eman dituen prozesua. 2008ko martxora bitartean hobeto eta bizkorrago egin beharko dute, Zapaterok Espainian zerbait saldu gura badu.

Estrasburgon ei dago itxaropena —eta alderdien legea atzera botaz gero, berriz hauteskundeak?—: Espainian erraz sal dezake ezker abertzalea legeztatu beharra dagoela, berak nahi ez arren, Europa dixit. Aznarren legea da, gainera. Hamar hilabete urrats sendoak emateko, zalantzan ibili barik. Zertan dabilen ondo dakien presidentea ikusi behar dute espainiarrek, gerrara eraman zituztenen aldean bakea dakarkiena.

Argi geratu da gizartearen zati handi batek bat egiten duela ezker abertzalearen analisiekin, jardunarekin beti ados egon gabe ere. Barajasko atentatuarekin urte eta erdiko ekimen guztiak estali gura izan dituztenen aldean, saritu dituzte ezker abertzalearen ahalegin politikoak eta jasandako errepresioa, Otegiren espetxeratzetik zerrendak legez kanpo uzteraino. Errepresioari zelan erantzun ere pista batzuk ematen dituzte emaitzek.

IÑIGO AZKONA

Zenbakiei begira, aldaketa gutxien Bizkaian sumatu dute askok. Eta hemen egon da, nik uste, astindurik handiena. Ekialdean salbu, noski, baina premisa bestelakoa zen: UPN bota behar zen. Udalerrietan Nafarroako Parlamentuan baino askoz boto gehiago dauzka ezker abertzaleak.

Bizkaian, jeltzaleek nahieran jardun duten herrietan batez ere, kolokan jarri da erabateko nagusitasun hori. Bilbo salbatu dute: Iñaki Azkunaren populismo eskuindarrak boto ez abertzale asko ditu, 2008an ziurrenik alderdi espainolistak bozkatuko dituztenak.

Bizkaiko hamabost udalerri ingurutan da ezker abertzalea nagusi, eta beste pare baten ere erraz dute EAJ kentzen, zuzendaritzen arteko distantziak laburtu eta Aralarrekin bat eginik.

Poztu nau, behingoagatik, *Berrian* horren zorrotz jarduten duen Fredi Paiaren iragarpenak kale egin izanak: Prestigieren ostean Galizian PPri lege, askok geneukan susmoa EAJri triskantzak merke irtengo ote zitzaizkion. Bada, eskualderik jeltzaleeneta-koan, Durangaldean lurrikara izan da: Elorrio, Abadiño, Garai, Izurtza eta Atxondo galdu ditu, eta eutsi dieten herrietan ere beherakada nabarmena izan dute. Kasualitatea ote Abiadura Handiko Trena Anboto eta Udalatx artetik pasatzea? **n**

«
Argi geratu da gizartearen zati
handi batek bat egiten duela
ezker abertzalearen analisiekin,
jardunarekin beti ados
egon gabe ere
»

HIRUKO TXIKIAN Joxemari Ostolaza

Zait hauteskunde bidegabe haue-
tako biharamunean bestelako gaie-
tan murgiltzea. Ezker abertzaleari
egiten zaion jazarpenaren aurrean

beti dut dena hankaz gora ezarriko dutenaren
esperantza. Berdintasuna oinarri beharko lukeena, demo-
kraziaren itxura ñimiñoena behar lukeena bidegabeki
saboteatzen denaren aurrean, solidaritatezko erantzuna
izan denaren esperantzaz egoten naiz adi. Baldintza
horietan parte hartzeak min ematen dit. Ez zait eraman
erraza egiten beste alderdi guztien jarrera sabelkoia, arerioa
garaitzeko erakusten duten azerikeria. Eta publikoki
horren aurrean beren desadostasun formala adierazten

Zaila

dutenak ditut gorrotatuenak PP eta PSOE
kazikeek ez baitute horren beharrik. Gaur
goizean, ogibidean, enpresa bateko langile bat
topatu dut, bere herriko festetako alardearen
kantineraren hautaketaz arduratuta, boto erosketa bat sala-
tzen ari zen. Auzoko aberastu baten alaba hautatu omen
dute modu horretan. Ezker abertzaleari buruz galdetuta,
“horiek erradikalak dira” batekin erantzun dit PSOEek eta
PPk gehiengoak duten eremuan. Auzoko konpainian desfi-
latuko du aberastuaren alaba aurrean duela abaniko eta
guzti. Alardeak izugarri emozionatzen du. Alardeak, aldiz,
erradikalak ez ditu hain erraz berotzen eta ez dute kantine-
ratzat inongo aberastuaren alabarik onartuko. **n**

Hauteskundeei jarriak

I

Hauteskundeok foru ta udal
mapa aldatu digute
izan badira, pasa dira ta
tratuan hor dihardute
teknologia berriek zenbat
Botere eta entzute...
Demokrazia ere ia-ia
digitalizatu dute.

DANI BLANCO

IV

Ta Nafarroa, askoren amets
ta aldaketa irudi
urte askotako ukazioa
urte askotako eskubi
baina ametsen langa noraino
jaitsi ote zaigu guri?
Orain Sanz ez den beste guztiak
ona ta dena dirudi.

II

Kalkulagailu eta behatz bat
zerrenda festaren langai
ezker-eskubi jo du kolpea
baita asmatu ere, ai
batzuei hego muturrak moztu
ez nonbait hegatzetik nahi
baina, egiten utzi zutenei
ziri ederra ere bai.

V

Hizkuntza ardatz hartu ezker
ez gaude oso txukunak:
a zer euskera daukaten Lazkoz,
Elorzak eta Azkunak
Sanz, Puras Prieto, Buen, De Andres Guerra...
presidente zein ahalduak:
Zortzi aginte aulki nagusi,
eta zenbat euskaldunak?

III

Herri zati bat botorik gabe
non uzten dute horrela?
Hor erantzuna garbia izan da,
nota hartu dezatela
nuloak ere baliozkoak
noski balio dutela...
Baldin zenbaitek sinestu ezker
baliozkoak direla

VI

Bertso gutxitan azaldu ezin
botoen erabakiak
bozkaontziak itxi berritan,
ta ateak irekiak
egun batetik bestera, baina,
alda litezke guztiak
segun da nola trukutzen diren
programak eta aulkiak.

Denboraren makina
Zabor-jana
historian

□ *Ezpalak*
□ *Argitalpenak*

□ *Denbora-pasak*
□ *Makina bat kontu*

Ihesi
Hondarribia,
Gipuzkoako herri
harresitua

ARGIA

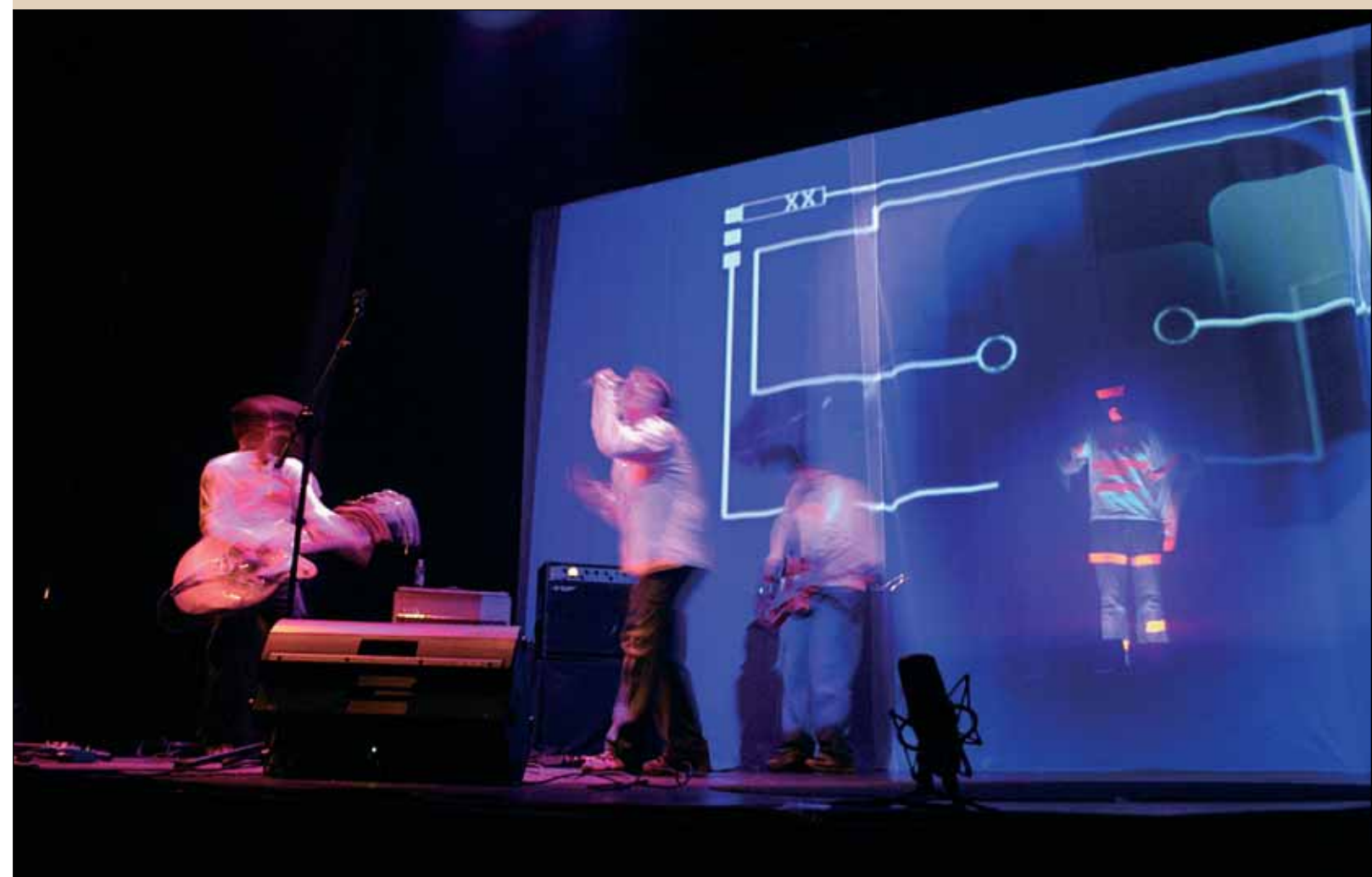
erdiko kiera

kultura eta aisia

Logela multimedia Kale kulturari mokaduka

Jauregi zaharrez jositako Elorrio historia berriaren sorleku da. Hainbat arrazoi medio, giro polita dago sorkuntza lanerako. Beti bor-bor dago eltzea. Hortik atera zen 2001ean Logela Multimedia proiektua, zapore berriak eskaintzen dituen jakia. Osagaiak: musika eta dantza, antzezpen tanta batzuk eta irudiarekin jolas ugari. Orain dela gutxi, azken sei urteotan egindako zenbait lan bildu dituzte DVDan, eta platera osatzeko, *Mokaua* diskoa sartu dute pakete berean.

Unai Brea

Irudia, musika, abangoardia

EZ DA MUSIKA taldea. Logela Multimedia, izenak ez du zalantzarako beta handirik ematen, multimedia sormena lantzen duen kolektiboa da, euren berba zehatzak erabilita. Egia da sormen lan horretan elementu askok aurkitu dutela habia, musikak ere bai, baina Logelaren espezialitatea bideo sorkuntza da. Irudia da enbor nagusia, eta gainerakoa adarrak, adar sendoak izanagatik ere.

“Ez da musika taldea”, esan du beraz Ander Garaizabalek, gurekin egindako solasaldiaren hasieran. Elorrioko Arriola Kultur Aretoan egin dugu hitzordua berarekin. Hantxe aurkituko dituzue sarri, musutruk lanean, Logelako kideak: Ander eta Imanol Garaizabal anaiak, Karlos Gomez eta Gorka Molero. Elorrioko kaleetan hazi, hezi eta helduak, euren kantaren batek dioen bezala, eta denak 30 urteren bueltakoak.

“Logela Multimedia gehienbat Imanolek sortua da. Bera da bideo sortzailea, graffiti egitetik dator, diseinu grafikoan lan egitetik...”. Gainera, Imanol Garaizabal Logelako *pro* bakarra da, taldea du lanbide. Gainerako hiru rek beste zeregin batzuetatik ateratzen dute soldata. Beste hari batek ere lotzen ditu Imanol ez besteak: musikan aritutakoak dira, eta zenbait kasutan badabiltza oraindik. Gorka Mole-rok gitarra jotzen du 2006ko Bilbao Hiria lehiaketa irabazi duen Yakuzi rock taldean, eta Karlos Gomez baxu-jotzailea Tunnel 483 taldean dabil, pop soinetara lerratuago.

Non Demontre musika taldeak taularatu zuen Logelari egotzi dakioken lehenengo ikuskizuna. “Gorka eta biok gaztetatik genbiltzan Non Demontren”, azaldu du Ander Garaizabalek. Imanolen parte hartzeaz, *Belarririk* sartu multimedia kontzertua sortu

"Euskal Herrian ez da ekarpen berrien aldeko apusturik egiten"

Logela Multimedia baduka Elorriori zer eskertua. "Herriak kultur mugimendu garrantzitsua dauka, eta hori lagungarria da", dio Ander Garaizabalek. Epizentro nagusia Arriola Kultur Aretoa da; orain dela hamabost urte sinatutako hitzarmenaren arabera, aretoaren kudeaketa ekonomikoa Udaletxearen eta Arriola Kultur Elkartearen ardura da, erdibana. Eguneroko jarduna, berriz, elkartearen esku dago.

Besteak beste, musika taldeek euren probasaioak egiteko lokalak eskaintzen ditu Arriola aretoak. "Suerte hori daukagu, hemen zeozer egin daiteke –uste du Garaizabalek–, agintariak beren modura funtzionatzen uzten diete gazteei. Hala behar luke beti, kultur aretoetan, gaztetxeetan... baldin eta lan irizpide batzuk badaude. Ez dadila egon kultur interbentzionismorik erakundeen aldetik".

Logelakoaren iritziz, baina, salbuespenetakoa da Elorrio. "Euskal Herrian ez da apustu seriorik egiten ekarpen berriak egiten dituzten egitasmoei laguntzeko. Areto publikoak egon badaude, baina ez dakit nik oso publikoak diren, herrietan dauden proiektuak kontuan hartzen dituzten. Ez da aretorik zabaltzen jendeak saiakera berriak egin ditzan. Ze, bitartekoak ipiniz gero, gauzak aurrera ateratzen dira, ideiak hor daude eta".

zuten. Artean, musika zen nagusi, "baina orduan konturatzen hasi ginen irudiaren inguruko formula honek ematen dituen aukerez".

Graffiti eta breakdancea

Bigarren ikuskizunean *—Ohe handi bat—* bide berria urratzen jarraitu zuten: Logela Multimedia kideez gain —emankizun haren kariaz sortu zuten izena, hain zuzen—, graffitigileek, break dantzariak eta aktoreek parte hartu zuten. Ordurako, agerikoa zen Imanolek berekin ekarritako hip hop kulturaren eragina, estetikan soinu bezainbat. "Geuk ere, Non Demonstreren azken diskoan —jarraitu du Anderrek—, hip hop kanta bat sartu genuen, berez rock taldea ginen arren. Azkeneko kanta zen gainera. Sinbolikoa ere bada". Non Demontre 2002an desagertu zen, Logela Multimedia izena ezartzeaz batera. Edo behar bada, bata bestearen ondorengoa da. Edonola ere, Logelak musika eremuan egindako lanak rap eta hip hop kutsu argia dauka, nahiz eta rock zantzuek oraindik badiraute, "oso gustukoa dugu eta".

Ohe handi baten, interakzioa lantzen hasi ziren. "Diziplinartekotasuna, interakzioa... Horrelako hitzak erabiltzen dira gaur egun, baina guk ez dugu horretaz ulertzen. Guretzat, interakzioa zerbait praktikoa da, teknika bat, harreman bat: musikariak, aktoreak, dantzariak eszenatokian egiten dutena bat etortzea irudiarrekin. Nik besoa mugitu eta atzeko pantailan zerbait gertatu". Pantaila —orain arte esan ez badugu haxe da une egokia—, ezinbestekoa baita, izan, Logelaren emanaldi batean.

Olaberriako zirkuitua

Gida eskola

Karting-a

Gainera auzoa, Z/G

20212 Olaberria

☎ 943 16 08 62

www.vilarinomotor.com

info@vilarinomotor.com

Kultur klonazioaz kezkatuta

"Mundu kultural klonikoaren bila tsunamiak irentsi gaitzala, itxuraz eta ohiturez, pentsamenduz, ideiez... mami ta azalez nahi gaitu igoalak!". Hala dio *Klonk* kantaren pasarte batek. Izen bereko ikuskizunean, fotokopiagailu erraldoi batek break dantzariak klonatzen ditu. "Fikzioa da, klonazioa ezinezkoa delako gaur egun, saiakera batzuk egin diren arren", dio Ander Garaizabalek, "baina kultur klonazioa posiblea da, eta konturatu gabe ematen. Badaukagu kultur globalizazioaz kezka, bai". Kezka horren adierazlea da, apika, euren lanetan maiz ikus daitekeen motiboa: fotokopiagailua.

Klonk abestiak berak adierazten digu Logelako jarrera horren aurrean: "Telebistak, musika komertzialak, gorputz perfektuak ez gaitu seduzitzen, eskapate

erraldoiek, modek, neoizko argiek ez gaituzte itsutzen...". Eta geroxeago: "Hau ez da Dollyren gauerdiko eztula, tela gabeko aterkiaren hezurdura, gure modura kale kultura, kalea txikitatibaita gure partitura".

Logelako kideek kaletar aldarrikatzen dituzte euren buruak, baina ez hiri handi bateko kaletar. "Elorriori, nekal munduak garrantzia dauka, gero eta ahulagoa bada ere, tamalez. Eta guk lotura estuagoa dugu baserri mundu horrekin hiri handiekin baino". Garaizabalen ustez, herri giroa oso aproposa da sormenerako. "Hirietako jendeak berak dio han oso trinkoak direla joerak, dena dago alde aurretik ezarrita. Herrietan, berriz, gauza interesgarri gehiago egiten da, ideia berri gehiago sortzen da". Klonazioak ez ditu herriak guztiz konkistatu oraindik.

Jendaurreko hirugarren ikuskizuna *Klonk* izan zuten, Addictos breakdance taldearekin elkarlanean. Espainiar estatuko talderik garrantzitsuena omen. Garaizabalek gogoratzen duenez, ezkontza interesgarri hartan, "beraiek koreografiak egiten zituzten, eta guk multimedia".

Break on Stage

Break dantzarekin garatu duten harremana orain arte aipatutakotik harago doa. Urte batzuk daramatzate, berbarako, *Break on Stage* lehiaketan parte hartzen. "Europar aretoko breakdance lehiaketa da, aurtengo sei-garrenez egin da. Guk irudiak ipintzen ditugu, eta aurtengo honetan kantak ere sartu ditugu. Baina hori, beharbada, Logelaz bereizita dago. Hemen, Arriola Kultur Aretuan, hasi ginen horrekin lanean, eta haziz joan den egitasmoa da. Durangon eta Bilbon egin izan ditugu emandakoaren zati bat jaso dute DVD mami-tsu batean eta harekin, Durangoko Azokan aurkeztu zuten batera *Mokaua* diskoa zabaldu. Musika hutsa beraz, edo erroetara itzulia. Horregatik beharbada, egitasmo hori ere Logela Multimediatik bereizi nahi du Garaizabalek, egile berberak izan arren. "Zerikusia dauka Logelarekin, baina proiektu independente modura atera dugu. CDan *Mokaua*, DVDan Logela. Egia esan, bageneukan hainbat abesti sortuta, Logelarekin egindako lanetik aparte, eta kaleratzeko gogoz gembiltzan".

Doinuetan eklektiko, hitzetan sendo

Gogo horrek bultzatuta ipini dute, honenbestez, musika hutsezko mokadutxoak irudia nagusi zen mahai gainean. Hip hop, musika elektronikoa, rock ukitu batzuk... "Musika desberdin samarrak entzutea gustuko duenarentzat egokia da. Ez da musika komertziala, ez ditugu erraz saldu eta kantatzeko moduko leloak egiten, baina era berean, pentsatzen dugu musika atsegina dela gurea, eta entzumen fina edukiz gero edonori gustatu ahal ziola". Ander Garaizabal, bateria-jotzailea ez ezik, kantuen egilea da

Gorka Molerorekin batera, eta hitzak ere bere lumari zor zaizkio. Ondo landutako hitzak dira, kritikoa, eguneroko kontuetan oinarritutakoak... Eta euskarazkoak.

"Guretzat naturala da euskaraz jardutea, hori delako gure hizkuntza. Eta bageneukan euskaraz zeozer berri eskaintzeko gogo. Hip hopean, esaterako, oso gutxi jolastu da euskararekin, ez dira erabili euskarak eskaintzen dituen aukerak, erritmo aldetik, metrika aldetik...". *Mokaua*-ko kantak konposatzeko erritmoan oinarritu dira, "eta esaldiekin jolastu". "Ez dugu gitarra hartu eta haren doinuari jarraitu. Bateria jo dugu gordinik, hori grabatu dugu eta horren gainean kantatu". Den-dena euren kabuz ekoitzia; hauei ez zaie antzematen aberasteko grina bizirik. "Geuk sortu eta geuk banatu. Helburua dirutan egindako inbertsioa berreskuratzea da, ez gehiago. Oso merke ipini ditugu salgai CDa eta DVDa". 10 euroan, nekez mokadu merkeagorik, zenbateraino asegarria den kontuan izanda: ahazturienari gomendatzeko modukoa ez ezik, begiei ere plazer ematen diotenetakoa. n

Argitalpenak

Diskoteka

Iker Barandiaran

Desordutan
Desordutan

AUTOEKOIZPENA

Iraupena: 26'12"
5 euro

Pop-rocka iraultzen saiatzeko inoiz ez da berandu

Tolosako laukote honek zuzenean jo nahi du; disko hau grabatzearen arrazoia zuzenean ari-
tzeko euskarria edukitzea da. Horretarako, Bonberenea gaztetxean sei kantu grabatu eta
autoekoizpenaren bitartez kaleratu dituzte. Taldekideetako batzuk orkestra eta bandetatik datoz, baina oraingoan beste ins-
trumentu batzuk probatu eta pop-rock izaerako taldea osatu dute. Egia da pop-rocka egiten dutela, baina abestiei trataera berezia ematen diete. Hain zuzen ere, kantuetako batzuei, hai-
zezko instrumentuen laguntzarekin, bestelako bizitasuna gehitu diete; beste batzuetan gai dira Txuma Murugarren edo Juan Carlos Perezek sortuko lituzketen giro bareen antza duten kan-
tuetatik Ama Sayren pareko ildo energikoetara salto egiteko.

Desordutan

«Pop-rockaren geltokian luzaroan egoteko asmoa dugu, eroso sentitzen baikara»

Abesti gehienetan eguraldia, natura... hizpide dituzue. Oso hippyak zarete?

Hitzetan naturarekiko erreferentziak sartu ohi ditu-
gu, norberaren gogoeta eta uneko egoeraren metafora
gisa. Sekula ez dugu planteatu hippyak garenik... baina
baliteke hor nonbait, erdi
ezkutuan, taldeak atera
beharreko nortasun hippy
hori izatea.

Zuetako batzuk orkestratan
ibiliak zarete. Zer dela eta
erabaki zenuten rocka edo
pop-rocka egitea?

Ez gara oso etiketa
zaleak, baina "pop-rock"
deritzogun "tren gelto-
kian" egin dugu topo tal-
dekide guztiok, bakoitza
bere bidetik etorrita. Eta
momentuz, geltoki hone-
tan luzaro egoteko asmoa dugu, eroso sentitzen bai-
kara.

"Desordutan" jarri duzue taldea martxan? Zergatik
orduen eta erlojuen gaineko fijazio berezi hori?

Badira aurre programarik gabe sortu beharreko
proiektuak: datozen moduan eta unean gauzatu beha-
rrekoak, eta horietako bat da "desordutan". Desordu-

tan etorri ohi direlako ideiarik onenak, bat-batean eta
abisatu gabe.

Disko hau zuzenean jotzeko aurkezpen-txartela da?

Gure nahia zuzeneko emanaldiak egitea da, han eta
hemen, horrek taldearen nortasuna eta esperientzia
sendotuko duela uste
dugulako. Beraz, kaleratu
dugun diskoa aurkezpen-
txarteltzat har dezakegu,
zuzenekoan ateak irekiko
dizkigulakoan.

Autoekoizpenaren aldeko
hautua egin duzue. Zerga-
tik?

Argi dago egungo
panoramak ez dituela gau-
zak errazten euskal musi-
ka taldeek beraien tokia
topatzeko. Autoekoizpe-
na, Bonbereneako lagunei

zor diegu neurri handi batean, bertan izan baikenuen
diskoaren grabaketaren eta ondorengo lan guztien
berri. Emaitzarekin gustura gauden arren, ezin dezake-
gu aipatu gabe utzi autoekoizpenak suposatzen duen
inplikazio eta lan izugarria. Aberasgarria, nolanahi ere.
Esperientzia ahaztezin honek argi erakutsi digu musika
talde baten lana ez dela abestietara soilik mugatzen.

Liburutegia

Pilar Iparragirre

La calle del teatro

Pasqual Mas

HIRU

164 orrialde

16 euro

Kalean egindako antzerkiaz

Hiru argitaletxeak kaleratu du Pasqual Masen *La calle del teatro*. *Claves para entender el teatro de calle actual* liburua. Kalean egindako antzerkiaren gainean Alfonso Sastrek egindako gogoetekin osatua dago. Liburuak 1999tik 2004ra bitartean *Fiestacultura* antzerki aldizkarirako egindako elkarrizketa sakonak jasotzen ditu. Egungo antzerki-gintzan lan nabarmena egin duten pertsonak dira Pasqual Masen hizketa lagunak. Erantzuleen artean Comediants, La Fura del Baus eta Xarxa Teatre taldetako zuzendariak, *Primer Acto* aldizkari ospetsuko zuzendari José Monleón, kale antzerkiaren erakusketa oneneta-

kotzat jo ohi den Fira de Teatre al carrer de Tàrragako zuzendaria, eta Salvador Távora, La Cuadra de Sevilla taldeko *alma mater*-a daude. ^y

Hotsak eta hitzak

Batzuen artean

OEPLI

52 orrialde

Lau hizkuntzetan sortutako poemen bilduma

Haur Liburuaren Nazioarteko Egunaren aitzakian kaleratu da *Sonidos y palabras. Sons i paraules. Hotsak eta hitzak. Sons e palabras* poema bilduma. Haur Liburuarentzako Espainiako erakundearen eta Consejo General del Libro, Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, Gáliz eta Galtzagorri elkartearen laguntzaz ikusi du argia. Gaztelaniaz, katalanez, euskaraz eta gailegoz sortutako olerkiak bildu dituzte, besteak beste egile hauenak: Rafael Alberti, Miguel de Unamuno, Federico García Lorca, Juan Ramón Jiménez, Joana Raspall, Miquel Desclot, Olga Xirinacs, Joan Margarit, Juan Kruz Igerabide, Karlos Linazasoro, Miren Agur Meabe, Xabier Olaso, Joxan Ormazabal, Ana María Fernández, Antonio García Teijeiro, Xoan Babarro eta Helena Villar. ^y

Pako Sagarzazuk hurrei eskainia

Katuaren irribarrea ez da Pako Sagarzazuk haurrentzat idatzitako aurreneko kontakizuna. Hor daude *Honelakoxea da nire arreba* eta *Jon Txikiren abenturak*, besteak beste. Nolanahi ere, Joxan Ormazabalek euskaratu eta Jose Belmontek irudiz hornitutako *Katuaren irribarrea* zortzi urtetik aurrerako neska-mutikoei izan ditzaketen sentimen eta irrikak kontuan hartuta idatzitako istorioa da. Kontalaria berriz, jada bi urte dituen katua dugu. Jaio berria zenean, zakur amorratu baten eta are amorratuago zegoen jabearen artean, akabatu zioten ama. Orduan, kale gorrian gelditu zen bera, harik eta emakume batek –“izeba” da orain katua- rentzat– bazter batean aurkitu eta bere ilobari oparitzea erabaki arte. Geroztik familia du katutxoak, eta familia hori defendatzen ikasi du. ^y

Katuaren irribarrea

Pako Sagarzazu

ELKAR

68 orrialde

8,20 euro

Desiratutakoa bete daitekeelako

Munduko animalia-denda handiena, bitxiena eta miresgarriena zeukaten Noe senar-emazteek hiri bateko parkearen ondoan. Hala ere, ez ziren zoriontsu, ume-rik izatea lortu ez zutelako. Beraiek bizi ziren hiri berean bizi zen Sofia ere, txikiegia zelako etxetik irteten uzten ez zioten neskatoa. Noe senar-emazteak animalia-denda zeukaten lekutik oso gertu bizi zen Sofia, eta ontzi itxura zuen denda hartara joateko irrika zuen. Neskatoak bete ezinezko beste bi desira ere bazituen: lehengusu-lehengusinak izatea –bere lagunek bezala–, eta etxean animaliaren bat izatea. Ezin, ordea. Gurasoak oso urrutitik etorriak zirenez, amonarik eta lehengusu-lehengusinarik ez zeukan inguruan. Baina zazpi urte betetzera zihoanean, Noe senar-emazteak ezagutzeko aukera izan zuen, eta geroztik nahiak lortzeko aukerak ere, izan badirela ikasi zuen. ^y

Noeren ontzi bat parkean

Wendy Or

IBAIZABAL

96 orrialde

9,80 euro

Kreta
Barry Unsworth
GAIK
170 orrialde

Zeusen sorlekuan barrena egindako bidaia

Sacred Hunger lanarekin Booker saria irabazi zuen Barry Unsworth-ek, eta hurrengo nobela ere, *Morality Play*, Booker sarirako izendatua izan zen. Narrazio askoren egilea da Unsworth eta askotan erabiltzen du iragana, baita oso aspaldikoa ere, bere istorioak kokatzeko, gaur egungo errealitatez jotzen dituen egoerekin konparaketak egiteko bidea ematen diolako. Eta iraganaren eta orainaren arteko elkarrenergina azaltzen nonbait saiatu bada, Gaiak argitaletxeak euskaraz plazaratu duen *Kreta* liburuan izan da. Bere emaztearekin batera

Kretara egindako bidaian, uharte horretako egungo paisajea eta jendea, iragan mitikoan zein historikoan jaso izandakoarekin nahasten dira. **y**

Gurasoei ez erakusteko moduko nerabeentzako kontakizuna

Egileak berak ematen die aholkua *Pol eta Val* lanaren irakurle izan daitezkeen nerabeei: "Kontuz: ez erakutsi liburu hau gurasoei". Arrazoia? Lana, politikoki ez zuzentzat jo daitekeela, hara! Baina norberaren bizi behartasun gorriak umore pixka batez ikusteko dohaina duen edonork gustura irakurriko ditu 13 urteko gaztetxo narratzailearen aitortzak. Bera, mutiko normala da, osasuntsua: dene-

tik jaten du (gustatzuz gero), sarri-sarri aritzen da kirolean eta masturbazioan, eta alkoholik sekula ez du edaten, merkea ez bada. **y**

Pol eta Val

Josetxo Orueta

PAMIELA

74 orrialde / 8,50 euro

M. Jaione Apalategi «Ikastetxe sarearen berrantolaketa proposatu dut»

Laburbildu al zenezake zure lanaren mamia?

Erakuntza-Hezkuntza-Hizkuntza teoriak aztergai hartu ditut, Euskal Herriko ikastetxe sare osoan, herri-eskolak edo publikoak zein jabedun-eskolak edo pribatuak duten eragina ikertzeko. Eta horren ondorioz, sare osoaren berrantolaketa berri bat proposatu dut. Lana, funtsean 1994ko abenduaren 13an Euskal Herriko Unibertsitatean euskaraz egin eta aurkeztu nuen doktore-tesia da. Orain argitaratzearen arrazoia?

Beno, ordutik hona, euskal hezkuntza formalaren inguruan asko egin da, baina hezkuntza-eragile mota guztien artean eraikitzen ari den errealitatean, oraindik ere, hutsune bat antzematen dut: euskal lurraldean jardun duten ikastetxeen izatea eta balioa eguneratzeko ikuspegi intelektual baten beharra. Hezkuntza adituen zeregina litzateke ikuspegi hau gauzatzea eta beste eragileei ezagutzera ematea. Haatik, adituen lan hau burutzeko Eskola-erakuntza zientziaren laguntza ezinbestekoa da.

Zer erakusten du zientzia horrek?

Eskola-erakuntza zientziak, ikastetxea ikertzeko beharrezkoak diren oinarri teorikoak eta praktikoak antolatzen erakusten digu, bere bidez garaian garai-ko eta tokian tokiko egitura intelektual altxatzen lagunduz. Zientzia honek, nire ikerketak dituen hiru zatietan, ikastetxeen printzipio, lege eta sinesmenen arteko harremanak eta lehentasunak nolakoak izan daitezkeen atzematen laguntzen digu, beharrezkoa dugun egitura intelektual eraikitzen; eta behin hau lortuz gero, nahi dugun ikastetxearen dimentsioa nolakoa den jakitea lor dezakegu.

egileari galdezka

Berezko hezkuntza sistemaren beharraz

Euskal Herriak ez du berezko hezkuntza-sistemarik, eta bere lurraldeetan diharduten

Frantzia eta Espainiako sistemek ez dute bere historiaren jatorria eta garapena ziurtatzen. Horretaz oharturik ekin zion M. Jaione Apalategi Begiristainek duela 12 urte aurkeztu zuen *Eskola-erakuntza eta hololinguistika* doktorego-ikerketari. Ordutik hona hezkuntza eta ikastetxearen inguruan asko egin dela ontzat emanik ere, bere tesiak proposatzen zuen egitura intelektual bat altxatzearen beharrak bere horretan jarraitzen duela irizten dionez, alegia, euskal hezkuntzak oraindik orain behar duen jitea egituratzea ez dela bete, tesi hura jasotzen duen *Ikastetxeen egitura intelektual* liburua plazaratzea erabaki du M. Jaione Apalategik Utriusque Vasconiae argitaletxearen bidez. Nafarroako Unibertsitate

Ikastetxeen egitura intelektual

M. Jaione Apalategi

UTRIUSQUE VASCONIAE

306 orrialde

38 euro

Publikoa sortuz geroztik, Psikologia eta Pedagogia sailean Didaktika eta Eskola-Antolakuntza ezagutza arloko irakaslea da egilea. Hezkuntza-erakuntzaren teoria eta praktika ikertu eta irakasten ditu. Eta hezkuntza egitatea nola gauzatzen den ikastetxearen makro eta mikro antolaketan da bere ikergaia, hezkuntza-erakundearen eremu erreala, legala eta zientifikoa aztertuz. **n**

Ezpalak

JON TORNER

Mikel Asurmendi ARGIAko kazetariak *Komatxo Artean 1 eta 2* (Utriusque Vasconiae) elkarriketa liburuak kaleratu ditu. Asurmendik Donostiako Herri Irratian gidatzen zuen *Komatxo Artean* saioan egindako elkarriketa eta mahai-inguru literarioak dira liburuon ardatz. Lehenbizi-koak 2000. urtetik 2006ra bitartean Asurmendik hainbat idazleri egindako elkarriketak bildu ditu. Bigarrenak berriz, mahai-inguru literarioak. Mikel Asurmendi bere liburuez hizketan (bideoa): www.argia.com/bideoak.

Aritz Salamanca lezoarrak irabazi du Pasai Donibanen jokaturako Gipuzkoar Aurreku Txapelketa. Aritz Salamanca Donostiako Goizaldi eta Lezoko Murixka dantza taldeetako zuzendari eta dantzaria da. Iker Larunbe atarra-biarrak lortu du bigarren postua.

Esteban Barrena zumarragarra Euskal Herriko Txistulari Elkartearen zilarrezko domina jasoko du ekainaren 17an. Barrenak Zumarragako Antzinako Ama txistulari taldearen sorreran parte hartu zuen eta garai hartatik geratzen den taldekide bakarra da.

Jon Mirandek idatzitako *Haur besoetakoa* sarean jarri du Susa argitaletxeak, Klasikoen Gordailuan. Nobelarekin batera 1951 eta 1963 artean plazaratutako Miranderen ipuinak eta narrazio itzulpenak ere zintzilikatu dituzte Interneten. Helbidea: <http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/M/MirandeHaur.htm>.

Unai Fernandezek Bi Batean Diskak zigilua sortu berri du diskoetxe handiek uzten dituzten hutsuneak betetzeko asmoz. Gasteizko zigiluak Euskal Herriko nahiz atzerriko musika taldeen lanak argitaratuko ditu autogestioa eta auto-finantzazioa erabilita.

Elkartasun Eguna Arrasaten

PORTALOIRA TOPAGUNEAK antolatuta, Elkartasun Eguna ospatuko da Arrasaten hilaren 9an. Goiz partean, umeentzako jolasak, koadrilen arteko herri kirolak eta herri bazkaria izango dira. Arratsaldeko 17:00etatik aurrera berriz, Deba ibarreko hoge musika talderen kontzertuak izango dira entzungai beste hainbat tabernatan. Gaueko 22:00etan, Orcresta Nacionalak –Elektrotuna ohiak– alaitutako kalejira amaitu ostean, Des-kontrol eta Never Surrender arrasatearren, Frontkick alemaniarren eta The Business britainiarren punk-oi kontzertua izango da Monterronen.

Getxoko Txotxongilo Eguna

EKAINAREN 15ETIK 17RA egingo da Getxoko Txotxongilo Egunaren bosgarren edizioa. Hiru egunez, hamaika emandaldi izango da Areetako Geltokiko plazan eta Erromoko Santa Eugeniakoan eta inguruko kaleetan. Ekitaldi garrantzitsue- na, Unima Euskal Herria gala, hilaren 16an egingo da Santa Eugenia plazako karpan, 21:00etatik aurrera. Euskal Herriko hama- bi txotxongilo taldek 10 minutu inguruko *sketch* laburrak eskainiko dituzte.

Informazio gehiago: www.txotxongilo.com.

[Iratxe Esnaolak](#) *El País*en:
«Terapia hitza erabiltzean, ziurtzat ematen dugu gaixotasuna. Idaztea terapia izan daiteke, baina baita ihesbidea ere. Terapeutikoa da, barruko zikinei forma ematean, begien aurrera irteten direlako ikusi nahi ez diren gauzak. Eta ihesbidea da, sentimenduak fikziona- tzean, beste bati txertatzen dizkiozulako, sentimendu horiek pertsonaiarenak direla sinestearino».

[Ricardo Ugartek](#) *Noticias de Gipuzkoan*: «Herrialde honetan, burdinarekin lan egin eta habeak eraikitzea dela serioa daukagu sartuta subkontziente kolektiboan. Kulturaren mundua beti izan da susmagarria. Gure obrari buruzko ikerketa handiak kanpoko autoreek egin dituzte. Hemen, kanpoan hainbat aitorten jaso ostean ohartu ziren euskal artisten kalitateaz. Baina guztiz asumituta dugu».

Atxaspi hotela

Bittiria kalea 24 • 31770 LESAKA
Tel.: 948 637 536 • www.atxaspi.com

Tigreak buztana hankartean

The tiger's tail, Britainia Handia-Irlanda, 2006.
Zuz: John Boorman. Akt: Brendan Gleeson, Kim Cattrall, Sinead Cusack, Ciarán Hinds. 103 m.

Iaz Donostiako Zinemaldira joan ginen ikustera eta *Excalibur* filmaren zuzendari ingelesak zer edo zer interesgarria eskainiko zigulakoan geunden, baina ikusle despistatua ohartarazteko asmoz gatoz oraingoan, aste honetan bertan Euskal Herriko zine aretoetan estreinatu baita *The tiger's tail*: Irlanda ikusteko gogoia duenak, bertako pub giroa, bertako kostaldea eta bertako euria, agian aurkituko du erakargarritasunik pantaila handian. Gainontzekoei zaila izango duzue ez aspertzeara.

Besteen nortasuna ordezkatzan duten *psicokiller* eta pertsona bakartien istorioak dagoeneko ezagun ditugu zineman eta horien bertsio lighta kontatzen digu Boormanek: gizon aberatsari etxea, familia eta lana lapurtzen dio bere biki ezezagun eta behartsuak —errazegi, esan dezagun—. Ordura arte, dena den, filma ez doa gaizki: egunkarietako fitxan jarri dioten “thriller” sailkapena nahiko duin mantentzen du. Hortik aurrera, drama, surrealismo eta umore beltzeko gagen nahasketan hondoratzen da. Diruak ez omen du zoriontasuna ematen eta egungo kapitalismoaren kritika izan nahi

duen ipuin moralista hau ezagunegia dugu jada. Hala, aberats ohia —komunismoa miresten duen semeduna— konturatuko da zeinen libre bizi den ondasunik gabe. Izan ere, gure protagonistarentzat askoz hobe da behartsuentzako aterpetxean gaua pasatzea eta zoroetxean bukatzea *cuatroporcuatro* eta jauregi itxurako etxebizitza edukitzea baino. Ez gara gu izango materialismoaren apologia egingo dugunak, baina errealismo pixka bat gehiago espero genuen... Hala eta guztiz ere, Irlandako paisaiak ikustera hurbiltzen denari ez diogu amaiera zapuztuko: Boormanek Hollywoodeko produktorearen bati lapurtu dio nortasuna eta *the end* zoriontsu eta sinesgaitz horietakoa filmatu du. Onena, dudarik gabe, Brendan Gleeson protagonistaren antzezpena.

MIKEL GARCIA

kulturagenda

Ekainaren 5etik 12ra

Urdaneta kalea, 9 | 20006 donostia

Erakusketak

Jose Ramon Amondarain
Sin fin. Islaren isla
Apirilaren 19tik ekainaren 16ra
Erakustaretoa

Isidoro Guinea
Eta dekorazio arteak
Apirilaren 25etik ekainaren 16ra
Ganbara aretoa

Orduetgia: 10:30-14:00 / 16:00-20:30
Igande eta astelehenetan itxia

Jardunaldiak

Maria Zambranoren
pentsaera poetikoa

Ekainak 5. Hizlaria: Rafael Argullol
Ekainak 6. Hizlaria: Jesus Aguado
Ekainak 7. Dokumentala: Maria Zambranorekin elkarrizketa filmatua. Hizlaria: Jose Miguel Ullan

Areto Nagusia 19:00etan

Kristobaldegia, 14 | 20014 donostia | www.arteleku.net

Berbaoc

Vuk Jevremovicen
animazio eta soinu tailerra
Ekainaren 18tik uztailaren 18ra

Koordinatzailea: **Isabel Herguera**

Gonbidatua: **Xabier Erkizia**

Orduetgia: astelehenetik ostiralera,
10:00-14:00 eta 16:00-19:00

Plaza kopurua: gehienez 5.

Izena ematea: ekainak 11

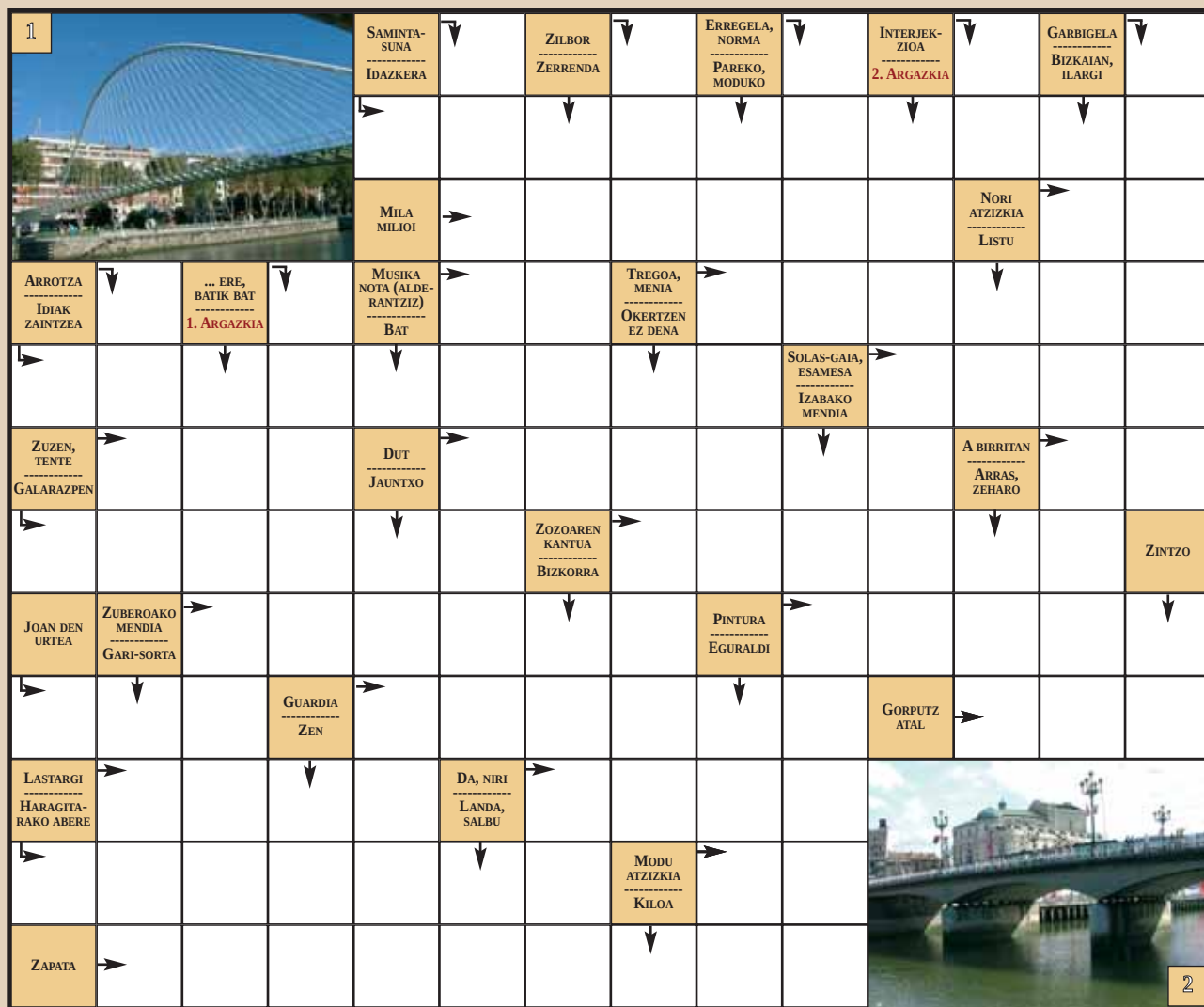
Gipuzkoako Foru Aldundia

Denbora-pasak

ANA ZAMBRANO

Hitz gezidunak

* GAIA: BILBOKO ZUBIAK

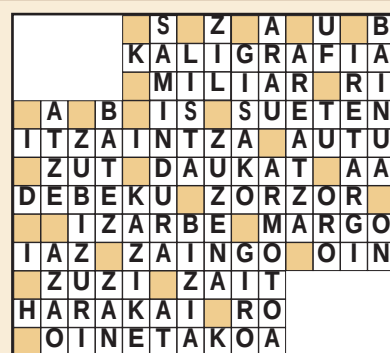
Kike Amonarrizen umorea

Zigilu bila

Tabako dendatik atera orduko, zigilu bila itzuli da atzera
Edurne:

- Barkatu baina, hemen zigiluak salduko dituzue, ezta?
- Bai, jakina, zigiluak bai.
- Eta ba al duzue euro bateko zigilurik?
- Bai, noski.
- Jarri bost mesedez. Zenbat zor dizut?

Soluzioak

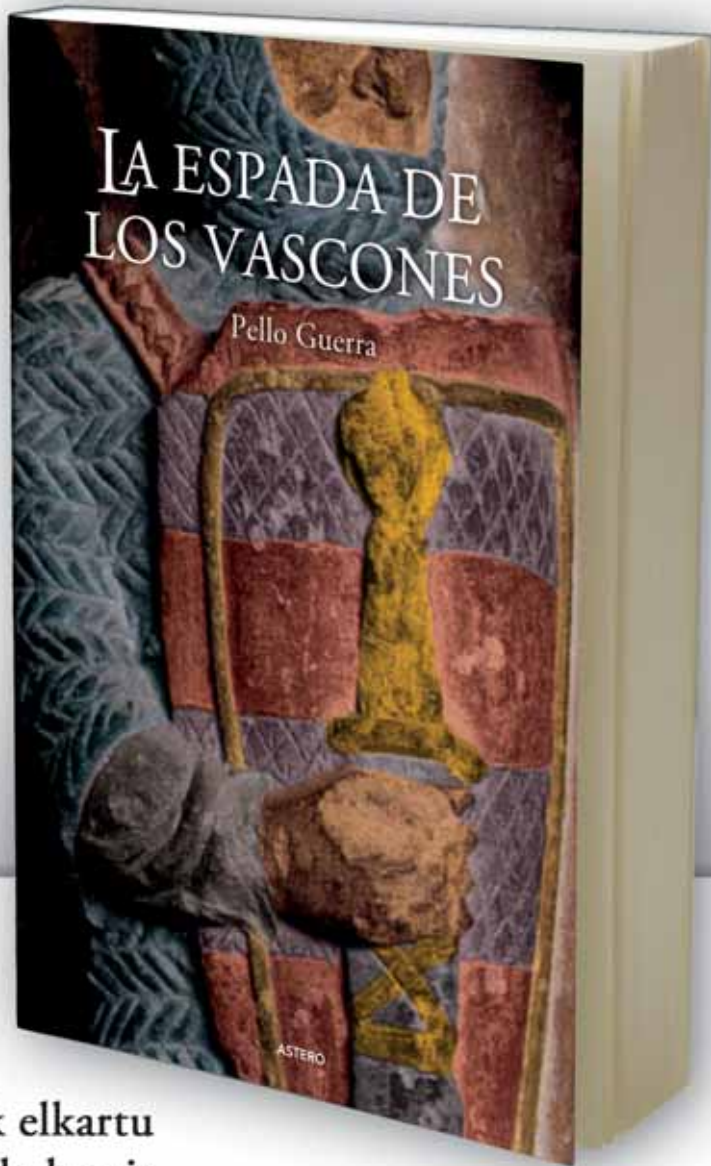
LA ESPADA DE LOS VASCONES

“Réquiem por Navarra” liburuaren egilearena

«LA ESPADA DE LOS VASCONES
no es una novela histórica al uso.
La espada se convierte en la
metáfora del alma nacional
del pueblo»

TOMAS URZAINQUI MINA
Historialaria

Fikzioa eta gertaera historikoak elkartu
dituen PELLO GUERRA-ren nobela berria

Iragana gaur egungoarekin lotu eta Euskal
Herriaren bilakabidean giltza izan diren gertaerak
aletzen dituen baskoien sinbolo preziatu
baten bilaketari buruzko istorioa

9,95
€SOILIK

Ekainaren 15, 16 eta 17an, kiosko eta ohiko salguncetan

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

Testua: Mikel Garcia
Argazkiak: Ines Urrutia

Hondarribia (Gipuzkoa)

Gaur egun, Hondarribia da Gipuzkoako herri harresitu bakarra. Gainera, harresi horiek zaharberritzen ari dira, ongi kontserbatzen badira ere. Guk barnealdea bisitatu dugu, murruek inguratzen duten alde zaharra, Erdi Aroa bidaiatuz. Ondoren, “harresi naturalak” inguratu ditugu, kostaldea itsasontzian zeharkatuz.

Erdi Aroko harresietatik

Beste hainbat herrirekin batera Erdi Aroko Sarean parte hartzen du Hondarribiak eta garai hartako kutsua ez duela galdu egiaztatu nahi izan dugu. Izan ere, Erdi Aroan hasi ziren herria gotorleku bihurtzen –Nafarroako erregeak lehenengo eta Gaztelakoak gero– eta orduan abiatutako harresi, baluarte, zubi eta hobiet zutik diraute. Alde zaharrerantz goazela, murruek kanpotik aztertu ditugu: kare-harriz eginak, sendo eta garai altxatzen dira gure aurrean. Pena bakarra, zaharberritzeko obrek iraun bitartean dezente itsusten dituztela. XVI. mendean erakitako Erreginaren Baluarte ikusgarria inguratu eta Hondarribiko –“hondarribia”tik eratorria– sarrera nagusietakoa izan zenetik barneratu gara alde zaharrera, egun arku xumea den Santa Maria atetik hain zuzen.

Alde zaharrean barna

Ezkerrera egin eta harresiak barnealdetik inguratuz kasik lauki bat osatzen duen ibilbidea oinez egitea da aukeretako bat. Bidean zehar, Hondarribia berria, Jaizkibel eta Txingudiko badiaren paisaia ederrak begiztatu ahal izango ditugu, hormen altuerak ematen digun ikuspegi pribilegiatutik. Guk ordea, aurrera jarraitu dugu, antzinako karriken tankerako Kale Nagusian gora. Teilatu-hegal zabaleko etxeak, burdin landuzko balkoiak eta armariak dira nagusi, Jasokunde eta Sagarrondoko Ama Birjinaren eliza erromanikoaren babespean. Muinoaren gaina Arma Plazak hartzen du eta bertan dago Karlos Varen gaztelua, egun turismoarako paradore bilakatua. Hortik aurrera, kalexka estuetan barna etxe-

bizitza koloretsu eta plaza soilen artean murgiltzea da gomendiorik onena. Apezpiku, San Nikolas, Juan de Laborda edota Denda kaleek ezinbestean aspaldiko garaitara garamatzate, breazko errepiderik eta hirietako zaratarik ez zegoen garaitara. Lekuak igortzen duen patxada hori mantenduz, San Nikolas atera iritsi gara berehala. Atea XVI. mendean eraiki zuten eta kanpora irten ahal izateko zubia zuen. Egun, pasabidea berreraiki dute, berriz ere hasierara, Erreginaren Baluarte kanpoaldera garamatzana.

Ainaran kostaldea zeharkatuz

Hondarribiaren gotorleku izaera ez da harritzekoa. Mugaren ondoan eta itsasertzean egonik, bere kokapen estrategikoa garrantzitsua izan

HONDARRIBIKO UDALAK UTZIA

Ezkerreko irudian, Erreginaren baluarte eta San Nikolas atea, zubi berrituarekin. Goiko irudian, Jaizkibelgo kostaldeak.

harresi naturaletara

da betidanik. Izaera horren erruz, askotan setiatua egon da herria, batez ere Espainia eta Frantziaren arteko gudetan, eta XX. mendean zehar, kontrabandorako leku egoki bihurtu zen, gerran nahiz gerra ostean. Kontrabandisten bidea ez dugu egin, baina gizakiak eraikitako harresiak utzi eta harresi edo muga naturalak zeharkatzeari ekin diogu bidaiaren bigarren zatian. Horretarako, *Ainara* izan dugu lagun, txalupa txuri-urdina, eta Pedro lemazain, txaluparen jabea eta Irungo bizilaguna.

Duela urte batzuk polemika gogorren artean eraikitako kirol kaian egin dugu hitzordua, hondartzatik gertu. Txalupa hor amarratua izateagatik dirutza ordaindu behar

duela esan digu Pedrok, baina lana uzterakoan egunero barkua hartu eta arrantzara ateratzea du amets, eta txalupa nonbait utzi behar. Motorra piztu eta pixkanaka atera gara, tor-tor-tor-tor. Eguraldi iragarpenen arabera metro bateko olatuak espero ziren, baina itsasoa bare dagoela dirudi. “Itxaron, ikusiko duzue pixka bat gehiago barneratzen garenean...”, ohartarazi digu Pedrok. Berak gomazko bota berde handiak daramatza, eroriz gero kentzeko errazagoak direla baitio. Ikusten denez, ez gatoz behar bezala jantzita, baina ez dugu itsasora erortzeko asmorik...

Hondartza pasa eta kaiberri dei-turikoa –antzinako kai zaharra ordezkatu zuena– inguratu dugu.

Beste aldean berriz, Hendaiaiko kaimuturra eta hondartza primeran ikus daitezke eta lainotuta dagoen arren, Lapurdiko kostaldearen zati handi bat erraz begiztatu daiteke. Garai nahasietan, ausartenez Hondarribia eta Hendaia banatzen dituen tarteak igerian egiten zuten, gauez, muga igarotzeko. Portuaren ondoan San Telmo gaztelua ikusi dugu, XVI. mendean Bidasoako sarrera itsaslapurrengandik babes-teko eraikia. Horregatik, piraten gaztelua izenarekin ezagunagoa da herrian. Esku pribatuetan badago ere, administrazio publikoak bereganatu nahi duela kontatu digu Pedrok. Higerreko lurmuturrean, itsasargiak hartzen du protagonismoa eta beste itxura bat du uretatik.

Gauetz imajinatu dugu, lurreratu nahi duten nabigatzaileei foku indartsuekin ingurua argizatuz.

Urpekariak eta olatu franko

Tor-tor-tor-tor, lehenengo kalaraino iritsi gara: Asturiaga. Ez gara gehiegi gerturatu, arroka ugari dagoelako eta hainbat lagun urpekari-tza egiten ikusi ditugulako. Inguru arroksua da, aproposa itsas animaliak ikusteko, eta marea beheara dagoenean, karramarro, ameba, itsas zaldi eta halakoak agerian geratu ohi dira. Pedrok argitu digunez, txitxarroak harrapatzeko leku ona da inguru guztia, "baita lupiaren bat, zortea izanez gero..."

Behin lurmuturra inguratuta, babesik gabe geratu gara itsas zabalean eta orain bai, eguraldi iragarpenek aipaturiko olatuak nabariagoak dira. Itsasoa harrotu xamar dago eta *Ainararen* mugimenduak bortitza goak dira, baina ez dugu beldurrik, Pedrok dena kontrolpean duela nabarmena baita. "Garrantzitsua da bistan barku gehiago izatea —dio—, 112ra abisua eman beharko balitz horiek gerturatuko liratekeelako. Gainera, hemen kostaldean telefono mugikorrek oraindik estaldura dute". Gure barkuak hiru neurgailu dauzka: bateria marka-

Alde zaharrean barneratzea aspaldiko garaietara bidaiatzea da. Ezkerreko irudian, alde zaharreko kaleketako bat; goikoan, berriz, Gipuzkoa plaza.

tzen duena, olioaren prezioaz informatzen gaituena eta ur-hozkuntzaren tenperatura adierazten duena; horiekin nahikoa dela azaldu digu patroiak. Badaezpada salbamendu-jakak dituela ere ikusi dugu.

Aurrera jarraitu dugu: Amuaitz irlatxoak irmo eusten die olatuen erasoei eta atzean, Jaizkibel mendian, ur-araztegia nabarmentzen da. Gainerako bidea ederra da, baina antzekoa: Hondarribian hasi eta Pasaia-raino doan Jaizkibel mendi malkartsuan hain ohiko den are hori-marroixka, zelai berdeak eta ur aparraren eztandak jasaten dituen silueta arroksua. Bertako kalak leku zoragarriak dira udako bero sargoriari aurre egiteko paraje lasaien bila dabilzanentzat. Batzuetara oinez ere iritsi daiteke, Jaizkibel gibelean dauden bide zidorrak jarraituz gero. Baxuko badia, Artzuko Portu edota Biosnar inguruko kala, esaterako, bereziki atseginak dira patxadaz Bizkaiko Golkoaren handitasunaz gozatzeko. Halaber, Bidasoako surflarien esanetan, oso olatu berezia sortu ohi da inguru honetan.

Tor-tor-tor-tor, itzultzeko garaia iritsi da eta bide berari ekin diogu, alde batean Jaizkibel begira dugula, eta bestean ur masa gardena horizonteraino. Olatuek aise altxatzen dute *Ainara* eta zirrara pixka bat eragiten digu, baina olatu horiek ez omen dira arriskutsuak, ez direlako

gu gauden lekuan lehertzen. Pedrok kontatu digunez, uhinek gehiegi ez altxatzeko denbora guztian txalupa olatuarekiko 45 gradutara kokatzea komeni da, ez aurrez edo alboz. "Eta ekaitza dagoenean, soka bati lotuta baldea bota ohi da itsasora, ontzia hainbeste ez mugitzeko".

Ontziak portuan, ezin arrantzatu

Bueltan, kaiberrin sartu gara eta arrantzaleen itsasontzi koloretsuak ikusi ditugu. Olaziregi Ontziola da Hondarribian barkuak egiten dituen, baina Bilbo eta Santanderren egindako batzuk ere daude bertan amarratuta. *Pittar, Aita Ramon, Gure Ama Martina, Kukuarri...* Txiki ikusten dugu gure burua halako ontzitarren artean. "Popa zapala duten itsasontziak praktikoagoak dira, sarea errazago jasotzea ahalbidetzen baitiete arrantzaleei, baina ipurdi borobildua dutenek baino erregai gehiago kontsumitzen dute", azaldu digu gure patroiak. Egurrezko barku bat ere ikusi dugu, "azkenetarikoa —Pedroren hitzetan—. Orain gehienak burdinazkoak dira". Gurea poliesterrekoa da, kostaldean ibiltzeko aproposa, ez baita oxidatzen, baina itsaso zabalerako arinegia litzateke. *Ainarak* 600 kilo pisatzen dituela jakinda, auskalo zenbat tonakoak diren inguruko barku erraldoiak. Deskantsuan daude gaur, antxoa harrapatzera ezin atera eta laster hasiko den atun kanpainari ekiteko prest.

Arrantza-ontziak atzean utzi eta ontzi *pijo*goekin elkartu da *Ainara* kirol-kaian. Katamaranak, kirol-ontziak, aisialdirako kapritxoak... eta txalupa ugari. Gu oso duin igaro gara denen artean, tor-tor-tor-tor-a

gelditu eta dagokion lekuan amarratu du Pedrok. Beharrezkoak diren korapiloak egiten ere berari utzi diogu eta agurtu aurretik itsaso bareagoarekin berriz eramango gai-

Goian, *Ainara* eta Pedro.

tuela agindu digu. Pozik hartu dugu gonbidapena, noski, Gipuzkoako herri harresituaren paisaiez gozatzeari beti baita aukera ona. ■

Hondarribia

Ikusteko eta bizitzeko herria

2007ko ekainaren 10a

ARGIA

43

Hondarribiko Udala
Euskara Zerbitzua

Tel: 943 644300 - Kale Nagusia 20, 20280 Hondarribia

Makina bat kontu

Joxer ra Aizpurua

bioteknologia Dicamba, superherbizida

GLYFOSATOARI, gehien erabiltzen den herbizidari, gero eta erresistenteago zaizkio belar txarrak. Horregatik bioteknologian ari direnak sistema berriak aurkitu nahian ari dira.

Genetikoki eraldatutako hazietan gehien erabiltzen direnak glyfosatoa erresistitzeko gai dira. Horregatik bi gauza gertatzen dira nekazariak Round Up produktua —glyfosatoan oinarritutakoa— uztak tratatzen dituztenean: aurrenekoa, lehendik dauden belar txarrak akabatzen ditu herbizidak; bigarrena, ez ditu landu nahi den uztaren belar txarrak akabatzen.

Azken urteotan areagotu den arazo horrek lanean jarri ditu Donald Weeks, eta bere gisako ikerlariak.

Weeksek *Science* aldizkarian iragarri berri du glyfosatoa baino askoz ere indartsuagoa

Arto uztako oparoagoak ekarriko omen ditu dicamba herbizida berriak.

den herbizidari aurre egiteko sistema lortu dutela. Dicamba bataiatutako herbizida glyfosatoa baino indartsuagoa da, baina orain arte uztetako landareak ere erasotzen zituen. Weeksek eta bere taldeak dicambari landareek aurre egiteko sistema lortu dute.

Osasuna

JABIER AGIRRE

INES URRUTIA

Aspirina berria botikara iritsi da

ALEMANIAN eta Finlandian merkaturatu ondoren, iritsi da gure botiketara ere Aspirina "berria". Kolorea mantentzen du, baina ez da jadanik biribila, ahoan disolbatzen da eta gainera laranja eta kola freskagarrien zaporea dauka. Bere erosotasunagatik eta ekintza mekanismo bizkorrari esker Bayer etxeko aurreikuspenen arabera, hamar urte barru saltzen diren aspirina guztien laurdena molde berrikoak izango dira.

Hamar urte joan dira Aspirina berriaren garapena hasi zenetik, eta sei urte erregistratu zutenetik. Hara hor produktuaren ezaugarriak: batetik, ekintza bizkorragoa du; bestetik, ez dauka uraren beharrik hartzeko; eta, azkenik, laranja zein kola zaporearekin agertu da, guztiok errazago eta erosoa hartu ahal izan dezagun.

Bere ekintzari dagokionez, aurkezpen berria konprimatu (edo pastilla) moduan agertzen diren beste analgesiko batzuk baino %35 bizkorragoa da. Aspirina granulatu, apur bat eferbeszentea denez, listuarekin harremanetan jarri bezain laster, lehengai aktiboa berehala askatu eta azido azetilsalizilikoa xurgatu egiten da, odolean kontzen-

trazio eraginkorrek lehenago lortuz. Horregatik, azkarra, bizkorrago lortzen ditu bere eraginak.

Aspirina da Espainian errezetarik gabe saltzen diren analgesikoen artean arrakastatsuena, alde handiarekin gainera. Eta botika berriarekin, Aspirinak merkatu-kuota irabaziko duela espero dute adituek. Newcastle-ko (Erresuma Batua) Unibertsitateko ikertzaileek FASEB aldizkarian argitaratu dutenez, Aspirina tumoreen garapena eragiten duten odol hodi gutxiago sortu daitezen lagungarri da. Aurkikuntza horrek minbiziaren kontrako ikerketan lerro berri bat zabaltzen du, itxaropen handia eskaintzen duen bidea.

1899an atera zuten aurreneko Aspirina. Arrakasta itzela izan du, denik eta botika ezagunena bihurtuz.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Arraztiako ehorzterria

920ko UZTAILAREN 26AN, Al-Andalusko Abd al-Rahmân III emirrak Nafarroako Antso Gartzes I erregea hankapean hartu zuen batailaren tokian, galeran den gorriaren eta more balepoaren bidea bat da. Mitxoleta eta kuku-belarra bat dira.

Erele orkidea ederra.

Hantxe da Arrastia, Arraztia edo Arritia. Herri zaharra, 1427an dagoeneko hutsik zela aipatzen da. Egungo bertasamarrekoek ahoz belarri bi istorio jaso eta emateko prest dituzte: batetik mai-ruen bisitoki izan zela —herriaren bi aldeetan dauden bi eraikin zeharo borobilen zimendu-arrastoak omen froga nagusi— eta bestetik Erdi Aroan izurri beltzak bertako biztanle gehienak harrapatu ondoren hustu zela. Dotorea da tokia, artadi bikaina labore eta zainzuri itsasoaren labar. Herria zenaren beheko barrenean hilerri izango zutena ageri da. Erreka-estaliak egiteko teknika zaharraz eginak dirudite hobiak: zuloaren bi aldeetan eta gainean harlosak. Hauen erretene-tatik nabarmen ageri dira, oraindik, ixterrezur, hankatipula, mokor... Aparteko dotorezia somatzen maiztaren erdian da ekiko ekiaren jaiotzari begirako zulo hauen artean: inoiz ikusi dudak orkideo aukera handiena. Genero eta barietate aukera txundigarria; hilerrian pilatutakoek lurrari emandako aparteko elikagaien azioa ote? Poxpoloarena akaso? Inork jakingo balu azal beza...

Beheraxeago, garagar arteko tontorño batean, Ziritzan, egoa bero kitzi-kitzi harrotzen den toki paregabe horietakoa, Santa Katalina deitzen zaion ermitatxoa. Harri kozkor bat dirudi eta zaharra omen da oso. Barruan itsasontzi zaharren margo ederrak ba omen ditu baina gaurkoan kanpoko teilatu-alartzeko harlanduak ikustearekin pozik: dromedario, ahari, emakume-ahate, giza-zaldi... Arabiarrek bereziki estimatzen dituzten animaliak... Horregatik egongo ote dira hauek ere ekira begira? Eraikiko zuten euskaldunen errezoen bidean...

Aurkikuntza horrek uzta oparagoak ekarriko ei ditu. Hala ere, dicamba ezin izango da aplikatu uzta guztietan, arruntenetan baizik; hala nola soia, artoa eta arroza.

Ikerketa horrek akuilatuta, herbiziden alorreko enpresarik garrantzitsuenak, Monsanto konpainiak, iragarri du Weeks eta bere kolaboratzaileen lanen *royaltiak* erosi nahi dituela. y

entomologia

Txindurri zubigileak

ECITON BURCHELLII espezieko txindurriek bere gorputzaren luzera duten zuloak estaltzen dituzte, janaria daramaten beste txindurri batzuk aurrera egin eta habiara heltzeko.

Baso tropikaletan bizi diren txindurri horiek gorputza erabiltzen dute zubi gisa eta horri esker egunero beste espezie batzuk bildu dezaketena baino janari gehiago meta dezakete habian.

Laborategian egindako saioetan, txindurriak gorputzaren tamainan arabera kokatzen ziren zuloetan eta zuloetako batzuk gorputza baino handiagoak baziren txindurriek katea osatuz elkartu eta behar adina luzerako zubia osatzen zuten.

Teknika horren bidez Scott Powell eta Nigel Franks ikerlarien esanetan, txindurriek asko optimizatzen dute janariaren garraioa. y

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa Soluzioak Zerbitzuak

Erremintak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.16.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Denboraren makina

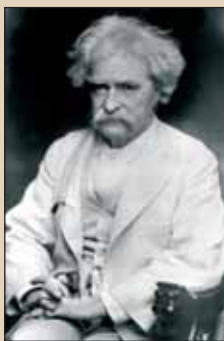
Nagore Irazustabarrena

Zabor-jana ez da berria

AEB, 1972. Center for Science in the Public Interest elkarteko buru Michael Jacobsonek *junk-food* (Zabor-jana) kontzeptua erabili zuen lehenengoz. Ordutik hona, hitz horien erabilera ohiko bihurtu da balio nutrizional txikia duten eta osasunari kalte egiten dioten jakiak izendatzeko. Zabor-jana ordea, 1972a baino askoz lehenago sortu zen, jaki horien zaleak bezalaxe.

Ezaguna da Erromako hainbat enperadorek, Neron buru zutela, elikadura ohitura osasungarrii muzin egin zietela. Asetu ondoren, goitika egin eta otordu amaigabeei jarraipena ematen zieten. Txolarrea saltsa gazi-gozotan eta txipiroi frijituak ohikoak ziren agintari erromatarren dieta koipetsuan. Saladino sultanak uneoro gozokiak jaten zituen eta, diotenez, Hirugarren Gurutzadan etsai zuen Rikardo Lehoi-Bihotz urdaileko gaitz batek hartu zuenean, udare eta abrikot konfitatuak bidali zizkion. Sultanak berak prestatu omen zituen gainera; militar, estatista eta mezenas bikaina izateaz gain, sukaldari trebea ere bazen. Rodrigo Borja (Alexandro VI aita saindua) fruta konfitatuen eta eztiz eta esnez egindako postreen zalea zen. Saladino gozozalea beti lirain mantendu zen, bere hiperaktibitateari esker; Borjaren profila, ordea, ederki borobildu zuen garai hartako zabor-janak.

Gurutzadaren ondoren, gozogintzaren loraldia iritsi zen Europara, azukrearekin batera. Mende batzuk lehenago Marco Polok pastak ekarri zituen Cataytik. Baina pastak eta beste gozoki italiar batzuk Katalina Medicik eraman zituen Frantziara, Henrike II. arekin ezkondu

Gioacchino Rossini opera konpositorea pizzazale amorratua zen; Mark Twain idazlearen bizioa kakahuete-gurina zen.

zenezan. Katalinaren astrologo kuttun Nostradamus ere trebea zen sukaldean, eta koipez eta azukrez betetako hainbat errezeta bildu zituen. Nostradamus berak kremaz betetako pasteletiko adikzioa omen zuen. Ingalaterrako Henrike VIII.ak, *ginger ale* eta haragizko pasteltxoak etengabe hobetzeko eskatu zien sukaldariei. Marie Antoinettek, berriz, *petit fours* eta bestelako gozokiak eskura izan behar zituen Versailles-eko lorategietan paseoa zebilenean. Otomandar Inperioko Ahmed printzearen dieta mahaspasaloek, ahuntz-esne sorbeteek eta ardoz betetako angurriek osatzen zuten. Ingalaterrako Jurgi IV.a izugarri gizendu zen pastelak janez, eta Jurgi VI.aren emazte Elizabeth-i "Galleta" ezizena ipini zioten jaki honi zion zaletasunagatik.

Baina zabor-jana ez zen soilik errege-familiatan irensten. Giovanni Jacopo Casanovak, sexugosea bukatu zitzaioenean, pastak, anis-bonboiak eta kaneladun konpotak janez asetuta zituen bere premia berriak. Sadeko Markesak ere bere zaletasunak aldatu zituen azkenean, Charentongo eroetxean zegoela: pasta, gozoki eta patata frijitu kantitate beldurgarriak jaten omen zituen. Gioacchino Rossini operagilea pizzak janez gizendu zen, Lord Byronen bizioa, aldiz, txokolatea zen, eta Mark Twain-ena kakahuete-gurina. Thomas Alva Edison asmatzaile handiak pastelak, kafea eta, bereziki, freskagarri karbonatuak maite zituen.

Eta horrenbeste koipe eta azukre artean ito baino lehen, beste batzuek dieta begetarianora jo zuten. Baina hori beste kontu bat da. **n**

Arrastoak

TARRACO VIVA jardunaldiak burutu berri dira maiatzean Tarragonan (Katalunia). 1999an egin ziren lehenengoz jardunaldi hauek erromatarren garaian, hiri horretako bizimoduaren errekonstrukzio historikoa egiteko. Garai hartako errito erlijiosoa eta kanpamentu militarren giroa antzestu dituzte maiatzaren 10etik 20ra, eta erromatar hauteskundeek nola funtzionatzen zuten ere erakutsi dute —udal hauteskundeak baino aste-bete lehenago, hain zuzen—.

LA VIA AUGUSTA izenburuko telesaila estreinatu dute duela hilabete Katalunian-koTV3 katean. Hau ere Tarracon dago gertatua. Roma telesail arrakastatsuen bideari jarraiki, erromatar garaia islatzen du *La via Augustak*. K.a. 24 urtean abiatu da kontakizuna eta bi familien gorabeherak kontatzen ditu: bata erromatar hiritarrez osatua, bestea horien esklabuena. Oriol Junqueras historialaria aritu da aholkulari lanetan, girotzea ahalik eta fidelena izateko.

Tarraco Viva jardunaldietan erromatar garaiko hiriaren gorabeherak antzestzen dituzte.

Victor Pachon

«Hegoaldeko Euskal Y proiektua kimera da»

Foix, 1949. (Ariège Pirinioak; Ariège okzitaniaraz). Mugerren bizi da (Lapurdi). Irakasle izana. Egun erretretan dago. Bi seme-alaben aita. Espainiako Gerra Zibilean erbesteratutakoen semea: Valladolidekoa ama eta Madrilgoa aita. Politikan aritua; ezkerreko militante komunista ohia. CADEko kidea da gaur egun. Ingurumenaren defentsan ari den kolektibo hau 1990ean sortu zen eta 43 elkartek osatuta dago: “Hirigintza eta ingurumena kaltetzen dituzten proiektuen alternatibak bilatzea dugu xede”, adierazi digu *Ortzadar* aldizkariaren arduradun Victor Pachonek.

Mikel Asurmendi

Argazkiak: Gaizka Iroz

TGV (Abiadura Handiko Trena) eta LGV (Abiadura Handiko Burdinbidea) izan ditugu hizpide Victor Pachonekin. Frantziako TGVk berebiziko sona hartu du berriki –Estatuko hedabideetan bereziki–, joan den apirilaren 3an abiadurako errekor berria ezarri zuen-eta.

574,8 km orduko abiadura errekorra ezarri du TGVk. Zer iradoki dizu agerrialdiak?

Hedabide handientzako oilarraren kukurrukua izan da, harropuzkeria hutsa. Guretzat oso adierazgarria da: TVG gero eta azkarra go doa, alta bada, haren sustatzaileek ez dute esaten TGVk hamar kilometro behar duela gelditzeko eta hiri ertainentzako galbidea dela. Gelditzeko hamar kilometro behar duen tren batek, konparazionez, ezin du gelditu Baionan eta Donostian bidaia berean. Beraz, geltokia non egongo den aukeratu behar da eta jendeak hori jakin behar du. TGVren egituraketa Europar gaindi ibiltzeko egina dago, Europako hiri handientzako. Ondorioz, TGVren geltokia duten hiriak

gero eta inportanteagoak izanen dira eta gainerakoak maila apalagoak.

Bordele eta Hendaia artean eraiki nahi den LGVz eztabaida landu duzue CPD-Pren (Eztabaida Publikorako Batzorde Berezia) bitartez. Nola garatu da?

Eztabaida Bordelen hasi zen, arraz gaizki, botere publikoek idatzizko galderen bidez garatu nahi zutelako. Ondoren, Baionan egoera lehertu zen eta gaia eztabaidatzen utzi zuten. Alabaina, prozedurak ez du gardentasuna

ziurtatu. Hegoaldean ez bezala, hemen eztabaida dago, alabaina muturreko galantak jaso ditugu prozeduran. Hemen, demokrazia garatzen da, baina, bidez bidez, hainbat mekanismok harapatuta zaude.

Zein da une honetan eztabaidaren nondik norakoa edo funtsa?

Merkantzia-tren kopuruaren beharra aztertzen ari da orain. 2020an, egun Bordele-Hendaia artean zirkulatzen diren trenak baino hamar bider gehia-

"Botereek hitz egiten uzten digute, baina finean eta funtsean nahi dutena egiten dute".

go izanen direla diote txostenek. Perpignan aldean, berriz, hiru bider gehiago izanen omen dira. Hala ere, merkantzia-trenen kopurua gutxituz doa, merkantzia-trenak autoak garraiatzen dituzte nagusiki. Dauden burdinbideak ez direla nahiko erabiltzen, diogu guk. Gure eskualdean, burdinbideek 130 tren har ditzakete norabide bakoitzean egunean, 260 bi zentzuetan. Suitzako talde aditu independente baten ikerketa eskatu genuen, txosten oso jantziak egin dituzte eta erabateko arrazoa eman digute.

SNCFk (Burdinbideen Sozietate Nazionala) eta RFFek (Burdinbideen Egituraketa-rako Bulegoa) zer proposatzen dute? TGVrako burdinbide berria aurreikusi dute, batetik, eta oraingo burdinbidea mistoa bihurtzea bestetik. TGVren geltokia Uztaritzen izango litzateke. Guztira 163 bidaiari-tren pasako lirateke egunean, 6 TGV, joan-etorrian, eta gainerakoak merkantzia-trenak. Suitzako adituen txostenak dioenez, oraingo burdinbide konbentzionaletik doan garraio-karga 2 milioi tonatik 3 milioi tonara pasa daiteke. Espainiatik datorren garraio trafikoa eta sareak ez dira egokiak ordea. Autobidetik pasatzen den garraio-tona gehiegizkoa da. Adituek diotenez, Hegoaldean aurreikusia den Euskal Y-a kimera da. Espainiako Estatuak ez du nahiko dirurik jarriko, beste bideetan inbertitzen ari delako. Europak jarri beharko du dirua, baina berandu iritsiko da, zalantza-zko proiektua da eta hemengo proiektuak ez dira errentagarriak izanen.

Nola ikusten duzue autobideetako trafikoa. Zer gertatzen da kamioiekin? Garraiolariak gero eta gutxiago ordaintzen ari zaie, kamioi garraioa gutxitze-ko. Trenak berriz ez doaz nahiko beteta. Trenak 350 tona daramate batez beste, eta gutxienez 650 tona eramatea daukate. Datu hau ezkutatzen dute TGVrako burdinbide berria eraikitze-ko. Halaber, adituek diotenez, burdinbide konbentzionala 300 milioi euroekin egokitu liteke, eta ez instituzioek

**"Jean Grenet auzapeza
kretino bat da,
ez du deus ezagutzen.
Elkarte zibilekin izandako
eztabaida guztiak
saihestu ditu "**

aipatzen dituzten 1.000 milioiekin. Adituek esaten dutena esanda ere, burdinbide berria egin behar dela dio Estatuak, ez dela 2020an baino lehenago egingen dio, baina gezurra da. Honek haxe erakutsi digu: botereek hitz egiten uzten digute, baina finean eta funtsean nahi dutena egiten dute.

Hautetsien Kontseiluak parte hartu du eztabaidan. Zein dira Baionako eta Miarritzeko auzapezek (Jean Grenet eta Didier Borotra) izandako jarrerak? Jean Grenet kretino bat da, ez du deus ezagutzen. Elkarre zibilekin izandako eztabaida guztiak saihestu ditu. Kaze-tariekin gonbidatu dute eztabaida publi-

koa burutzeko, baina ez da azaldu. Prentsaurrekoak eman ditu bere kasa, burdinbide berria egitearen alde agertuz. Borotra ez da agertu ere egin, baina aldeko iritzia eman du. Baionako hautetsi Jean René Etchegarayk parte hartu du eztabaidan, Alain Lamassouren gizona da. Hautetsien Kontseiluan gehiengo dute eta Garapen Kontseiluaren eskutik trenkatu dute afera.

Finean ez dirudi CADEko elkartearen gustuko prozedura garatu denik. Ez, bistan da. Burdinbide berriaren eztabaida hiru alditan garatu da. Lehen 1990etik 1993ra bitarte. Batzordea osatu, lehen azterketa egin eta TGV-rentzat bide berriak ez zela behar ondorioztatu zen. Ikuspuntu honek berealdiko oihartzuna izan zuen gizartean. Urte batzuk geroago, Bernard Darretxek (Garapen Kontseiluko presidentea) berrabiatu zuen eztabaida, Batzordeak, berriz ere, bidea ez zela beharrezkoa esan zuen. Alabaina, orduan hasi zen eztabaidaren lehen distortsioa eta jukutria gauzatzen. Ez omen zuten Batzordearen iritzia deuseztu, baina Gida-batzordea eztabaida eraldatzen hasi zen, erabakia hozten utzi zuten. Urte bat iragan ondoren, Azpiegitura Batzordea ez zen bozkatzera deitua izan. Adituen txostena tiraderan utzi eta Biltzar Nagusia bildu zen hautetsi guztiak bertan zeudela. Hautetsien gehiengoak atzera bota zuen Azpiegitura Batzordearen erabakia. Denborarekin, hiru alditan, Batzorde honen erabakia konfiskatu dute eta adituen txostena baztertu.

Aztertu dezagun TGVrentzako burdinbidea hurbilgotik, LGV delakoa. Burdinbide berria TGVrentzat litzateke soilik, merkantzia-trenak berriz oraingo bidetik pasako lirateke. Egun, Hendaia-Akize (Dax) bitartean zazpi TGV dabilta. Zazpi hauek lau Uztaritzetik pasa litekeen bide berriak joango lirateke, TGV honek Paris-Madril bidea egingo luke Akitanian geratu gabe. Beste hiruak Baionatik pasako lirateke. Hori da proiektuak dioena, baina bestela ere izan liteke.

CADEk zer proposatzen du? Guk proiekturako gastuak gutxietsiak direla diogu. Ez dute proiektu zehatzik. Lehen txostenak dioenez, merkantzia-trenak Gasteizetik Lilera 30

HEGOALDE/IPARRALDE. AHT/TGV. EUROHIRIA**“Ez hemen ez han, ez dute talde sozialen iritzia errespetatzen”**

AHT ETA TGV. AHTren proiektua indarrez garatzen ari da Hegoaldean, ez dago itunik ez adostasunik. Proiektuaren aurkako elkarteek egindako inkesten arabera herritarrak ez dira Euskal Y-aren proiektuaz jabetu. Iparraldean eztabaida dago, baina adostasuna izanagatik, adituek arrazoa ematen badizute ere, alferrikakoa da. Han muturka, hemen ez. Baina finean ez dute mugimendu sozialen iritzia errespetatzen.

CADE ETA AHTREN AURKAKO ASANBLADA. Harremanak ditugu. Ez dugu oinarri sozial bera. Gu alternatibak lantzen ari gara, haiek gutxiago. Han gazteak dira, erradikalak. Gu zaharragoak gara. Gure diskurtsoa garapena apaltzea da. Hegoaldean aurrerapenaren aurkako ikuspuntua ez zen ondo ikusia duela lau urte, Katmandutik jaitsitako baten ikuspuntua zen. Hainbat gazteren gogoan sartzen ari da orain. Garapenari buruzko zenbait ikuspuntu hurbiltzen ari dira Hegoaldean eta Iparraldean, elkar ezagutzen eta lan bateratua garatzen hasi gara, informazioa trukatzeko ari gara.

MIARRITZEKO ETA HONDARRIBIKO AIREPORTUAK. Bat sobran dago. TGVrentzako geltoki bat sobran izanen den bezala. Borotzak eta Grenetek ez dute Eurohiaren proiektua aurreratzea nahi. Hondarribiko aireportua itxi beharko da. Uztaritzeko TGV geltokiak ez du izaterik izanen ere. Ez dute hori esaten, baina erabakiak hartuta daude. Hori onartzea, hemengo populazioarentzako porrota da. Eurohiria proiektua geldituta dago horregatik. Eurohiria eginen da, bien bitartean zein hiri nagusitzen den dago jokoan, alegia Donostia ala Baiona.

joan-etorri eginen dituzte egunean. Hilabete bat geroago SNCFk dio ez dela Gasteiz-Lile izanen, bidea Orleanen geratuko dela. Hau da, kamioilarien garraioa trenbidean sartu nahi dute eta aldi berean merkantzia-trenen karga gutxitzeko asmoa dago. Trenak Europan barrena eraman nahi dituzte kilometro asko eginez. Eusko Jaurlaritzak dioenez, 1.000 kamioien karga eramanen dute burdinbidetik egunean. 160 merkantzia-tren zirkulatzeko egitura badago, zertarako abiadura handiko trenarentzako burdinbide berria egin? Lau TGV pasarazteko? Gure ustez, dagoen bidea egokitzeko aukera baztertu nahi dute, merkantzia-trenen porrota behartzen ari dira.

Burdinbide berria egin nahi omen dute, kamioiak autobidetik ateratzeko, alta. Hori bera esan zuten duela hamar urte. Biriaturtik 8.500 kamioi pasatzen dira egunean, orain. Egia bada 4.000 kamioi gehiago hartuko dutela bide berriak zabalduz, 12.500 kamioi izanen dira 2020an autobidean. Trenbideak eta autobideak nahi dituzte lotu, baina guk merkantzia-trenen porrota aurreikusi dugu jada. Zergatik 358 tona eraman merkantzia-trenean? Bidaia asko egiteko. Estatuaren kalkulua da tren arinak

erabiltzea. Tren asko sartu burdinbidean, euren proiektuak justifikatzeko. Egunean 264 tren erabiltzera iritsiko dira. Euren politika burdinbidea artifizialki saturatzea da: TER, TGV eta merkantzia-trenak alferrik ugaltzea.

Hegoalde eta Iparraldeko beharrak ez dira berberak, antza. Ez horixe. Euskotrenek bederatzi milioi bidaiari darama urtean, eta Hendaia-Baiona bitarteko TERak 800 pertsona baino gutxiago eramaten ditu egunean. Erridikulua da. Gure habitata oso txikia da bestaldekoaren aldean. Hegoaldean trena herriaren bihotzetik pasatzen da, enpresak tarteko direlarik. Hemen alderantziz. Guk TERa ezin dela %300 handitu diogu, ezin dela bidaiarien kopurua handitu. Guretzat alternatiba merkantzia-trenak atxikitzea da merkantzia-trenaren lanpostuak atxikitzeko. Hori da hemengo burdinbidearen oinarria eta arrakasta, bestela porrot soziala izanen da. **n**

II. etxepare beka Haurrentzako album ilustratuak sortzeko

Saria: 6.000 euro
Argitaratzaileak:
Pamiela eta Faktoria K de libros
Orijinalak aurkezteko
azken eguna:
2007ko azaroaren 30ean

oinarriak: www.sakana-mank.com

antolatzaileak:
Nafarroako Udaleko Euskara Zerbitzuak
laguntzaileak:
Nafarroako Gobernua

Euskal Herria Baiko (EH Bai) Beñat Elizondo hautagaia Biriutuko autobidearen ordainlekuan, jendarmeekin kalakan eta xextran.

Iparraldeko ezkerrek eskuina garaituko duen esperoan

Hauteskunde Presidentzialen zurrunbiloa baretu gabe, Legebiltzarrerako bozen kanpainan murgildu dira Frantziako hiritarrak. UMP eskuindarraren diputatu hautagaiak gailentzen ari dira inkestetan PSko hautagaien aldean. 37 hautagai lehiatzen ari dira Ipar Euskal Herria hartzen duten hiru hauteskunde barrutietan. Hiru diputatu-aulki daude jokoan. Ohi bezala, bi itzulitan erabakiko dira euren irabazleak: ekainaren 10ean eta 17an. Hiru barrutietan bigarren itzulia burutu behar izatea ezkerren aitzinamenduen seinala litzateke.

Mikel Asurmendi

Argazkia: Gaizka Iroz

Txapela
buruan
to ibili munduan

Narrika, 18. Donostia
telf. 943428299 www.txapelaburuan.com

BIRIATUKO autobidearen ordainlekuan antzeman da, zenbait egunetan Euskal Herri osoan bizi izan den hauteskunde giroa. Jendarmekin xextran dagoen txapelduna Euskal Herria Baiko (EH Bai) Beñat Elizondo hautagaia duzu; 6. barrutian aurkezten da. Gertakariaren biharamunean, Frantziako presidente Nikolas Sarkozy Espainiako presidente Zapaterorekin bildu zen Madril.

Hiru barruti Iparraldean

Ipar Euskal Herria hiru barrutien barnean sartzen da, alabaina hauetako bat, laugarrena, Biarnorekin batera partekatua da. Frantziako Iraultzak utzitako legatu historikoa da. 4. hauteskunde barrutiko egungo diputatua UDFko Jean Lassalle biarnesa da. Aldion, UDF-MoDem alderdiaren izenean aurkezten da. François Bayrou-ren gizona. Presidentzialetan Bayrouk 4. barrutian erdietsi zituen bozak kontuan harturik bera da faboritua. Ziur aski, PSko Jean-Pierre Domecqekin lehiatuko da bigarren itzulian. EH Bai-ren bozemaileek (Leonie Agergarai hautagaiburua izaki) erabaki lezaketete hurrengo diputatuaren izena.

5. barrutian UMPko Jean Grenet (Baionako auzapeza) izan da diputatua. Bera da faboritua. Alta bada, presidentzialetan Ségolène Royalen PSk UMP gainditu zuen Baionan, azken urteotako joera politikoa hautsiz. Barruti honetatik PSko Jean Espilondo diputatu ohiak ken liezaioke aulkia Greneti. EH Bai (Migel Torre buru duen) koalizioaren bozen gainera, LCR, Berdeak eta PCFko bozemaileek erabaki lezaketete bigarren itzulian.

6. barrutiko egungo diputatua UMPko Daniel Polou da, Urruñako auzapeza. UMPko hautagaiburua alabaina Michèle Alliot-Marie da. Barne ministro berria. Zalanztarik gabe bera da faboritua, baina zalanztarik gabe ere, berak ez du beteko Legebiltzarreko aulkia. Demokraziaren sehaska omen da Frantzia, baina antza, demokrazian nagusi denak bere gisara moldatzen du berbera, sistema alegia.

Euskal Herria Bai (EH Bai)

Enbata mugimenduaz geroztik, ez ziren abertzaleak batera aurkezten Iparraldean. Ez da guztiz horrela, EAJ-PNB alderdia koaliziotik kanpo geratu baita. ABk, Eak eta Batasunak osatua da EH Bai. EAJ barnean ez izatearen arrazoia *euskalgatazka* da. Paradoxikoa da gero, Batasunak eta EAK ez dute Hegoaldea eta Iparraldea bereizten, hauteskundeak iritsita bai ordea. Aldiz, *gatazka* dela-eta, Euskal Herria bat da EAJrentzat.

EAJk UDF-MoDemeko hautagaiak sostengatuko ditu. Hauteskundeetan doakion berezko espazioa hautatu du, naturalena, naski.

Gatazkaz harago

Edonola ere, hitz hauek ilustratzeko paratu dugun argazkiaz harago doaz Frantziako Estatuko bozak. Lapurdin, Nafarroa Beherean, Zuberoan –Biarnoko zatia barne– 37 dira hautagaiak, eta hiru izanen diputatu. Zentro-eskuineko diputatuak gailendu dira historikoki. Azken urtetan haatik, ezkerak aurrera egin du Iparraldean. Eskakizun sozialek gero eta indar handiagoa dute, etxebizitzaren arazoa eta azpiegituren gaineko eztabaida, konparazione. Nafarroa Beherean gaindi eraiki nahi den autobideak, A-63aren zabaltzeak eta LGV burdinbide berriak ezkerreko sektoreak mugiarazi ditu. Diputatuek jarrera hartu behar dute azpiegitura hauen aurrean. UMP eta UDF-MoDemeko hautagaien jarrerak ezagunak dira, PSko hautagai guztienak berriz, ez. LCRk, PCk, Berdeek eta EH Bai koalizioak ez dute erraz sostengatuko PSko ezein hautagai bigarren itzulian, CADEK (Ingurumenaren defentsan ari den kolektiboak) egin dituen eskaerei kasu egin ezean.

Anartean, Royal eta Sarkozyren arteko zeingehiagoka itzuli da Pariseko eszenara. Lehenak, presidentzialetan ez bezala, Laurent Fabius eta Dominique Strauss-Kahn pisuzko alderdikideak bildu ditu kanpainako estrainako ekitaldian. Bigarrena, Errepublikako presidente izan arren, hots, hiritar guztiena, UMPko hautagaien aldeko kanpaina sostengatzen hasi da fermuki. **n**

Hizkuntza gutxituak

Hizkuntza mina, hiztunaren gaitza

Ertzainak euskaraz ez daki. Politikariak ez daki. Dendariak ez daki. Mekanikariak ez daki. Saltzaileak ez daki... Are okerrago, ez dago ikasiko duten itxurarik. PSOeren hauteskunde kanpainaren leloetako bat, gaztelaniatik euskarara itzulia, hautesleari zuzendua: "Zu garrantzitsua zara". Benetan? Baita euskaraz (ere) bizi nahi badut ere?

Miel A. Elustondo

Marraskia: Eli Gurrutxaga

"EUSKARAZ EGIN, ARREN", "Euskaraz eta kito!", "Bai euskarari", "Euskaraz guztiona da"... besterik ez bada ere, esloganez ondo horniturik gabiltza euskaldunok; alegia, beren hizkuntza gutxitua arriskuan ikusten duten komunitate guztietako hiztunen min bera dugu. Horretan gure orroa inoren parekoa da. Unibertsala da hori. Aldez edo moldez kantatu dute beren baitako etsia munduan herri natiboek, indigenek, aborigenak. Eta zer da euskalduna, natibo, indigena eta aborigen besterik, hizkuntzaren egoerak sufriarazten duena...

Jakina da askok ez duela min hori bizi baina egia ere bada, aldi berean, askok bat egiten duela, nola-bait ere, hurkoaren zauriaren aurrean. Egiaren ifrentzua da, aldiz, beste hainbatek Pilatorena egin nahiago duela, edota, trikuarena ("ostrukarena" gaurko euskaradunon estandar motzean). Joxean Artze arrazoi emai-le: "Hizkuntza bat ez da galtzen / ez dakitenek ikasten ez dutelako, / dakitenek hitz egi-ten ez dutelako baizik".

Jakin ez

Egoerak askorengan eragiten duen larria ez da badaezpadakoa, guztiz ziurra baizik: arazo emozionalak, sozialak eta fisikoak ere ekar litzake. Atso-agureak beren hizkuntzan mintzatzerik ez, beren kolkokoak adierazi nahi eta ezinean balizko medikuak ulertzen ere ez duelako. Gizon-ema-kume larriak beren hizkuntza baliatu nahi eta ezinean, pareko ertzain edo udaltzainak ez dakielako eta, are, inor hari euskaraz zuzentzea iraintzat har lezakeelakoan. "Euskaraz bizi nahi dut" esanez bizi dena, itotzeko zorian da edo babesgunera, indioaren erre-serbara bizitzera joatera beharturik.

Euskararen egoera halakoxea delako, bere etxean ere!, beste non edo

nongo hizkuntza nagusiak atariko haizea baino lasaia go dabilzanean inoren ama lurrean.

Hizkuntza-ren egoera politiko ahularen ondoriozko bizipenak. Hizkuntza ordezkatzak

ekarri dituen minak.

Diote historia oso dela latza, krudela, hizkuntza txiki- kasuan, burujabetasuna galdu duten herrietan. Heriotzak -hiz-

kuntzaren heriotzak, eman dezagun—, gaitza eragiten du inoren organismoan; zinez gaitz biziagoa erabateko kontzientzia dugunean.

Sentipen eta pentsamendu korapilo mordoak ito beharrean dauka hainbat jende. Inork ez daki zer diren edo nola deskribatu, zuzen. Errealitate eta pentsamendu bakarraren erreinuan, badira beste errealtate eta pentsamendu batzuk. Milaka aurpegidun dira haiek.

Hizkuntza minez gaixo bizi da hamaika euskaldun. Eta zenbat dira? Eta zenbat dira euskaltzaleak? Zenbat hizkuntzaren aldeko militanteak? Katalunian, hasteko, %2 eta %5 artean omen. Aintzakotzat hartzeko moduko datua al da? Ez, politikariaren arabera: bazterrekoa da arazoa, ez du ekintza ez ekinbidea justifikatzen. Aitzitik, kontuan hartu beharrekoa da gaitza bizi duenarentzat: “Kasu bakar batek nobela on bat justifikatzen duen bezala, kasu hura orokortu eta unibertsal bihurtzeko modukoa denean”. Gabriel Aresti arrazoi email: “Nik ere badut nire egia / eta bankero jaunarenak / bezainbat edo gehiago / balio du”.

Hitz egin nahi ez

Egoeraren funtsa euskara bizitza publikotik desagertu izana da. Zergatik ez dute hogeita bost urte honetan euskara(z) ikasi duten gazteek —eta gazte izateari utzi diotenek—, euskaraz hitz egiten? Inondik ere, barru-barruraino irentsi dutelako gizarteak helarazi dien mezua: sinboloa baino ez da euskara; ondorioz, harro erakusteko balio du, inor txuliatzeko, negarra eta protesta jotzeko.

Ondo kontatzen du J.S. Sesma irakasleak *Euskara hiztun ez izatea erabaki zuten euskara hiztunak* idazlanean (www.indymedia.euskalerrria.org). 2001eko udaberria behar zuen, Nafarroako zonalde mistoan, DBHko institutu batean, D ereduaren. Irakasleek batzarra egiteko tartea eskatu diote

Gizarteak gazteei helarazi dien mezu agerikoa eta subliminala: sinboloa baino ez da euskara, paparrean daramagun intsigniaren balioa du

irakasleari, gobernuaren foru dekretu berri bat aitzakia. Dekretuak euskararen erabilera are gehiago murriztu nahi du Nafarroako administrazio publikoetan. Irakasleak D ereduaren hazi eta heziak dira hiru urte zituztenetik. Egin dute batzarra, gaztelania hutsez. Amaieran, kontraesanaz jabetzen ote diren galdetu die irakasleak, zergatik ez duten hitz bat bera ere egin euskaraz batzarrean, zergatik ez duten hitz

Alferrik da legea, betetzen ez denean. Alferrik euskaldun saiatuaren ekintza: zenbat eta zenbat herri aldizkari euskaraz! zenbat eta zenbat... Zenbat eta zenbat idazten den, eta zein gutxi hitz egiten...

bat bera ere egiten euskaraz egunean. J.S. Sesmak dioskunez, irakasleek kanpo arrazoiak dituzte beti argudio: historia, sistema, espainiar gobernu, globalizazioa edota Albako dukea.

Gizarteak gazteei helarazi dien mezu agerikoa eta subliminala: sinboloa baino ez da euskara, paparrean daramagun intsigniaren balioa du, Herri Urratsera edo Durangoko azokara joatea da inportantea. Bitoriano Gandiaga arrazoi email: “Hemen / euskaraz ez dakienak / berak jakingo du / zergatik ez dakien. / Baina hemen / euskaraz ez dakienak / ez

digu uzten / euskaraz egiten. / Baina eta hemen / euskaraz jakin arren / euskaraz mintzatzen / ez denak ere / ez digu uzten / euskaraz egiten”.

Minez

Euskaraz ez dakienak ez digu uzten euskaraz egiten. Euskaraz jakin arren euskaraz mintzatzen ez denak ere ez digu uzten euskaraz egiten. Biek naturaltasun osoz euskaraz bizi ahal izatea galarazten digute.

Alferrik da legea, betetzen ez denean. Alferrik euskaldun saiatuaren ekintza: zenbat eta zenbat herri aldizkari euskaraz!, zenbat eta zenbat liburu eta argitalpen!, zenbat eta zenbat... eta zein gutxi kontsumitzen den euskarazko produktua! Zenbat eta zenbat idazten den, eta zein gutxi hitz egiten... Agiri eta inprimakiak euskaraz eta gaztelaniaz. Berorien erabilera, gaztelaniaz. Irrati-telebistetan, erdaraz erdalduna, erdaraz euskalduna. Euskara ezkutatu, gorde eta desagerarrazia. Lehenetsia da beti erdara. Bigarren mailakoa da euskara. Bigarren mailakoa euskaldun elebiduna.

Elebitasunak euskaldunen benetako elebitasuna esan nahi du; gaztelania hitzunez hizkuntza bakar batekin bizitzen segitzen dute. Inposizioa? Aspaldi esan zuen Aracil zaharrak: “Katalan hitzunez nahiko indar ez baldin badute Katalunian bizi diren guztiei katalana inposatzeko eta, aldiz, gaztelania hitzunez katalanez hitz egiten ikasteko besterik eskatzen ez baldin badiete, orduan gaztelania hitzunez usteko dute katalana inposatu nahi dietela”.

XXI. mendean, beren hizkuntzak biziarazteko asmotan, direnak eta ez direnak egiten dituzten hizkuntza komunitateek besterik ez dute lortuko helburua.

Bitartean, hizkuntzagatiko minez euskalduna, bizitza betea galarazten dioten arazo eta ezin emozional, sozial eta fisiko artean, sendagilerik gabe. **n**

Babeslea: Bergarako Udala

Plaentxi.com

SORALUZEKO (GIPUZKOA) Pil-pilean Euskara Elkartek sortu du Plaentxi.com web gunea. Herriko taldeek elikatutako informazio eta iritzi bilgune izatea nahi dute elkartekoek. Egunerok pare bat albiste sartuko dituzte, albisteez iritzia emateko aukera eta agenda izango ditu.

Aleman eta Lakarra euskaltzain oso

SAGRARIO ALEMAN etxalekuarrak (Nafarroa) eta Joseba Lakarra arratzuarrak (Bizkaia) Euskaltzaindiaren osoko bilkuran gehiengo osoak lortu zituzten eta, beraz, euskaltzain oso izango dira hemendik aurrera.

NUPeK Euskara Saila sortu du

JULIO LAFUENTE da Nafarroako Unibertsitate Publikoko errektore berria eta gobernu taldea aurkeztu duenean

esan du euskara gai "konplexua" denez Euskararen Sustapenerako Saila sortua dutela. Sailaren egiteko nagusia aurreko errektoretza taldearen Euskararen Plan Estrategikoa garatzea izango da.

Ikasleen euskara maila hobetzeko neurriak HUHEZIn

MONDRAGON UNIBERTSITATEKO HUHEZI fakultatean sumatu dute hainbat ikaslek ez duela euskara maila egokirik eta hobekuntza plana abian jarri dute. Irakasle ikasketak egiten ari diren ikasleei Europako araudiaren arabera C1 maila eskatuko diete (EGAREN paretsu) eta Ikus-entzunezko Komunikazioko ikasleei C2 maila. Hala eskatu duten ikasleei maiatzean eta ekainean probak egiten ari zaizkie daukaten maila zehaztu eta laguntzeko. Datorren ikasturtetik aurrera plana osotasunean aplikatuko dute eta maila ez duten ikasleek hobetze lanak hasi beharko dituzte.

BAHEA

Alberto Lopez Basaguren EHUko Zuzenbide Konstituzionaleko katedradunak www.gipuzkoeuskara.net web gunean esanak: "Ospe merezia du Suitzak hizkuntza aniztasunaren babesari dagokionez. Benetan, sakon barnerratuta dute han, herrialdea hizkuntza desberdineko erkidegoek osatzen dutela. Eta, beraz, hizkuntza guztiek babes berea izan behar dutela. Baina, bizitzeko Suitza baino leku nardagarriagoak badira ere, lurrian ez da paradisurik; eta han ere badira arazoak, batzuetan nahiko gatazkatsu bihurtu direnak. (...) Suitzan aspaldi 'hizkuntza bakeaz' mintzatzen da eta esaten dute bake horrek 'lurraldetasun printzipioa' duela oinarri. Beraz, lurralde bakoitzean hizkuntza ofizial bakarra izan ohi da, hango hizkuntza, lurraldeko hizkuntza, hain zuzen ere. Suitzan beraz, ez dago hizkuntza ofizial komunik herrialde osoan; ezta, batzuetan, Kantoi bateko lurralde osoan ofiziala den hizkuntza bakarra ere. Gehienak hizkuntza bakarreko Kantoiak badira ere, badira hainbat hizkuntza ofizial dituzten Kantoiak. Horrek ez du esan nahi, berez, Kantoi ofizialak diren hizkuntza guztiak ofizial direnik haren lurralde osoan. Hizkuntza desberdinak kontaktuan daudenean, oro har, Udaleko hizkuntzen egoera da kontuan hartzen dena hizkuntza ofiziala aldarrikatzeko garaian. Gerta liteke, beraz, Kantoi berean, Udal batean hizkuntza bat izatea ofizial eta albokoan, aldiz, beste bat, bakoitzaren egoerak eskatzen duenaren arabera".

Karmen Irizar Topaguneko presidentek Berrian esanak: "Euskarazko elkarre eta toki aldizkariak duten arazo nagusietakoa ekonomikoa da. Erraza izan daiteke egitasmoak martxan jartzeko diru laguntza lortzea. Baina egitasmoak martxan jartzeko sustatzaile bat behar da, horiek mantentzeko, koordinatzeko, ikusten ez den lan hori egiteko. Eta horretarako ez dute dirurik ematen. Irudipena dugu erakunde publikoek ez dutela euskara elkarte lan bere osoan aintortzen".

Hauteskunde onorio ekonomikoak

Hauteskunde guztiek dituzte ondorioak. Atal honetan, euskal errealitate sozioekonomikoarekin zerikusia duten hiru nabarmenduko ditugu.

✓ Euskal herritarrak, orokorrean, zigortu egiten du diru publikoarekin egindako kudeaketa okerra. Hego Euskal Herrian, EAJri gertatu zaiona, batik bat Gipuzkoan, oso nabaria izan da. EAJ nabarmen jaitsi da, Ogasunarekin erlazioatutako ustezko bi iruzurretan politikari jeltzaleak dira tartean eta boto-emaeletako batzuek ez diote barkatu.

✓ AHT edo Pasaiaiko kanpo portuaren alde egin duten alderdi politikoek boto gutxiago jaso dituzte aipatutako azpiegiturak egingo diren herrietan.

✓ Finantza-estrategia zenbaitzuetarako gehiengoak eta adostasun

politikoak behar dira. EAEko Aurrezki Kutxen bat-egitea erabaki estrategikoa da. Orain arte ezinezkoa izan da, PPK Gasteizko Udala eta Foru Aldundia kontrolatzen baitzituen eta ez zuen onartzen Vital Kutxak BBK eta Kutxarekin bat egitea. PPK bat-egitea Arabako kutxaren absortziotzat jotzen du. Orain, bai PSEk bai EAJk eta gainerako alderdiek -bat-egitearen aldekoek-, bidea libre izango dute hiru kutxak elkartzeko. PPK, galtzaile denez, ezingo du saihestu. Ikusiko dugu ea gaur egin daitekeena, bihar beste arrazoi politiko batzuegatik, egin ezin dena bihurtzen den. Finantza eta ekonomia ikuspegitik guztiek uste dute bat-egitea errentagarriena dela.

Juan Mari Arregi

XABIER LETONA

maltzagatik

Alternatiba gertuago ikusten da Nafarroan

DATORREN 16AN udalak eratu arte zalantza eta nahasketa egunak biziko dira Hego Euskal Herrian. 20an, halaber, Nafarroako Legebiltzarra eratuko da, eta bertan hautatuko da Nafarroako Gobernuko lehendakari berria, baina ordurako jada Iruñeko udalean iragandakoak Nafarroako Legebiltzarrean gertatuko dena iragarriko digu.

San Tomas bezala, Gobernu aldaketa amesten duten nafarrak sinesgaitzak dira, eskuinaren hainbeste urteko nagusitasunaren ondoren, ez da erraza aldaketan sinestea. Nahi baina ezin. Pertzepzioa aldatzen ari da, aldiz, eta dagoeneko aldaketa posible ikusten da. Zenbakiak posible egiten dute; PSNko baseek –Erriberatik Altsasuraino– hala desio dute; NaBai negoziaketarako gaitasuna erakusten ari da; UPNren magalean eroso eta pozarren bizi diren CC00k eta UG Tk aldaketaren aldeko barne presioa nozitzen ari dira; eta, garrantzitsuena, UPN eta CDNkoak ez diren gainerako herritar gehienek aldaketa nahi dute. Haize berriaren aldeko hainbeste

Foru Legebiltzarra hilaren 20an eratuko da eta ordurako argi egongo da Puras eta Zabaleta ados diren ala ez.

aldagai eta hala ere sinestu ezinik. Aldaketaren aurkako aldagaien artean bat nagusitzen da nabarmen, Madril, Espainiako agintea, baina erabakigarria izango da. Ez dirudi orain arte autonomia maila eskasa izan duen PSN batetik bestera erabaki ahalmena handiena, beraz, Madrilen dago, baina Ferrazek ere ezingo du, besterik gabe, Sarasate gainetik pasatu eta kito.

ESPAINIAKO gobernagarritasuna periferiako indar nazionalistekin lortutako itun iraunkorren bidez lotzea izan da Jose Luis Rodríguez Zapateroren agintaldiaren ardatz estrategi

koa. Hor kokatzen da Euskal Herriko bake prozesua ere. Eta Nafarroako egoerak hautua egitera behartzen du Zapatero: edo jarraitu periferiako itun horiek lotzen, bide batez euskal auziaren konponbidean giltzarri den Nafarroako gaia kontrolatuagoa izanez, edo PPren erasoaldiaren aurrean kokildu eta martxoko hauteskunde orokorretan berriz irabazi arte itxaron.

“LUZEA, ZAILA ETA GOGORRA”

Bake prozesuaren desagertzea iragartzen ari zaizkigun egunotan, suetenaren ostean hainbeste entzun genituen Zapateroren berbak jar litezke mahaiaren gainean. Datorren urteko hauteskunde orokorrak PSOEK irabazten baditu zentzua izan dezakete berbok, bestela jai. Eta ordura arte zer? ETAK, esate baterako, zer egingo du? Barajaseko logikan, atentatu berrien aukera zabalik dago, areago ezker abertzalearen ustez gaur gaurkoz prozesua apurtua dagoenean. ANVren emaitzen logikan, bide politiko soilen indarra da gailendu beharko litzatekeena.

gure!
artean!
euskaraz

Bazkako Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

PELLO ZUBIRIA

Klima erabat hondatu aurretik petrolioa bukatu?

Planetako klima gizakiok hondamendira daramagula dagoeneko frogatuta dago. Aldiz, bigarren katastrofe batez gutxiago hitz egiten da: erregai fosilen akaberak zibilizazio hau itzali eta lurpera dezakeela. Orain aditu batzuek diote klima erabat erotu aurretik petrolioa bukatuko dugula.

BEROKETA GLOBALA EXAJERATU egin da: ez dago aski petrolio, gas eta ikatz”, horra Kjell Aleklett fisikoaren sententzia. Hilabete gutxi barru pil-pilean egongo den eztabaidari aurea hartu dio, titulu horretan laburbilduta: “Global warming exaggerated, insufficient oil, natural gas and coal”.

Aleklett-ek Suediako Upsalako unibertsitatean fisika atomikoa irakasten du, eta gainera Petrolioaren Gailurra Aztertze Elkartean (ASPO ingelesezko sigletan) lehendakaria da. Aipatu artikulua Suediako *Dagens Nyheter* egunkarian plazaratu du maiatzaren 18an, eta Espainian ASPOren ordezkari-tza daukan *Crisis Energética* webguneak eskaini du gaztelaniaz.

Energi krisiaren teorikoetako bat den Pedro Prieto irakasleak honela laburbildu du Alekletten artikulua: “Aleklett berriro sartu da beroketa globala desmitifikatzeko lanean, esanaz funtsean kliman adituek beren ikerketetan aditzera ematen duten adina energia fosil ez dagoela. Ez ditu gutxiesten erregaioi planetaren klimari dakartzkion kalteak, baina uste du aurretik eta gogortasun handiagok kolpatuko duela gizadia erregai fosilen urritasunak”.

Beroketa globalaren teoria beste aditu batzuek ere kritikatu izan dute. Baina Aleklettek ez du ukatzen petrolioa, gasa edo ikatza erretzeak planetako kliman eraginik duenik. Kritikatu duena beste zera hau da: “Egunotan klimari

buruz dagoen eztabaidan, badirudi ez dela garrantzizkoa ea zenbat erregai fosil geratzen den eskuragai. Aurreikus-tan da erregai fosil gehiegi erabiliko dugula datozen urteetan. Baina aipatu ere ez da egiten zenbat erregai behar den kezkatzen gaituzten aldaketa klimatiko horiek gerta daitezen, eta ez da esaten beharbada ez dugula horretarako nahikoa erregai edukiko eskueran”.

Idazkeran didaktikoa da Aleklett, eta adibide argi batetik abiatu da. Mexikon bada petrolio hobi erraldoi bat Cantarell izenekoa, eta herrialdearen aberastasun nagusia den honetan azken urteotan arazoak sortu dira: produkzioan gainbehera hasi da. 2005ean Pemex konpainiak bi eszenategi aurreikusi zituen Cantarellarako: “a” hipotesian, lurpean dagoen petrolioaren %50 berreskuratu ahal izango da, eta “b” hipotesian, %30 besterik ez. Hilabeteak pasa ahala, zuzena bigarrena dela azaldu da... mexikarren egarriaren kalterako eta klimaren zorionerako. Berdin gerta daiteke klima aldaketaz egin diren gainerako kalkuluekin ere.

Klimaren Aldaketari buruzko Gobernu arteko Taldeak (IPCC, ingelesezko sigletan) bere ikerketaren emaitzak ezagutarazi zituen aurtengo otsailan. Bertan 2100.era ko lau hipotesi edo eszenatoki posible aurreikusten zituen; onenean urte hartarako munduan batz besteko tenperatura gradu batean berotuko da, eta txarreanean 3,6.

Klimaren aldaketak ekar ditzakeen katastrofeak gero eta sarriago aipatzen zaizkigun bitartean, lurpean eskuragai dauzkagun erregai fosilak gutxitzen hastean gerta litekeen ez da hainbeste informazio ikusten. Aldiz, gero eta gehiago dira petrolio produkzioa gailurrera iritsi ez bada iristear dagoela dioten adituak. Berrikitan Simmons&Company International energi asesoriak plazaratu duen informe batean (“Energy in A Post-Peak World”) adibidez, esaten da petrolio gailurra dagoeneko gauditu duela gizadiak, eta erregai likidoen kontsumoa jaitsi ez bada, hein batean izan dela gas natural likidotuz ordezkatu delako. Munduko geopolitikan –gerrak barne– energi iturrien kontrolak daukan garrantzia bistakoa da jadanik. Baina gailurrak ekar dezakeen krisi larria eta ondorengo panorama beltza zail dira irudikatzen. Aldiz, erregai beharra suertatuko da XXI. mendeko arazo nagusia.

Baina, dio Aleklettek, “IPCCk gure politikariei eskatzen dienean erregai fosilen erabilera murrizteko, badirudi esaten ari dela sekulako erregai piloa daukagula, eta hori horrela ez dela pentsatzeko arrazoi asko ditugu”.

ASPO erakundea eta beste aditu asko aspalditik ari dira esaten petrolioaren gailur famatua (*Peak Oil*, ingelesez) gainean dugula. Gailurra deitzen zaio eskuragai dagoen petrolioa kontsumitu eta produkzioa pixkanaka urritzen hasten den uneari. Gaur mundu guztiak onartzen du noizbait iritsiko dela giza-dia petrolioaren –eta gero gasaren eta ikatzaren– gailurrera. Baina noiz, hori da kuestioa. Upsalako unibertsitatean petrolioaren agortzeaz egin dituzten ikerketen emaitzak argitzeko, berriro Cantarell hartu du ikur Aleklettek. “*Peak Oil* 2008 eta 2018 artean gertatuko da. Munduko petrolio produkzioaren %60 eskuratzen duten hobi erraldoiek Cantarellen bidea segitzen badute, gailurra 2008an gertatuko da. Cantarellentzako hipotesi optimistena kunplitzen bada, 2018an”.

Eta logika honi jarraiki, gizakiok ez omen daukagu gure lurpean aski erregai fosil klimaren adituek aldarrikatu dituzten eszenatokietatik bakar batera iristeko ere.

Beheraka 2008tik ala 2018tik?

Gerta daiteke, gainera, 2008 eta 2018ko data horiek berak gure petro-

IPCCko adituen hipotesi txarren eta katastrofikoena gertatzekotan 70 edo 90 ZettaJoule energia erre beharko genuke. Gure industriak eskuragai daukanaren bi halako edo gehiago. Gainera, ezindugu alde batera utzi gizakiok 2100. urtetik aurrera ere energia beharko dugula.

Hitz bitan esanda: klima aldaketaren eszenatoki katastrofikoena gertatzeko adina energia ez daukagula erregai eskuragaletan. Aleklett berak argitu du: "Ez dugu dudatan ipintzen edo eztabaidatzen orain arte gertatu den temperatura aldaketa, baina zalan-tzan jartzen duguna da IPCCk aurreikusten dituen temperatura igoerak eta horietarako kalkulatzeko dituen erregaiak". Ondorioz, eskatzen du kalkuluak berriro egitea.

XXI. mendeko bi gai nagusiren aurrean gaude. Zer egingo dugu klimarekin? Eta zer egingo dugu gure erregai fosilekin? Klima aldaketaren ondorio posibleez denbora gutxian informazio asko heldu zaio herritar-ri. Aldiz, erregai fosilen urritasuna iristen denean azalduko den panorama iluna oso zirkulu txikietan aipatu da, eta askotan sekta milenarista baten kontutzat ere hartzen du hainbatek.

Klimaren eztabaida energiari buruzkoa bihurtu behar dugula proposatu du Kjell Aleklett, energi politikan ingurumena ere irabazle izatea bermatuta noski. "Hori egin beharra daukagu etorkizunari buruzko erabakiak zuhur hartzeko. Arazo nagusia hau izango baita: zer egingo duten hainbeste pertsonak hain energia gutxirekin?" ⁿ

<http://www.argia.com/nethurbil.php>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

lio nahientzako "optimistegiak" izatea. Aditu bat baino gehiago dira uste dutenak petrolioaren gailurra jadanik gertatutako gauza dela, asko eztabaidatzen da Saudi Arabiako Ghawar petrolio-hobia –munduko handiena– hasi ote den agortzen, eta bada argudiatzen duenik petrolioaren gutxitzea estaltzen dela gas likidotua erabiliz.

Upsalakoek, petrolioaren gailurra-
rentzako 2008ko eta 2018ko datak emateaz gain, beste pista batzuk ematen dituzte. Gasa, gure artean hainbeste famatzen dena, jo izan da ekonomia jasangarri baterako zubitzat, baina "badirudi zubi hori espero baino motzagoa suertatuko dela", Alekletten aburuz. Bestetik, ikatza aipatu eta kasik agortezina bailitzan mintzo dira asko, baina honetan ere "ikatz erreserben %85en jabe diren

sei herrialdeetan erreparatzen badugu ohartuko gara eskualde batzuetan gorenera iritsiak direla. Areago, kalitate handieneko ikatz produkzioak behera egin du, hau da, energi ahalmen handiena duenak. Amerikako Estatu Batuetan gero eta ikatz gehiago erretzen da, baina bere energi ahalmena behera doa. AEB ikatzaren gailurrera iritsia den seinale?".

Txina ere laster iritsiko omen da ikatz produkzioan bere gorenera, eta orduan ikusiko da garbi Errusia zenbat ikatz eskaintzeko gai den.

Petrolio, gas eta ikatz, dena bilduta, zenbat energia daukagu eskuragai planeta honetako gizakiok? British petroleum konpainiaren estatistiketan –Alekletten ustez optimistak direneta– denetara 36 ZettaJoule (Zj) daukagu. Klimaren aldaketa ikertu duten

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
Zinkunegi Optikan**

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 4 - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Iñaki Mendiguren

Giza(ki)gaixoa!

h

auteskunde-emaitzen azterketa lagunentzat utzi, eta natorren apirilaren 17ko *Berria* egunkarira. Azalean: "Gutxienez 32 lagun hil ditu gizon batek tiroz AEBetan, Virginiako unibertsitatean". 14. orrialdean: "Hiru gizon atxilotu dituzte Bilbon eta Iruñean, bikotekideak edo bikotekide ohiak jotzeagatik". Eta atzeko azalean, *Sally* txakurraz erreportajea, egun batzuk lehenago Beasainen 79 urteko jabeak egurtu eta 15 metroko altueratik Oria ibaira bota ondoren, hanka bat moztuta ageri da Usurbilgo Babes Elkartean. Eta hori guztia icebergaren goren muturtxoa besterik ez da.

Zerk bultzatzen ote du gizakia horrelakoetara, erantzun ordez, batzuek legeak zorroztu eta zigorrak gogortu nahi dituzte beti. Beste batzuentzat "hai-zeak jotako" ero bakan batzuen izugarrikeriak dira; hots, buruko kimika kontuak, lehenbailehen pilula bidez konpondu beharrekoak! Azkenik, badira "bekatua" azkar aipatuko dizutenak. Baina jarrera horiek "alfer samarrak" direlakoan nago; batetik, alferkeriak eraginak, sustraiak bilatzeko ahalegin gutxikoak, eta bestetik, jokabideak konponitzeko ere alferrikakoak.

Gizakiok abereek ez bezala-ko askatasuna dugu, eta geure izaera mugatuaren eta hilkortasunaren kontzientzia bizia. Teologiak argitzen duenez –eta psikologia sakonak ere bai, beste hizkera batez– gizakiok, Paradisutik kanpo, noraezean gabiltza munduan, izu-ikarak jota. Gizakiaren egoera hori ez al da Kierkegaardek eta ondorengo existentzialistek (Sartrek...) "larrimin" gisa azaltzen dutena? Eta gaizki konpondutako larritasun existentzialak erraz eramaten gaitu bortxazko neurosira, histeriara, depresiora, eskizofreniara. Geure buruaz konfiantzarik ez, eta Jainko izateko aha-eginetan erotu behar, edo bestela anaia-aren beldur beti... harik eta, etsipen gaiztoan murgilduta, Kain gizagaixoak Abel

DANI BLANCO

hiltzen duen arte! Aldi berean, geure barne-barnean "paradisu galduaren" amets eta premiarekin bizi gara. Kontraesan horretan, nork eutsiko dio bere osasunari edo "osotasunari"? Beharko antidepresiboak eta antsiolitikoak hartu! Nola kontrolatu, bestela, gau-festa jendetsu horietan edozein substantzia desinhibitzaile hartutakoan (alkohola...) garrasika desmadratzen den edo negarrez hasten den barruko munstro hori?

Labur esateko: maila batean edo bestean, gizaki asko gaixotzen gara psikikoki, geure burua erruki gabe egurtzen dugu eta, ondorioz, inguruko kristo guztia (gizakiak, abereak, gauzak...). Eta horrelakoetan gizagaixo koitaduok moralista erlijioso eta zigortzaile zientifiko gutxiago beharko genuke, elizadogma eta harrokeria arrazionalista

gutxiago; apurtutako eta apurtzaile bihurtutako gizakiok "osagileak" behar ditugu, sendatzaileak, terapeutak, entzu-leak, adiskideak... gizakion barrua husten eta berrantolatzen laguntzeko, sufrimendua ulertu eta konfiantza eta maitasuna berreskuratzeko, geure burua onartzeko, geure erraie-tan osasun-indarrak aurkitzeko...

Kristauen Jesusek gaixoak sendatzen zituen, eta horretara bidali zituen bere ikasleak; geroztik, kristautasunak eta fedearen hizkerak jende asko gaixotu du, eta neurosi obsesi-

bo kolektibo asko sortu –hori zioten arrazoi osoz S. Freud-ek eta Paul Tillich teologoak–. Baina kristautasunak, erlijio-sinboloek, psikologia sakonarekin uztartuta, gizakia osatzen ere lagun dezakete. Horretan saiatzen da, adibidez, Eugen Drewermann; nahi duenak irakur beza bere *La Palabra de salvación y sanación. La fuerza liberadora de la fe* (Herder) edo *Psicoanálisis y teología moral* (DDB, Bilbo); euskaraz, berriz, Joseba Azkarraga Etxegibelen *Mendebaldearen mintzo mindua* (Euskaltzaindia) saiakeran badira gogoe-ta bikainak. n

« Geure barne-barnean 'paradisu galduaren' amets eta premiarekin bizi gara.

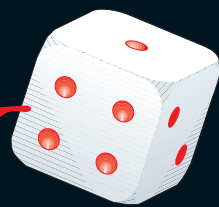
Kontraesan horretan, nork eutsiko dio bere osasunari edo 'osotasunari'?

Beharko antidepresiboak eta antsiolitikoak hartu!

»

ASTE HONETAKO

zozketa

aiko maiko

3 kamiseta

Karmelo Labaka, 4
Hernani GIPUZKOA

www.aiko-maiko.com

1

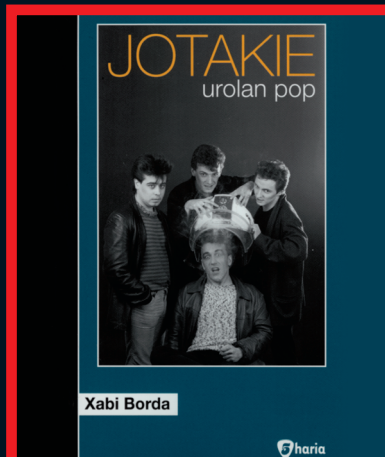
Ondarre landetxea

Asteburu pasa
bi lagunentzat

Ondarre baserria
Segura, GIPUZKOA

Tel. 943 801 664

2

Jotakie Urolan pop

Xabi Borda
10 liburu opari

Soraluze GIPUZKOA

www.hotsak.com

3

Euskal Burdinaren Museoa

3 harpidedunentzat
bina sarrera

Mirandaola parkea - Telleriarte auzoa, z/g
Legazpi GIPUZKOA

www.lenbur.com

4

Munduko ipuinak eta Gartxot

2 produktu sorta opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

APEZETXEA LANDETxea

• Ainhoa Artetxe Arana (Bilbo)

INGURU ABENTURA

• Miren Zabaleta Zuloaga (Zarautz)

CHILLIDA - LEKU MUSEOA

• Maritxu Dorronsoro Arostegi (Lazkao)
• Santos Mendia Agirre (Tolosa)

UROLA JATETXEA

• Julen Goia Eraunzetamurgil (Donostia)

ARDIBIDEZ

• Izaskun Jauregi Lobregat (Tolosa)
• Maite Arregi Tejeria (Villabona-Amasa)

PARTE HARTZEKO

Udako ordutegia dela eta, ekainaren 1etik uztailaren 31 arte
"Harpidedunen arretarako" telefono zenbakiaren ordutegia honakoa duzue:
GOIZEKO 9:00etatik ARRATSALDEKO 15:00ak arte.

Tel: 943 36 72 85 • gunea@argia.com • www.argia.com/gunea

EKAINAK 5 INGURUMENAREN NAZIOARTEKO EGUNA

Klima aldaketaren aurrean, kontsumo iraunkorra

Maitatu berriro Natura

ingurumena.net

Gure esku dago

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

INGURUMEN ETA LURRALDE
ANTOLAMENDU SAILA

DEPARTAMENTO DE MEDIO AMBIENTE
Y ORDENACIÓN DEL TERRITORIO